
RIIHIMÄKI-SEURA
50 vuotta
FA-85

RIIHIMÄKI-SEURA

50 vuotta

Tätä teosta on painettu yhteensä 600 kappaletta.
Sata kirjaa on numeroitu.

Tämä on

N:o 61

RIIHIMÄKI-SEURAN JULKAISU N:O 6

Kalevi Penttilä

Riihimäki-Seura 1935 • 1985

Puoli vuosisataa kotiseututyötä
Riihimäellä

Riihimäellä 1985

Esitelty ajoston
Kotiseutujuhlassa

Laulu Kotiseudulle. 17.3.35.

Oon kaunis maa, min Luoja antoi meille,
sen suvet armaat, kanget valkeat.
Vaan, synnyinmaa, pun kohtaloittes' teille
on kiistaheet tähdet ankarat.
Sait, Kansa, paataa käsin väkevin
ja maalles' antaa voimas' parahat.

Niin myöskin kerran Lämeen heimo kulki
ja päätyi vihdoin Suomen hydämeen
min metsät, harjut pylvinsä pulki
ja missä laikkaji vedet Päijänteen.
Mut voimakkaabi isdit, Lämben Kansa
pä kuokkas maahan karuun, kiviseen

Ja vuodet vieri, vaihtui aikain ajat.
Sai ankkaat myös karsi synjäinken.
Suon harmaan laitaan kohoavat mailat
ja pohut syntyi yli pämeitten.
Mik' ihmisvoima onkaan kätkettynä
pun källes' töihin, heikko ihminen?

Niin pyrmyit Katiseutu, Karvon kylän
pian kouri kodit, kaulus-tulipalot
ja tehtaat jyskyi, teitä syntyi kylliin,
pois katoavat polut kapeat.
Niin vuoden vierivissä työssä raatoi
es-isiemme kädet ruutteraat.

Sä kasvoit, Katiseutu, kylä ylvään.
Siis on myt korpi, rämeet hallaiset?
Käy täällä kevään tiedon piennet' kylvään,
ja valoon jyrkkii tämet ämoiset.
On työ ja nutteruus pant tunnussanas,
sitä yhä yhemmälti kordanet.

Nyt nään sinut, Katiseutu armain,
kun iltaan syttyy valot tuhannet.
Oi, että säilyis täällä rauha parhain
ja onnelliset olis' sydämet.
Oi, että pimaten pian teitäs' kulkis'
myös jälkeentulevien askelet!

Maire Salomaa.

ISBN 951-99670-7-9
Kirjain: Bembo
Paperi: Semimatta 100 g
Latominen, painaminen ja sidonta: Arvi A. Karisto Oy Hämeenlinna 1985
Kansi: Irma Airisto

Sisällys

KOTISEUDULLE, Maire Salomaa 4
TERVEHDYKSET
- Hämeen Heimoliitto, maaherra Risto Tainio 11
- Seuran puheenjohtaja, Laila Riihimäki 12
- Riihimäki-Seuralle, kaupunginjohtaja V. J. Leino 13
- Kotiseudun perintö, Vilho Heino 15
- Terveisiä Amerikasta. Kylä, Maire Hillman 16

RIIHIMÄKI-SEURA 1935–1985 19
- Alkusanoiksi 21
- Kotiseututyön historiaa Suomessa 22
- Riihimäen kotiseututyön juurista 23
- Perinteen tallennuksen ensi esiintymät Riihimäellä 25
- Nimien muuttaminen – kotiseutuaatteen herättäjä sekin . . 28
- Riihimäkeläisiä nimenmuuttajia 29
- Seuran perustaminen alkaa tulla yhä ajankohtaisemmaksi . . 30
- Kalevalan riemuvuosi 32

RIIHIMÄKI-SEURA PERUSTETAAN 33
VUODESTA 1935 TALVISOTAAN 1939 36
- Kotipihakilpailu alkuun 43
- Säännöt vuodelta 1935 46
- Aloitteita ensimmäisenä toimintavuotena runsaasti 48
- Uudenvuoden vastaanotto 49
- Kirjaston perustamisestakin aloite 49
- Ensimmäinen toimintavuosi päättyy 50
- Vilkasta toimintaa 53
- Riihimäen historia 53
- Ajatuksia kotiseutumuseon perustamisesta 55
- Kaupan ja teollisuuden katselmukset alulle 55
- Puheenjohtajan vaihtuminen. Aarne Eskolan tilalle Matti Hurme 59
- Vuosi 1939 61

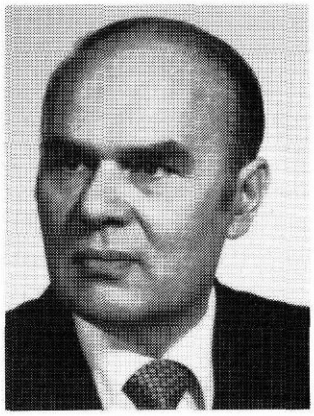
KOTISEUTU SODAN KOURISSA 64
KOTISEUTUTYÖTÄ ILMAN YHDISTYSTÄ 67
- Väinö Varmanen ja "Hiukan Riihimäen historiaa" 67
- Helsinkiläiset perustavat oman Riihimäki-Seuransa vuonna 1952 68
- Riihimäki-kerho 52:n terveiset 69
- Riihimäki-kerho 52 30 vuotta, Lauri Kuosmanen 70

1957–1985 73
RIIHIMÄKI-SEURA HERÄTETÄÄN UUDELLEEN HENKIIN 75

RIIHIMÄKI-FANTASIA, Irma Airisto 76
OKKOLAN AIKA 78
– Toimintaa 1950-luvun lopulla 81
– Riihimäen kauppaa ja teollisuutta esitellään jälleen 83
– Näyttelytoiminta jatkuu 85
JULKAISUTOIMINTA 88
– Riihimäki-julkaisut 89
– Riihimäki-Seura r. y:n 25-vuotisjuhlajulkaisu 90
– Riihimäki-Julkaisu n:o 3 91
– Riihimäki 1870–1970. Riihimäki-Seuran julkaisu n:o 4 . . . 91
– Riihimäki-julkaisu n:o 5 92
– Riihimäen kaupungin asukkaille 94
– Riihimäen koulunuorisolle 95
RIIHIMÄKI-PÄIVÄ 96
– Lopullinen päätös 97
RIIHIMÄESTÄ TULEE KAUPUNKI
VILHO HEINON KAUSI 100
MESTARILAATAT PIHOJEN KUNNOSTAJILLE 101
POIMINTOJA RIIHIMÄKI-PÄIVISTÄ 1961–1984 102
PERINTEENKERUU JA MUSEOTOIMINTA 108
RIIHIMÄEN LAULU 111
OSMO TALARMON KAUSI 113
– Vierailuja, muistelmia, yhteistoimintaa muiden kotiseutu-
yhdistysten kanssa 114
– Sukututkimusjaosto 114
SUKUNI VAIHEITA, Osmo Talarmo 115
– Koululaitoksen 100-vuotisjuhla 118
– Retkeilyä 119
ERKKI LUUKKAISESTA PUHEENJOHTAJA 119
SURUSANOMIA 120
KOULULAISET MUKANA RIIHIMÄKI-PÄIVÄNÄ 121
NE VOITTI, VAIKKA NIITÄ EI OLLUTKAAN,
Matti Saarimäki 126
RIIHIMÄESTÄ RIIHIMÄKI-SEURAN PUHEENJOHTAJA . . 127
– Juhlavuoden aattona 130
LINNUNLAULU 131
JUHLAVUOSI 1985 135
LOPPUSANAT 136
RIIHIMÄKI-SEURAN JOHTOKUNNAN JÄSENET
1935–1985 137
LÄHTEET 141
RIIHIMÄKI-SEURAN SÄÄNNÖT 143

Tervehdykset

Maaherran tervehdys Riihimäki-Seuralle

Kotiseututyö on tällä hetkellä monien paineiden alla. Nykyaikainen tiedonvälitys tuottaa tavattoman runsaasti informaatiota. Tuntuu siltä, että istumme olohuoneessamme keskellä maailmanpolitiikkaa.

Mitä kotiseututyö pystyy tarjoamaan tällaisessa tilanteessa kuntalaiselle? Miten saamme nuoret kiinnostumaan kotikunnan ja kotimaakunnan kehittämisestä? Vastauksia on etsitty varmasti kaikissa kotiseutuyhdistyksissä. Yleispätevää ratkaisua ei kuitenkaan ole. Vaihtelevathan olosuhteet kunnasta toiseen tavattomasti. Tehtävän vaikeus ei saa kuitenkaan lannistaa kotiseutuaktiiveja. Uusia työmuotoja on jatkuvasti etsittävä. Hämeen Heimoliiton aloitteesta vietettävän "Koulu- ja kotiseutu" -teemavuoden yksi tarkoitus onkin herättää sekä nuorten parissa työskenteleviä että kotiseututyössä toimivia etsimään uusia mahdollisuuksia. Jo tätä kirjoitettaessa, teemavuoden puolessa välissä, voidaan todeta tulokset rohkaiseviksi.

Riihimäki-Seura on tehnyt arvokasta työtään vaativissa kaupunkiolosuhteissa. Saavutukset ovat kiistattomat. Erityisesti haluan mainita museotoiminnan, joka Riihimäellä on paikkakunnan koon huomioon ottaen mittavaa. Myös vanhojen rakennusten säilyttämisen puolesta seura on toiminut ansiokkaasti.

Tämän hetken haasteista yksi vaativimpia on ympäristönsuojelu. Tähänkin on vireä 50-vuotias tarttunut rohkeasti. Hämeen Heimoliiton esimiehenä esitän Heimoliiton kiitokset Riihimäki-Seuralle viidenkymmenen vuoden aikana suoritetusta ansiokkaasta työstä ja toivotan parhainta menestystä edelleen.

Hämeenlinnassa 3. päivänä kesäkuuta 1985

Seuran puheenjohtaja

Riihimäki-Seura saavutti puolivuosisataisen taipaleen 31. 5. 1985 Viiden vuosikymmenen aikana yhdistys on koonnut jäsenistöönsä suuren joukon kotiseututyöstä kiinnostuneita, idearikkaita henkilöitä. Tässä työssä monet ovat olleet vuosikymmeniä ja ovat edelleenkin mukana.

Jäsenistön idearikkaus on näkynyt myös seuran toiminnassa: ensimmäisten messujen saaminen paikkakunnalle, kotipihakilpailujen järjestäminen ja Riihimäki-päivän vietto, vain muutamia mainitakseni. Näistä tapahtumista on tullut perinne. Järjestelyvastuu on myöhemmin siirtynyt toisille. Messuilla on oma organisaationsa, ja seura on nyt mukana vain pienellä näyttelyosastolla. Kulttuurilautakunta hoitaa pääosin Riihimäki-päivän tilaisuuksien järjestelyt. Kotipihakilpailun tulokset punnitsee erityinen kotipihatoimikunta.

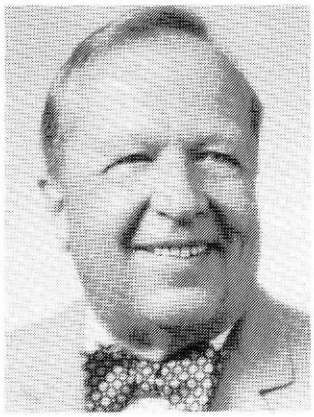
Viime vuosina on kotiseututyö vilkastunut kaikkialla, myös kaupungeissa. Ihmiset ovat alkaneet kiinnostua taas asuinympäristöstään. Kotikaupungin kuva on suuresti muuttunut viimeisinä vuosikymmeninä. On purettu vanhaa ja rakennettu uutta. On tullut monia uusia asumalähiöitä. Voimakas muuttoliike ja ihmisten liikkuvuus työn perässä on tuonut kaupunkiin toisilta paikkakunnilta asukkaita. Vanhaa kaupunkikuvaa uusittaessa kotiseutuväki toivoo, että se tehdään rakkaudella vanhaa säilyttäen.

Riihimäen kaupunki on suhtautunut myötämielisesti seuramme työhön; sen myöntämä taloudellinen ja muukin tuki on ollut merkittävä. Riihimäki-Seuralla on ollut aina läheiset suhteet kaupungin johtaviin luottamus- ja virkamiehiin. Useat heistä ovat olleet myös aktiivisesti mukana seuran toiminnassa. Tästä kaikesta haluamme esittää kaupungille kunnioittavat kiitoksemme.

Riihimäki-Seura haluaa vastaisuudessakin olla mukana rakentamassa kotikaupunkia entistä viihtyisämmäksi ja paremmaksi asua. Tähän työhön kutsumme kaikkia riihimäkeläisiä.

Laila Riihimäki

Riihimäki-Seuralle

Lämpimin tuntein muistelen yhä Riihimäkeä eteläisen Hämeen heleillä mailla. Kauppala ja sittemmin kaupunki pystyi ympäristöineen luomaan oman talous- ja kulttuuripiirinsä ja säilyttämään sillä omat piirteensä. Ei voinut mahtava pääkaupunki, Helsinki läheisyydestään huolimatta tukahduttaa seudun omintakeista elinvoimaa Pääkaupungin vaikutus oli luonnollisesti todettavissa, mutta ei siinä määrin, että se olisi pyyhkäissyt pois paikallista, tervettä itsetietoisuutta ja omien muistojen kunnioittamista. Ei niin ikään vanha Hämeenlinna ylväine muistoineen ja heräävine tuntoineen pystynyt hämärtämään riihimäkeläistä omaaloitteisuutta.

Erilaisten järjestöjen toiminta oli vuosikymmenet sitten, niin kuin nykyäänkin, elävää ja vilkasta. Erilaiset järjestöt solmivat siteitä seudun ulkopuolelle, jopa ulkomaita myöten. Mestaritasolle yltäneet kuorot lauloivat Riihimäen säveltä helkkyvästi niin kotoisen taivaan alla kuin maan rajojen ulkopuolella. Riihimäkeläinen veljeshenki on painunut mieleen esimerkiksi sellaiselta retkeltä, jonka Riihimäen mieskuoro suoritti norjalaiseen ystäväkaupunkiin Lilleströmiin ja ruotsalaiseen ystävyyskaupunkiin Karlskogaan. Komeana kaikui laulu tälläkin matkalla ja omalta osaltani pyrin isännille sanallisesti kertomaan, minkälainen ja kuinka rakas silloinen kotiseutu meille kaikille oli.

Eri järjestöjen toiminta oli vilkasta ja vireää. Kun niiden lähtökohtana oli monessa tapauksessa tietoisuus omasta kotikunnasta, on luonnollista, että kotiseutuajatuksen ympärille 1930-luvulla syntynyt Riihimäki-Seura saattoi saada ponnekseen paikallisen henkisen tuen. Ehkäpä toimeliaisuus ulospäin ei aina ollut kovin näkyvää, mutta monenlaisiin tapahtumiin seura aikoinaan vaikutti. Yhteiset kotiseututilaisuudet, teollisuusnäyttelyt ja erilaiset happeningit, kuten nykyään sanotaan, antoivat väriä aikakaudelle. Sellaiset ajatukset kuin kuvitelmat lasimuseosta valaisivat tulevaisuuden haaveiluja.

Aikaa on paljon vierinyt niistä vuosista, jotka perheineni vietin Riihimäellä. Muistot seudusta, muistot ystävistä ja muistot yhteisistä ponnisteluista ovat yhä kuitenkin elävänä mielessä. Näissä ajatuksissa kantautukoot parhaat toivotukseni täältä Auran rannoilta teidän kaikkien luokse siellä Riihimäellä!

Turussa, kesäkuun 19. päivänä 1985 *Väinö J. Leino*
Kaupunginjohtaja

Vilho Heino, kunniapuheenjohtaja 1978–

KOTISEUDUN PERINTÖ

Riihimäki-Seuran täyttäessä nyt 50 vuotta ovat välähdykset vuosikymmenien vaiheilta tulleet monin tavoin tutuiksi. Näin on varmaan käynyt monille muillekin seuran jäsenille, jotka parin vuoden ajan ovat uurastaneet juhlatapahtumien valmisteluissa. Heille kaikille kuuluu vilpitön kiitos ja tunnustus uhrautuvasta työstä.

Ihminen on aina kiintynyt kotiinsa ja tuntenut huolta elinympäristöstään sekä pyrkinyt vaalimaan perinteitä ja edistämään kotiseutunsa kehittymistä. Näin kotiseudun asukkaat joutuvat jatkuvaan kanssakäymiseen keskenään ja tulevat tutuiksi. Työ kotiseudun hyväksi lisää myös kotiseudun arvostusta.

Perustamisestaan lähtien on Riihimäki-Seura aina tähdännyt työssään kotiseutuhengen ja kotiseuturakkauden vaalimiseen ja yhä uudelleen elävöittämiseen. Toiminnassa on kulkenut rinnakkain jo eletyn, entisen tallentaminen mutta myös nykyhetken tutkiminen sekä tulevaisuuden urien etsiminen.

Kaupunkimme muotoutumisen yli 125 vuoteen sisältyvät Riihimäen asemakylän muuntuminen tärkeästä rautatieristeyksestä nykyaikaiseksi kaupan, teollisuuden ja liikenteen keskukseksi eteläisessä Hämeessä. Jo usean sukupolven elämäntyön muiston säilyttäminen ei ole ainoastaan kunniantekoa menneisyyden perinnölle, vaan se on merkittävää myös sen vuoksi, että säilyy unohdukselta tulevaisuutta ajatellen monta varteen otettavaa ohjetta ja neuvoa.

Rakentukoon tämä kaupunki edelleenkin kaikkien täällä elämäntehtäväänsä suorittavien omaksi yhteiseksi kotikaupungiksi. Kotiseudun perintö on kaikkea sitä, mikä antaa tälle seudulle luonteenomaisia piirteitä, sen ihmisille viihtyvyyttä ja ilmaa hengenelämälle.

31.5.85

Ville Hänicc

TERVEISIÄ AMERIKASTA

Entinen Riihimäki-Seuran aktiivinen jäsen kirjailija Maire Salomaa asuu nykyisin USA:ssa Chicagossa Hillman-nimisenä. Hän on lähettänyt oheisen novellinsa Riihimäki-Seuran käyttöön.

Maire Salomaa-Hillman

KYLÄ

Lapsuusmaiseman muisteloa

Se juoksi rautatiekiskojen, tuoreelta puulta tuoksuvien lautatapuleiden, kuraisen maantien, parin talorivin sekä poluntapaisen kulkutien suuruisena Vantaanjoen sillalta aina Suomisen kaupalle asti. Joki erotti sen muusta Riihimäestä. Kylä eli omaa elämäänsä iloineen ja murheineen, syntymisineen ja kuolemisineen. Jotkut kutsuivat sitä Murheenlaaksoksi, me tunsimme sen Jokikylänä, lapsuutemme kasvupaikkana.

Joki oli meille kaikille tuttu ja tärkeä. Se alkoi Erkkylänjärvestä ja solui hiljalleen läpi metsiköiden ja niittyjen rautatiesillan alle, teki sitten matkassaan mutkan kulkien puisen sillan alitse edelleen kohti suurta maailmaa, missä se jossakin Helsingin tienoilla, hyvin kaukana, yhtyi mereen. Keväisin se joskus ryöppysi niin, että oli viedä sillan mukanaan. Silloinkos oli Jokikylän pojilla

riemunpäivät! Omatekoisilla lautoilla lähdettiin seilaamaan virtaavaa vettä pitkin äitien voivotellessa rannoilla, kunnes yltiöpäät vihdoin palasivat kuivalle maankamaralle. Joenrannan saviset polut tarjosivat tyttölapsille haaveellisia patikkaretkiä, joilta palattiin kädet täynnä rentukoita ja lemmikkejä.

Talvellakin tarjosi joki omat ilonsa kylän lapsille. Rautatiesillan alla se jäätyi lumettomaksi, mustaksi pinnaksi. Siinä oli hyvä luistella. Sillan vieressä korkeat penkat muodostivat hurjat kelkkamäet. Aallopilta kuuluikin huuto, nauru ja mekastus aina iltamyöhään asti. Jos kotipihalta oli uskallettu ottaa mukaan vesikelkka, ei riemulla ollut rajoja, sillä siihen mahtui kymmenkunta pipolakkista poikaa ja tyttöä. Ja voi sitä hurjaa menoa, kun korkeimmasta kohdasta penkan laidasta viilletettiin joen jäälle.

Maantie lautatarhan ja talorivin välissä oli vilkas kulkuväylä kesäisin ja talvisin. Kesäisin sitä joskus marssi kasarmilta tullut nuorten sotapoikien komppania. Tahdikkaat marssilaulut saivat tytöt lentämään ikkunoihin tai portinpieleen. Äiditkin pysähtyivät hetkeksi kesken kiireitään. Talvisin kulkivat tiellä raskaat tukkikuormat ja pojat – joskus tytötkin, huimapäät – pitelivät kiinni pisimmistä tukeista ja liukuivat niiden perässä kelkkoineen tai suksineen, joskus vain tallukoineen. Karvalakkiset ajajat, parrat ja silmäripset jäätyneinä, huutelivat varoituksiaan, mutta joskus taas, kehottivat poikia hyppäämään kyytiin, kun oltiin menossa metsään päin ja pitkä reki oli tyhjillään. Sellainen matka oli miltei yhtä hauska kuin laskiaisajelu, jolloin isä oli saanut lainatuksi sahalta hevosen rekineen ja ajajineen. Lapsia koottiin pitkin tien vartta, ja niin sitä mentiin paperihuiskuja heilutellen ja ilosta joskus kirkaisten.

Kesällä oli omat riemunsa. Niin pian kuin pälvet ilmestyivät pihoihin, alkoivat lasten leikit. Jostakin isä aina taikoi leveän laudan hypittäväksi, vanteet etsittiin esiin ja pallot ja mailat. Mutta tarkasti pidettiin kiinni siitä, kenen kanssa leikittiin, kenen kanssa ei. "Kastijakoa" oli erikoisesti rautatieläisten ja "paloheimolaisten" välillä. Edellisillä oli oma koulunsakin, jonne Jokikylän 'paloheimolaiset' pääsivät vain anomuksesta. Ellei sitä hyväksytty, oli patisteltava Eteläiselle koululle asti.

Jokikylän pihat olivat reheviä pensaineen ja kukkineen. Orapihlaja-aidat, sireenit, pihlajat ja omenapuut kukkivat aivan valtoimenaan. Niitä käytiin ihailemassa matkojenkin takaa. Monilla pihoilla olevat puutarhakeinut olivat suosittuja kohtaamispaikkoja. Niissä istuttiin iltakausia ja katseltiin pääskysten lentoa sinne tänne.

Kesän suuri tapahtuma oli huviretki Kesijärvelle Paloheimon Pikku-Päkällä. Jännittyneinä istuttiin sen avoimissa, kapeissa vaunuissa eväskorit sylissä ja tukka hulmuten tuulessa. Voi sitä menoa! Joskus kävi niin, ettei Päkä jaksanutkaan puuskuttaa lievää mäkeä ylös, ja tätä hetkeä oikein odotettiin. Miehet ja isot pojat hyppäsivät radanvarteen antamaan hiukan apuaan, ja taas sitä mentiin kohti Kesijärven hiekkarantaa.

Niin ne kuluivat kesät ja talvet. Lapset kävivät koulunsa, varttuivat aikuisiksi, katosivat sitten kuka mihinkin suuntaan. Mutta miten kaukana he lienevätkään, muistoissaan he palaavat siihen kasvuvuosiensa maisemaan, missä he kerran, kauan sitten, viettivät onnellisen ja turvallisen lapsuuden.

Riihimäki-Seura 1935–1985

Alkusanoiksi

Koti, sen lähin ympäristö – kotiseutu – on merkinnyt ja merkitsee jokaiselle ihmiselle tavattoman paljon. Jos hän syystä tai toisesta joutuu niistä luopumaan, syntyy ikävä entiseen elämänpiiriin. Voimakkaimmin tällainen tunne koettelee niitä ihmisiä, jotka ovat joutuneet muuttamaan synnyinmaastaan kokonaan tai tilapäisesti vieraille maille.

Suomalaisen järjestäytyneen kotiseututyön katsotaan alkaneeksi siitä, kun lohjalainen opettaja Robert Bolt noin sata vuotta sitten (24. 3. 1884) perusti ensimmäisen yhdistyksen tekemään nimenomaan omaan paikkakuntaan liittyvää työtä.

Bolt, luonnontieteiden opettaja, oli huolissaan ennen kaikkea suomalaisen kulttuurin säilymisestä. Siitä ovat huolissaan kotiseutuyhdistykset myös tänään.

Suomessa kotiseututyöhön osallistuu tällä hetkellä (1984) noin 150 000 henkilöä ja yli 600 kotiseutuyhdistystä, joiden tavoitteena on oman elinympäristönsä viihtyisyyden parantaminen, perinteiden tallentaminen ja kiintymyksen lisääminen kotiseutuun.

Riihimäellä järjestäytynyt kotiseututyö pääsi vauhtiin 1930-luvulla, jolloin Suomi itsenäisenä kansakuntana vielä etsi asemaansa maailman poliittisessa kentässä. Vajaat kaksi vuosikymmentä riippumattomana maana maailman valtioiden joukossa oli varsin lyhyt jakso, lähes saman ajan oli Riihimäki vasta ollut erossa emäkunnastaan.

Suomen suurimmaksi kauppalaksi noussut Riihimäki etsi sijaansa suomalaisessa elämänmuodossa, johon myös kotiseutuaatteen voimakas kehitys paikkakunnalla tähtäsi.

Kotiseututyön historiaa Suomessa

Suomalaisen kotiseututyön historiankirjoitus voidaan ulottaa ainakin 1700-luvulle, jolloin kotiseutututkimuksen pääpaikka oli Turun akatemia. Henrik Gabriel Porthanin ja Pietari Kalmin johtamina siellä valmistui nimittäin 1800-luvulle tultaissa puolisen sataa paikallisaiheista tutkimusta, joita opiskelijat joutuivat tekemään opinnäytteinään.

Myös tuomiokapitulit houkuttelivat samaan aikaan pappeja kirjoittelemaan omista seurakunnistaan ns. pitäjänkertomuksia, joissa kerrottiin seurakunnan ihmisten lisäksi elinkeinoista, maisemista ja tavoista. Samanlaisia kuvauksia eri pitäjistä tekivät maamittarit.

Porthanin perustamassa "Tidningar utgifne af ett sällskap i Åbo" -lehdessä alettiin myös julkaista kuvauksia eri paikkakunnista.

Kansanperinteen tallentamisen painopiste siirtyi 1800-luvun puolella folkloren keräämiseen. Kaarle Akseli Gottlundin Sääksmäen Ritvalan helkarunon muistiin merkitseminen sekä Elias Lönnrotin ja muiden kansallisuusaatteen esitaistelijoiden työ ja varsinkin Kalevalan ilmestyminen 150 vuotta sitten johtivat tutkijat suomalaisuuden esille nostamiseen.

Ennen näkemätön kansallinen nousu johti mm. J. V. Snellmanin voimakkaan esiintymisen ansiosta siihen, että Suomi alkoi itsenäistyä, aluksi kulttuuritoiminnoissa ja vihdoin vuonna 1917 kokonaan.

Yhden paikkakunnan, kuten Riihimäen kotiseutuyhdistyksen historian yhteydessä, ei voi koko valtakunnan kotiseututyön historiaa perusteellisesti kuvata, mutta on varmasti paikallaan mainita muutamia suomalaisen kotiseututyön etappeja:

- 1831 Suomalaisen Kirjallisuuden Seura (SKS) perustetaan
- 1835 Kalewala taikka Wanhoja Karjalan Runoja Suomen kansan muinaisista ajoista ilmestyy
- 1947 Suometar alkaa ilmestyä
- 1849 Uusi Kalevala
- 1870 Suomen Muinaismuistoyhdistys
- 1870 11. 9. Riihimäen–Pietarin -rata valmistuu, Riihimäen syntymäpäivä
- 1875 Suomen Historiallinen Seura
- 1876 Theodor Schvindtin aloitteesta Viipurilainen osakunta ryhtyy keräämään aineistoa kansatieteellisen museon perustamiseksi
- 1877 Kansatieteellinen museo Helsinkiin
- 1880 Suomen Käsityön Ystävät perustetaan
- 1894 Tohtori Robert Bolt perustaa ensimmäisen kotiseutuyhdistyksen Lohjalle
- 1901 Suomalaisen kansantanssin ystävät alkaa toimintansa
- 1906 Kansallismuseo avataan
- 1908 Suomen Kotiseutututkimuksen Keskusvaliokunta muodostetaan
- 1908 Hämeen museo avataan

- 1909 Seurasaaren ulkomuseo alulle
- 1909 Kotiseutu-lehti alkaa ilmestyä
- 1910 Suomalaisen Tiedeakatemian Keräilytoiminta alkuun
- 1917 Hämeen muistomerkkejä -teos ilmestyy
- 1922 Riihimäestä tulee kauppala
- 1923 Suomen Museoliitto perustetaan
- 1924 Hämeen Heimojuhlat Hämeenlinnassa
- 1925 Hämeen Heimoliitto perustetaan
- 1933 Paikallishistoriallinen toimisto aloittaa
- 1935 Riihimäki-Seura perustetaan
- 1949 Suomen Kotiseutuliitto aloittaa toimintansa
- 1960 Riihimäestä kaupunki
- 1985 Riihimäki-Seura täyttää 50 vuotta

Edellä olevassa luettelossa on poimittuna joitakin merkittäviä tapauksia suomalaisen kotiseututyön historiasta. Siitä puuttuvat henkilöhistoriaan kuuluvat nimet lähes kokonaan. Tässä yhteydessä lienee tyydyttävä pelkkään toteamukseen, että suomalaiseen kotiseututyöhön voidaan liittää poikkeuksetta kaikki huomattavimmat kulttuuripersoonallisuutemme, joista esimerkkeinä mainittakoon vaikkapa Aleksis Kivi ja Akseli Gallen-Kallela.

Riihimäen kotiseututyön juurista

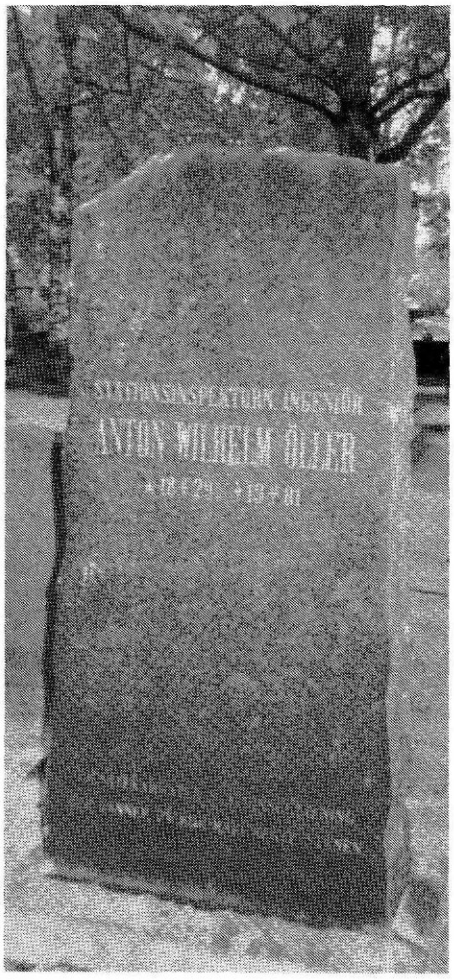
Riihimäellä kotiseututyön juuret ulottuvat, kuten kaikkialla, seudun ensimmäisiin pysyviin asumuksiin. Riihimäki on paikkakunta, jonne suurin osa ihmisistä on tullut muualta; vain jotkut Herajoen, Arolammin tai Karan kulmilta lähteneet suvut vihannoivat siellä vielä tänä päivänä. Vuosisatojen ja -kymmenien aikana tilat ja talot ovat vaihtaneet omistajia, lapset siirtyneet toisille paikkakunnille; lapsenlapset saaneet jo kokonaan vieraan ympäristön kotiseudukseen.

Kyllä Riihimäellä sentään tapaa jo ainakin kolmen, ehkäpä neljännenkin sukupolven riihimäkeläisiä, onpa heitä pysyvästikin isoisäinsä isän mailla rakentamassa "uuden aamun" Riihimäkeä.

Kotiseututyöksi voidaan ehkä nimetä lähikartanoiden, itsellisten ja torppareiden omilla kulmakunnillaan oman ympäristönsä hyväksi tekemää työtä. Koti ja sen lähiseutu rakennettiin niin viihtyisäksi kuin osattiin. Vähiten ei kiinnitetty suinkaan huomiota uuden rakennuksen sijoituspaikkaan.

Riihimäen kehitykseen vaikutti rautatien rakentaminen ratkaisevasti. Asemakylän ensimmäinen "pysäytyspaikan päällikkö", stationsinspektör Anton Wilhelm Öller, oli oikeastaan paikkakunnan kotiseututyön edelläkävijä. Vuosina 1863–1901 Riihimäestä tuli hänen isällisessä valvonnassaan varsin viehättävä risteysasema, joka vuosisadan alussa oli valmis huimaan kasvuun ja lopulliseen eroon emäpitäjästään vuonna 1922.

Anton Öllerin haudalle Riihimäki-Seuran johtokunta vie kukkakervehdyksen paikkakunnan merkkipäivänä syyskuun 11:ntenä ja näin kunnioittaa Riihimäen ensimmäisen kotiseutumiehen muistoa.

Riihimäen ensimmäisen asemapäällikön Anton Wilhelm Öllerin viimeinen leposija on Hausjärvellä. Kuva: Vilho Heino.

Perinteentallennuksen ensi esiintymät Riihimäellä

Kuinka paljon riihimäkeläiset 1800-luvulla tekivät omia muistiinpanojaan kokemuksistaan ja vanhojen ihmisten haastattelujen pohjalta, ei ole tiedossa, mutta kirjoitustaitoisia, asiaan innostuneita henkilöitä silloin jo tälläkin seudulla vaikutti. Olihan esimerkiksi Riihimäen kansakoulu perustettu jo vuonna 1879, ja sitä ennenkin vietettiin asemakylässä monia juhlia ja järjestettiin muita tilaisuuksia.

Painettuja kotiseutuaiheisia kirjoituksia näkyy jonkin verran Hämeessä ilmestyneissä lehdissä, kuten HÄMÄLÄISESSÄ (1858–1901) ja myöhemmin HÄMEEN SANOMISSA (1879–).

Näistä lehdistä voidaan poimia joitakin esimerkkejä Riihimäkeen liittyvistä perinnekirjoituksista:

Hämäläisestä:
29. 10. 1858 Helsingin–Hämeenlinnan rautatie
21. 1. 1869 Työvoiman määrä Riihimäen–Pietarin ratatyömaalla
15. 9. 1870 Riihimäen–Pietarin rautatien avaaminen
17. 7. 1880 Etelä-Hämeen Maalaisseuran vuosikokous Riihimäellä
10. 12. 1890 Matkakirje Riihimäeltä
26. 9. 1900 Karjamarkkinat Riihimäellä

Hämeen Sanomissa on suunnilleen samanlainen otsikointi, mutta myös muita artikkeleita, joita hyvällä tahdolla voidaan pitää kotiseututyöhön liittyvinä, esiintyy:

18. 8. 1879 Hotellipalo Riihimäellä
28. 5. 1880 Kuulumisia Riihimäeltä
6. 8. 1886 Lähdevettä Riihimäeltä Helsinkiin
11. 1. 1889 Uutta teollisuutta. Riihimäen turvepehkutehdas
25. 6. 1890 Lapset mansikkakaupalla Riihimäen asemalla
17. 11. 1893 VPK:n perustamista puuhaillaan Riihimäellä
30. 6. 1894 Kirje Riihimäeltä
17. 8. 1895 Riihimäen Jussin kirje
4. 1. 1900 Riihimäen uutisia

Edellä on vain muutamia satunnaisia otoksia 1800-luvun Riihimäkeä käsittelevistä lehtiartikkeleista hämäläisissä lehdissä. Kun tultiin 1900-luvun puolelle, riihimäkeläisjutut tietenkin lisääntyivät aina siihen saakka, kunnes paikkakunnan oma lehti RIIHIMÄEN SANOMAT vähän yli 70 vuotta sitten (1914) alkoi ilmestyä.

Riihimäen Sanomista lainattakoon tähän ensimmäinen "Riihimäen historia", joka ainakin otsikoltaan enteellisesti muistuttaa 1940-luvulla ilmestynyttä Väinö Varmasen "Hiukan Riihimäen historiaa" -teosta. Heinäkuun 31. päivänä 1915 julkaistu kirjoitus ansaitsee 70 vuotta täytettyään tulla uudelleen painetuksi:

Riihimäen Sanomat n:o 31/31.7.1915

Vähäsen Riihimäen historiikkiä.

Noin 60 wuotta takaperin oli Riihimäen paikkakunta wielä synkkää korpea ja ylitsepääsemätöntä suota. Silloin ei täällä tiedemiehen kirwes kalskunut eikä walistuksen wallan woima uria uurtanut. Silloin oli paikkakunnalla ainoastaan kolme pienoista torppaa: Saro, Annila ja Uusitalo ja wanhin asukas Johan Juhander. Näitä torppia omisti Karan kartano — Nordeswanin suku.

Pitkät ajat oli kartanonomistaja miettinyt ja tuumiskellut ruweta raiwaamaan näitä soita ja rämeikköjä wiljelykselle ja usein ilmaissut mielipiteensä Johanderille, jonka kerrotaan kehoittaneen kartanonomistajaa tuumaansa toteuttamaan. Näin kertoo Johander-wainajan poika Johan Johander.

Oli eräs toukokuun päiwä, jolloin kartanonomistaja ratkaisi pitkän suunnitelmansa ja alkoi raiwaustyön näillä hyllywillä ja rämeisillä soilla. Tarkoitusta warten teki hän matkan Johanderin puheille ja silloin päätettiin ja laskettiin perustus sille hedelmälliselle suunnitelmalle, jota suot nykypäiwinä tuottaa.

Tuli seuraawaa kewät. Kartanonomistaja päätti rakentaa riihiä ja latoja tulewaa wiljelystä warten. Tämänkin tuumansa ilmaisi hän Johanderille ja jätti työnwalwonnan hänen haltuunsa. Jonkun päiwän perästä tulee kunniakas kartanonomistaja katselemaan työmaitaan ja suunnittelemaan mikä pantaisiin nimeksi paikkakunnalle kun ei mikään noista edellämainituista nimistä hänen mielestään wastannut tarkoitustaan. Johander sanoi:

„Jos ei raikune rumalta eikä kuulu kummalliselta, niin laitamme latoja Riihimäen rintehille.“

Siis oli nimi walmis ja ristitty Riihimäeksi. Wielä näkee ohikulkija tänäkin päiwänä osan noista rakennuksista Hywinkäälle wiewän maantien wierellä lähellä asemaa ja paikan mitkä owat synnyttäneet tämän suuremmoisen liikeskuksen ympärilleen ja säilyttää tuon ihanalta sointuwan nimen: Riihimäki.

Aika muuttaa aatesunnat, tarwis toimia tekewi. Niinpä on Riihimäenkin paikkakunta kehittyessään waatimattomista alotteista, suurena wiljelysseutuna noussut kautta maan kuuluwille, ei ainoastaan wiljelysseutuna, joka oli kuitenkin ensi askel, waan maamme suurimpana rautateiden risteyskohtana. —

W. 1858 suunniteltiin rautatietä Helsingistä Pietariin, mutta tyydyttiin siitemmin sen päättywän Hämeenlinnaan. Myöhemmin kuitenkin muodostui Riihimäki risteyspaikaksi Pietariin menewälle rautatielle, joka walmistui 1870. Kulkuneuwojen parantuessa on kaikilla paikkakunnilla sekä henkinen että aineellinen elämä wilkastunut niinpä Riihimäenkin seutu on 60 wuoden aikana kehittynyt kolmesta pienoistorpasta kaupunkilaismalliseksi kyläksi, jonka nimi jo tunnetaan tuotteistaankin Euroopan etäisilläkin tulmilla.

Täältähän lähetetään suuret määrät puutawaraa ulkomaan markkinoille, täälläkin toimii toimii Teknokemiallinen tehdas Helios ja maanwiljelysneuwos Paloheimon suuremmoinen polttoturwetehdas sekä sähkölaitos, josta kylä ja siwukylätkin saawat walon ja monet tehtaat käyttöwoimaa. Täälläkin owat tunnetut Riihimäen lasitehdas, terwatehdas, Elantolan kalja- ja leipätehdas sekä Päiwölän kuuluisa limonaaditehdas, johon Riihimäen tunnettu juomawesi antaa terween ja raittiin mann. Paikkakunnalla on siis hywien kulkuneuwojen awulla mahdollisuuksia teollisuuden yhä edelleen kehittymiseen.

Olen kuullut monen maanmiehen waikeroiwan millä tupansa lämmittäwät ja ruokansa keittäwät kun puut loppuwat. Tuota seikkaa emme tarwitse tulewaisuudessa ikäwin silmin katsella. Tiede ja yritteliäisyys on tuonut kaikkina aikoina päiwän walon ihmiskunnalta puuttuwat tarpeet ja niinpä on nykyään polttoturwe tulewaisuuden lämpö ja woima, kunhan sen walmistaminen käytännössä kehittyy, joka jo maanwiljelysneuwos Paloheimon tehtailla Riihimäellä antaa suotuisia tuloksia ja onkin sen käyttö warmasti lämmön ja woiman antajaksi tunnustettu. Tämän kirjoittaja on nähnyt ja työskennellyt mainitulla tehtaalla ja kokeillut turpeen lämmittämiskykyä. Uusi aika tuo uusia aatteita, uusi polwi kyntää uusia wakoja, on kautta aikojen tunnettu asia. Missä maanwiljelys kehittyy, siellä syntyy teollisuutta ja kauppaa, sillä ilman teollisuutta on maanwiljelys puutteellista; nämä molemmat elinkeinonhaarat tulewat käymään käsikädessä. Ennen tunnettiin suota wähässä määrässä, waan meidän päiwinämme, jolloin puu on tullut tuottawaksi tulolähteeksi ulkomaan markkinoilla. Ei kannata hawujen tähden metsää kaataa ja kun tiede ja käytäntö on todistanut, että maanwiljelys, joka on maamme pääelinkeino, antaa suotuisampia tuloksia turwepehkua käyttämällä kuiwikkeina ja antaa parempia satoja sekä lisää maan multawuutta, niin on soilla suuri arwo sekä lannoitus- että polttoaineena.

Ei osanneet ne wanhukset 60 wuotta takaperin, jotka Riihimäen ristille toiwat ja tulewaisuuden tuumia aprikoiwat, uneksiakaan, että sellaiset suot ja rämeiköt toisiwat niin suurta siunausta ihmiskunnalle.

Nämä owat Riihimäen rikkaudet ja tulewaisuuden turwa. Missä ennen karhun kiljunta kaikui ja metsän pedot teutaroiwat, siellä meidän päiwinä rautahepo wiheltää ja tuopi tuota „mustaa“ ja walkosta puuta maailman markkinoille, josta ennen esi-isämme tuskin unta näkiwät.

Henkiselläkin alalla on Riihimäen paikkakunta kohonnut huomattawilla askelilla. Täälläkin on lukuisia kouluja, joissa lapsilla on tilaisuus kehittää ihmiseen kätkettyjä lahjoja: on yhteiskoulu, joka jo walmistaa nuorisoa yliopistoon, että uusi polwi suuremmalla tietoisuudella käy wastaisen kohtalon kehitystä ohjaamaan. Tieto on waltaa, tieto on woimaa, tieteen perustuksella jatkuu maamme kehitys, yhteisymmärryksen kautta siweelliseen, raittiiseen ja rauhalliseen tulewaisuuteen.

M. Korhonen.

Riihimäen Sanomien toisessa pääkirjoituksessa 18. lokakuuta 1934 (n:o 121) oli monta hyvää ehdotusta riihimäkeläisen kotiseututyön herättämiseksi. Ensimmäisen kerran siinä kehotetaan myös perustamaan paikkakunnalle kotiseutuyhdistys. Artikkeli on joko päätoimittaja Väinö Oittisen tai (luultavimmin) toimitussihteeri Veikko Ahdin laatima.

Riisa 124

Riihimäkeläisille ja kauppalan hallitukselle.

18.10.1934

Aika tekee historiaa, mutta aika sen myös vie mennessään, jos ihminen ei huolehdi sen säilyttämisestä. Me olemme kukin kohdaltamme toiminemme, toiveinemme välineitä siinä tapahtumien sarjassa, mikä päivästä toiseen jatkuu elämän ilmauksena. Menneisyyden perustalle rakentuvat pyrkimyksemme ja kauas muinaisuuden hämärään ulottuu sen ponnahduslaudan toinen pää, jolta lähdemme jatkamaan kulkuamme. Monastikaan emme kiinnitä huomiotamme tähän seikkaan emmekä ajattele kehityksemme syitä. Paljon meille tärkeätä ovat esi-isämme heittäneet kelvottomana hukkaan. Samoin menettelemme me. Monastikaan emme ajattele, että se, mikä tänään voi olla mielestämme arvoton, on jälkeläisillemme paljon merkitsevä. Asiakirjoja, esineitä ja muistitietoja sivuutetaan, jopa hävitetäänkin ajattelematta, että niiden tarjoamien tietojen hankkimiseksi saattaa tuonnempana joku toinen tehdä suuria uhrauksia ja nähdä paljon vaivaa. Tiedemiehet ja tutkijat saavat vuosikausia ponnistella selvittääkseen seikkoja, joita tallennettu aineisto voisi heille käden käänteessä paljastaa.

Kerran tulee päivä, jolloin ryhdytään tämän nyt Suomen suurimman kauppalan historiaa kirjoittamaan ja sen syntyjä syviä tutkimaan. Silloin olisi kirjoittajalle helpompaa sen laatiminen ja **pääsisi totuudenmukaisempaan tulokseen, jos meidän aikanamme, kun ei asiaa jo aijemmin alettu, ryhdyttäisiin laatimaan sille perustaa, kokoamaan ja tallentamaan aineistoa. Nyt on jo korkea aika pelastaa kaikki paikkakuntamme elämää kuvastava aineisto, mikä saatavissa vielä on. Paljon on jo ennättänyt hävitä sellaista, mikä olisi puhunut paikkakunnan asutuksen alkuvaiheista, ja paljon häviää joka hetki. Rakennuksia puretaan. Täällä syntyneitä ja eläneitä vanhuksia kuolee. Asiakirjoja häviää. Kaikki tämä kehoittaa kiirehtimään.** Asian auttamiseksi olisi mielestämme syytä perustaa joku seura, yhdistys t.m.s., joka ottaisi huoltaakseen aineiston keräilyä ja tallentamista. Kukaan yksityinen ei jaksa eikä voi asiaa niin monipuolisesti ja perusteellisesti hoitaa kuin hyvin toimiva yhdistys, jossa yhteisvoimin saadaan työn suoritus laajemmalle pohjalle ja aineiston keräily monipuolisemmaksi. Tahdomme laskea tämän asian hyvien riihimäkeläisten sydämille siinä mielessä, että se pääsisi nopeasti vauhtiin eikä jäisi unhoituksiin. Se kuuluu meille kaikille yhteisesti.

Puutumme vielä erääseen seikkaan tässä yhteydessä. Tämäkin asia on yhteinen asiamme, mutta kohdistamme ehdotuksemme kuitenkin kauppalan johdolle. Kauppalallamme ei ole minkäänlaista tunnusta (vaakunaa). Kun puhutaan huomattavampien paikkakuntien vaiheista, niin mainitaan ja esitetään aina ohella sen vaakuna. Meillä asia on jo myöhästynyt toistakymmentä vuotta. Sanomme tätä Suomen suurimmaksi kauppalaksi ja ehkäpä olemme ylpeitäkin siitä, mutta tunnus, jollaisen voi esittää moni pienempi paikkakunta, se puuttuu. Osoittaessamme tämän huomautuksemme kauppalan johdolle olemme rohjenneet uskoa, että se on osoitettu oikeaan paikkaan ja tulee hoidetuksi sille kuuluvalla tavalla. Rohkenemme lisäksi ehdottaa, että kauppalan hallitus päästyään tunnuksen tarpeellisuudesta päätökseen antaisi paikkakunnan taiteellisille voimille tilaisuuden kilpailla vaakunan luonnoksesta, jotta sille saataisiin makäli mahdollista kotoinen tekijä. Olemme rohjenneet ajatella ehdotuksemme näin pitkälle, sillä toivomme saatavan kauppalallemme merkin, joka sinetöi toistakymmentä vuotta sitten tapahtuneen toimenpiteen.

Varsinainen kotiseututyö tarkoittanee tietoista toimintaa jonkin paikkakunnan aineellisen ja henkisen kulttuurin hyväksi. Sen piiriin kuuluvat mm. perinteen tallennus, kotiseutututkimus ja kotiseutuaatteen suhteuttaminen ja sopeuttaminen nykyhetkeen.

Ympäristönsuojelu ja kotiseudunhoito tai -huolto pitäisikin saada entistä enemmän liitetyksi kotiseututyön tavoitteisiin.

Voimakkaassa murroksessa elävä nuoriso, joka video- ja tietokonemaailmassa joutuu ulkoapäin tulevan voimakkaan indoktrinaation puristukseen, ei kohta tunne tätä maata eikä sen kieltä omakseen. Amerikkalainen elämänmuoto on pian Riihimäelläkin farkkukansan keskuudessa todempana kuin Atlantin toisella puolella konsanaan.

Nimien muuttaminen – kotiseutuaatteen herättäjä sekin

Kun kotiseutuyhdistyksen perustaminen tapahtui Riihimäellä 1930-luvun puolivälissä, on kiintoisaa tarkastella, miksi näin tapahtui. Mitä erikoista oli "ilmassa" siihen aikaan. Oikeastaan 1930-luku oli alkuvuosiensa pulasta huolimatta suuren uuskansallisen heräämisen aikaa maassamme.

Tämä johti vuosikymmenen puolivälissä suureen isänmaalliseen innoitukseen, mikä näkyi esimerkiksi nimenmuutto-operaationa; tuhannet suomalaiset vaihtoivat entisen vieraskielisen sukunimensä kotoisemmaksi.

Viime aikoina on jopa pyritty harmittelemaan, että 1930-luvun kansallisessa hurmoksessa monet suomalaiset vaihtoivat hienot nimensä. Ajan henki tuntuu silloin todella olleen niin isänmaallinen, että Arwidssonin lause "Ruotsalaisia emme ole, venäläisiksi emme halua tulla, OLKAAMME SIIS SUOMALAISIA", käsitettiin ihan sananmukaisesti.

Nimien muuttamista ohjasi silloin – niin kuin nytkin – Suomalaisuuden Liitto, joka asiamiestensä välityksellä teki työtä asian hyväksi. Myös Riihimäellä nimiä muutettiin varsin paljon. Asiamiehenä toimi Riihimäen kotiseututyössä suuresti ansioitunut ja myös Riihimäki-Seurassa alusta alkaen mukana ollut Eero Hilli.

Hilli antoi tietoja asiasta sanomalehdistölle, joka myös julkaisi nimien muuttamisesta viralliset kuulutukset.

"Vuonna 1933 yli 2000 henkilöä suomalaistutti nimensä. Saadaanko ensi vuonna aikaan suuri nimenmuutto?" kirjoitti esim. Riihimäen Sanomat 3. syyskuuta 1934.

Seuraavan vuoden tammikuussa (RS n:o 3/5. 1.) "paikallinen nimenmuuttoasiamies Eero Hilli kertoo 200 henkilön osallistuvan Riihimäellä suurnimenmuuttoon." (189 muutettiin.) Pitkin vuotta voidaan sitten lukea riihimäkeläisten sukujen nimien vaihtamisesta annettuja tiedotuksia ja virallisia kuulutuksia.

Ehkäpä kotiseutuyhdistyksen historiassa tämäkin merkittävä toimen-

pide kannattaa muutaman esimerkin avulla todeta, onhan ilmiöllä varmasti ollut suuri vaikutus edellä mainitun uuskansallishengen ja kotiseutuaatteen viriämiseen paikkakunnalla.

Riihimäkeläisiä nimien suomentajia ja muuttajia vuoden 1935 aikana

(Tiedot poimittu paikallisesta sanomalehdestä)

Ahlgren	– Amio	Lindgren	– Reeni
Andersson	– Autiovuori	Lindholm	– Laitiola
Arffman	– Arjavirta	Lindroos	– Lajas
Berg	– Pirtinaho	Lindroos	– Lamervo
Bergman	– Jukomaa	Lindroos	– Luvia
Blomqvist	– Raunis	Majander	– Majaranta
Broms	– Paarma	Malmberg	– Markio
Eklund	– Ketovainio	Mank	– Talvio
Eskolin	– Sinisalo	Mecklin	– Merjola
Fennander	– Vilpa	Nilsson	– Niila
Forsblom	– Talvio	Ottelin	– Ottela
Forssell	– Jääkoski	Palenius	– Pälikkö
Fredman	– Reinemaa	Rask	– Railanne
Friman	– Orvas	Rennicke	– Rauvanto
Grönroos	– Kivipato	Roman	– Ruovirta
Grönroos	– Martovuo	Silén	– Sile
Hagelin	– Hakakorpi	Simelius	– Sanila
Harlin	– Harjola	Sivenius	– Sarrala
Hedberg	– Mikonoja	Skogster	– Metsäterä
Helenius	– Heramo	Snellman	– Salmisara
Ilonen	– Ilpala	Snellman	– Saraja
Johansson	– Jalio	Solman	– Salpakoski
Johansson	– Jalarmo	Stenberg	– Kiventöyry
Johansson	– Joulamo	Sylvelin	– Sylvelä
Johansson	– Jousimaa	Tallgrén	– Talarmo
Johansson	– Vallatsaari	Tefke	– Telamaa
Kajander	– Kae	Tilander	– Tilanterä
Karlsson	– Karlahti	Vahlsten	– Vaalle
Karlsson	– Katkola	Vallenius	– Varmala
Karlstedt	– Kaltemaa	Wallentin	– Valento
Kniffsund	– Teräsalmi	Varelius	– Vatara
Korenius	– Karuvaara	Vasenius	– Varkki
Korzard	– Kortesalmi	Vikström	– Vihula
Kumén	– Kumela	Vilenius	– Väike
Lassander	– Laurinantti	Vuorenheimo	– Vammelvuo
Liljander	– Varjokallio	Åkerman	– Lohisaari
Lindberg	– Louhento		

"Ole suomalainen nimeltäsi, mieleltäsi ja kieleltäsi!" Tämä Linnankosken lause levisi sanomalehdistön välityksellä ympäri Suomea. Riihimäkeläiset ottivat sen todesta, sillä Riihimäki oli "loistava ykkönen" Hämeen läänissä: yli 500 kauppalalaista otti uuden nimen. Se oli runsaasti yli 80 % kaikista muukalaisnimistä.

Kotiseututyön perustaksi suomalaisuuden vahva ilmeneminen tässäkin mielessä oli varmaan vain positiivinen ilmiö. Nimien suomentaminen muuten jatkui vielä vuoden lopulla ja seuraavankin aikana.

Seuran perustaminen alkaa tulla yhä ajankohtaisemmaksi

Kolmikymmenluvun alku muistetaan maassamme erityisen hyvin pulavuosistaan. Valtakunnan itsenäistymisestä oli kulunut vasta vähän toistakymmentä vuotta. Moninimisen vuoden 1918 sodan haavat vuotivat; anteeksianto puolin ja toisin ei tahtonut onnistua. Lisäksi maata koetteli ankara työttömyys seurauksenaan lama ja pakkohuutokaupat, joissa moni menetti talonsa ja tavaransa lunastaessaan itse hyvälle ystävälleen tämän hädässä avuksi kelvanneen nimensä. "Takaa mies, maksa velka" tuli tutuksi myös Riihimäellä.

Aineellisen toimeentulon vähitellen helpottuessa myös henkiset harrastukset alkoivat nostaa päätään, niin myös Riihimäellä.

Riihimäki oli tullut kauppalaksi vuonna 1922, vain muutama vuosi Suomen itsenäistymisen jälkeen. Hyvin alkanut kehityksen nousukaari alkoi kuitenkin pysähtyä edellä jo mainitun taloudellisen laman myötä.

Paikkakunnan sivistysrientojen kehto, Kansalaisopisto, oli aloittanut toimintansa vuonna 1926 ja sai pahimman pulakauden vallitessa johtajakseen nuoren maisterin Aarne Eskolan, joka syyslukukauden 1931 alussa tuli opiston palvelukseen.

Samoihin aikoihin valittiin Haminan kaupungininsinööri Kalle Lauri Salminen (1932) kauppalanjohtajaksi. Viisaana miehenä Salminen tajusi uudelle paikkakunnalle muuttaessaan, mikä merkitys kotiseutuyhdistyksellä olisi hänelle itselleen paikkakuntaa johtaessaan.

Kun vielä paikkakunnan ainoan oppikoulun rehtori Vieno Ilo Oksanen ja seurakunnan kirkkoherra Viljo-Kustaa Kuuliala kumpikin olivat kotiseutuhengen läpitunkemia, ei oikeastaan ole ihme, että pula-ajasta vähitellen toipuva ja parempiin päiviin siirtyvä Riihimäki ja sen 11 042 asukasta olivat valmiit perustamaan oman kotiseutuyhdistyksen.

Vähän ennen

Vuotta 1935 kohti tultaessa alkoi esiintyä yhä enemmän merkkejä Riihimäki-Seuran perustamistarpeesta.

Varsin merkittävänä on pidettävä 10. tammikuuta 1934 Kansalaisopiston avajaisissa ollutta ohjelmaa, jota mainostettiin etukäteen mm. Riihimäen Sanomissa (3/9. 1. 1934):

> "Tilaisuudessa luennoi prof. Väinö Voionmaa RIIHIMÄEN SEUDUN ASUTUSHISTORIASTA, joten paikkakuntalaisille tarjoutuu oiva tilaisuus saada tietoja kotiseutunsa aikaisemmista vaiheista."

Voionmaan esitelmä herätti suurta huomiota, ja häntä voitaisiinkin pitää monen muun henkilön ohella Riihimäki-Seuran "isänä". Puheesta nimittäin henki voimakas kotiseutuharrastuksen innoitus, jopa selvä kehotus kotiseutuyhdistyksen perustamiseen:

> "Riihimäki ei ole vain sattumalta tullut siksi suureksi liikennekeskukseksi, jota se nykyisin on, vaan on se sitä ollut jo vanhoista ajoista. Nykyisten riihimäkeläisten pitää tulla tästä tietoisiksi. Sitä varten on välttämätöntä kotiseutuhengen ja -harrastuksen elvyttäminen seutukunnan väestössä . . ." (RS 6/16. 1. 1934)

Kansalaisopisto järjesti kevätkaudella (9. 3.) kotiseutuillan, jossa konttoripäällikkö Albin Kosonen kertoi Riihimäen vanhoista oloista ja näytti kuvia vanhasta Riihimäestä.

Syyslukukaudella 1934 opistonjohtaja Aarne Eskolan johtamassa "Kotiseutuoppi"-aiheisessa piirissä, josta sittemmin kehittyi "Kotiseutupiiri", piti esitelmiä mm. maisteri Heikki Sahlberg. Luennot liittyivät läheisesti Riihimäen historiaan. Sellaiset otsikot kuin "Riihimäen kehityksestä", "Miten Riihimäestä tuli rautatiekeskus", "Riihimäen asutushistoria 1880–1900", "Paikkakunnan huvitukset ja seuraelämä" ym. keräsivät runsaasti kuulijoita.

Muita esitelmöitsijöitä olivat mm. kirkkoherra V-K. Kuuliala: "Riihimäen vanhoista uskonnollisista oloista" ja herra Väinö Salonen: "Riihimäen asutuksen kehityksestä".

Tässä kohdassa on syytä mainita, että Riihimäki-Seuran myöhemmin elvyttämä Riihimäen halkijuoksu järjestettiin "Pohjoiselta koululta Simeliuksen kulmaan (=1315 m)" ensimmäisen kerran 10. toukokuuta 1935. Kymmenmiehisin joukkuein mukana olivat Kisko, Tahko, Hausjärven Urheilijat ja Tervakosken Pato. Tämä juoksu otettiin uudelleen käyttöön koulujen välisenä viestijuoksuna 1970-luvulla. Oppilaat veivät sanallisen viestin Pohjoiselta koululta Eteläiselle. Viime syksynä (1984) tämä puolivuosisatainen perinne siirrettiin Urheilupuistoon (s. 124).

Kalevalan riemuvuosi

Kansallisen uusheräämisen syntyyn ja samalla innostuneeseen mielialaan myös kotiseutuhengen elvyttämisessä ei varmaankaan jäänyt vaikuttamaan kansalliseepoksemme 100-vuotisjuhlallisuudet. Koko Suomi oli v. 1935 mukana Kalevalan "riemuvuodessa" samalla tavalla kuin nyt, 50 vuotta myöhemmin.

Riihimäen kulttuurikeskus, Kansalaisopisto, eli ajan hermolla silloin – niin kuin nytkin – eikä Kalevalaa tietenkään unohdettu. Kaunis kalevalajuhla on vielä monen riihimäkeläisen muistossa, vaikka tapauksesta on jo ehtinyt kulua yli puoli vuosisataa. Oheinen kuva kertokoon tilaisuuden ohjelmasta.

Riihimäki-Seura perustetaan

Kotiseutupiirin saama suosio ei opistolla vähentynyt. Pääaiheina olivat paikallisten ja vieraiden historioitsijoiden esitelmät, jotka vetivät yleisöä sankoin joukoin.

Kotiseutujuhliin saatiin puhujaksi mm. tri E. Jutikkala. Lisäksi oli "varjokuvia" ja näytelmiä, joista mainittakoon kuljettaja O. F. Varjorannan kirjoittama Riihimäen vanhoja oloja kuvaava "Vanha Riihimäki". Myös kotiseutuarkistoa ryhdyttiin panemaan alulle. Vanhoja asiakirjoja ja valokuvia tallennettiin jonkin verran. Muistitiedon kokoajana sahantyömies Väinö Salonen lienee ollut ahkerin.

Kotiseutupiirin johtajana toimi maisteri Heikki Sahlberg, joka kirjoitteli myös paikalliseen lehteen Riihimäen historiaa käsitteleviä artikkeleita. Mukana oli myös ylioppilas Maire Salomaa (myöh. Hillman), jonka runo "Kotiseudulle" ja novelli "Kylä" on julkaistu tässä teoksessa s. 4 ja 16.

Kotiseutupiirin toiminta huipentui 17. 3. pidettyyn juhlaan, jossa opistonjohtaja Aarne Eskola mainitsi mm., että "tilaisuuden tarkoituksena oli herättää entistä suurempaa harrastusta Riihimäen vanhoja oloja ja historiaa kohtaan." Edelleen hän kertoi juhlan olevan tarkoitettu herättämään ihmiset perustamaan paikkakunnalle "erikoinen kotiseutuyhdistys".

Valmistavat toimenpiteet johtivatkin sitten niin pitkälle, että 25. 4. (RS n:o 47) lehdestä voitiin lukea:

"RIIHIMÄKI-SEURA PÄÄTETTY PERUSTAA"

25. Y. 35

„Riihimäki-Seura“ päätetty perustaa.

Sen tarkoituksena Riihimäen historiallisten muistojen vaaliminen y.m.

Viime maanantaina pidetyssä kokouksessa asetettiin toimikunta laatimaan sääntöjä.

Viime maanantaina kokoontui kolmattakymmentä henkeä käsittävä joukko riihimäkeläisiä Kansalaisopistolle kuulemaan opiston johtajan suunnitteluja paikallisten muistitietojen y.m. paikkakunnan historiaa sekä kehitystä koskevan aineiston keräilyn ja kehittämisen vaalimista varten perustettavan yhdistyksen perustamista.

Kauppalanjohtaja Salminen avasi kokouksen lausuen sen osanottajat tervetulleiksi ja mainiten, että olisi tarpeellista perustaa kauppalaan erityinen seura, jonka tehtävänä olisi kerätä ja tallettaa paikallista historiallista arvoa omaavia tietoja, valokuvia ja esineitä sekä harrastaa muutakin kotiseututyötä. Sitäpaitsi tulisi seuran ottaa ohjelmaansa myös paikkakunnan taloudellista kehitystä edistävää toimintaa. Puhuja mainitsi, että paikkakunnalla kaivattaisiin arvovaltaista järjestöä, joka voisi kauppalan virallisten elinten apuna ja rinnalla antaa lausuntoja e.m. asioista sekä myöskin tehdä niitä koskevia alotteita. Seuran nimeksi sanoi puhuja ajatelleensa Riihimäki-Seura.

Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin avaaja, joka kutsui pöytäkirjanpitäjäksi maisteri Eskolan.

Senjälkeen Kansalaisopiston johtaja maisteri A. Eskola selosti omalta kohdaltaan asiaa lausuen s.m.:

Riihimäellä on huomioni usein kohdistunut siihen, että kotiseutuharrastus ja -kiintymys on paikkakunnalla valitettavan vähäistä. Kotiseutuharrastukset, erikoisesti seutumme historiaa koskevat, ovat olleet kaiken huomion ulkopuolella. Tämä asiantila on kyllä ymmärrettävissä, sillä ensiksikin Riihimäki on suhteellisen nuori ja ripeästi edistyvä yhteiskunta, jossa harrastus ensi sijassa kohdistuu nykyhetken asioihin ja tulevaan kehitykseen. Toiseksi suuri osa kauppalan asukkaista on muualta tulleita, joita eivät lapsuuden siteet yhdistä paikkakuntaamme. Kotiseutuharrastuksen heikkous on kuitenkin valitettava ilmiö, joka olisi saatava korjatuksi mitä pikemmin sen parempi. Vanhan polven arvokas muistitieto ja vanhan Riihimäen esineelliset muistot olisi vielä pelastettava häviämästä. Toiseksi on paikkakunnallisen viihtyväisyyden lisäämisen kannalta kotiseutuharrastuksen elvyttäminen erinomaisen suuriarvoinen asia. Riihimäki voi tulla jokaiselle uudeksi viihtyisäksi kotiseuduksi, jos me vain yritämme tehdä sen historiaa ja ympäristöä kaikille tunnetuksi sekä koetamme tehdä kaikkemme rikastuttaaksemme sen henkistä ja aineellista elämää. Tätä tarkoitusta varten on välttämätöntä perustaa uusi yhdistys, joka ottaisi tehtäväkseen kotiseutuasian vaalimisen ja paikkakunnan henkisen ja aineellisen elämän rikastuttamisen vapaan kansalaistoiminnan pohjalla. Yhdistyksen tehtävänä olisi:

1) koota, järjestää ja säilyttää Riihimäen ja sen ympäristn historiaa koskevaa muistitietoa ja esineitä sekä edistää kaikin tavoin seudun kotiseutututkimustyötä.

2) suojella ja hoitaa seutumme historiallisia ja luonnon muistomerkkejä,

3) edistää paikkakunnan kaunistamisharrastuksia,

4) järjestää yleisiä kotiseutujuhlia,

5) tehdä alotteita ja antaa lausuntoja paikkakunnan henkistä ja aineellista elämää koskevissa asioissa.

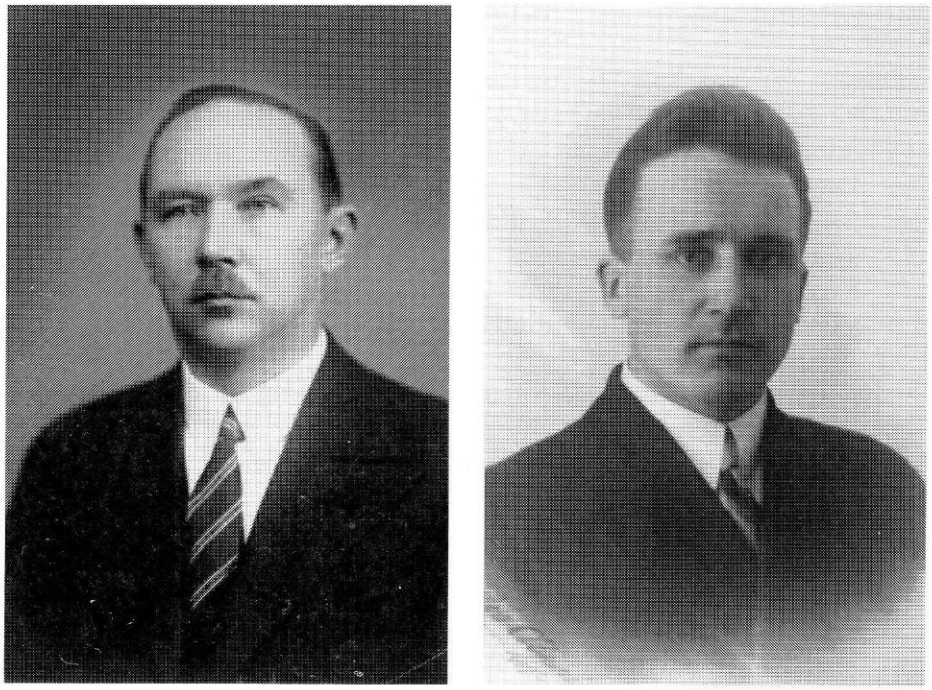
Välttämättömänä edellytyksenä yhdistyksen työn onnistumiselle on pidettävä sitä, että sen toimintaan saadaan mukaan paikkakuntamme parasta harrastavia henkilöitä kaikista piireistä. Ensimmäisiä yhdistyksen tehtäviä tulisi olla yleisen kotiseutujuhlan järjestäminen vielä tänä keväänä sekä tonttien ja pihamaiden kaunistuskilpailun järjestäminen kesän aikana.

Alustusten jälkeen käytetyissä lukuisissa puheenvuoroissa kannatettiin yksimielisesti p.o. seuran perustamista. Lausunnossaan tohtori Kuuliala ilmoitti mielipiteenään, että seuran olisi ensi sijassa kohdistettava huomionsa kotiseututyöhön. Riihimäki-Seura päätettiinkin sitten perustaa sekä valittiin toimikunta laatimaan sääntöehdotusta perustettavalle yhdistykselle ja annettiin toimikunnalle evästys, että asia pantaisiin kiireesti alkuun, jotta jo tänä keväänä lähitulevaisuudessa voitaisiin panna alulle toimintaan uuden yhdistyksen edellyttämällä työsaralla.

Asiaa pohjustettiin sitten monella uutisluonteisella artikkelilla. Esimerkiksi nimim. MI (=Mauno Isola) kehotti riihimäkeläisiä "Sekakuoroa perustamaan". Hän kirjoittaa:

> "Kuten lehtemme selostuksesta nähdään, on parhaillaan suunnittelun alaisena perustaa kauppalaamme ns. Riihimäki-Seura, jonka tarkoituksena on kaikenlaisten hyvien henkisten ja aineellisten perintöjen vaaliminen ja eteenpäin vieminen paikkakunnallamme. Jotta mainittu seura saisi toiminnalleen voimakkaan alkusysäyksen ja kiinteän lähtökohdan, on ajateltu vielä tänä kevätkesänä toimeenpanna suuri ulkoilmajuhla ennen väestön hajaantumista kesälaitumilleen.
> . . . Perustamme Riihimäelle suuren, uljaan sekakuoron!" (RS 47/24).

Monien vaiheiden jälkeen saatiin Riihimäki-Seura alulle 31. toukokuuta 1935.

Kauppalanjohtaja Kalle Lauri Salminen ja kansalaisopiston rehtori Aarne Eskola, miehet, jotka yhdessä panivat Riihimäki-Seuran alkuun.

Vuodesta 1935 talvisotaan 1939

Kauppalanjohtaja Kalle Lauri Salminen kirjoittaa:

> "1930-luvun puolivälissä ei silloisen Riihimäen kaltaisissa kauppalakunnissa sen paremmin kuin kaupungeissakaan ollut vielä teollisuus-, matkailu- yms. lautakuntia, jotka olisivat kunnallishallitusten apuna ja ohella suunnitelleet keinoja paikkakuntansa taloudellisen elämän edistämiseksi ja paikkakuntansa tunnetuksi tekemiseksi. Luettuani sanomalehdistä Helsinki-Seurasta johtui tällöin kauppalanjohtajana ollessani mieleeni perustaa esityinen Riihimäki-Seura em. tarkoitukseen."

Maaneuvos Aarne Eskola kirjoittaa:

> "Teollistuvana ja nopeasti kasvavana paikkakuntana Riihimäki ei ollut läheskään kaikille asukkailleen kotiseutu, johon he olisivat kiintyneet lapsuuden ja nuoruuden sitein. Tämän vuoksi kotiseutuharrastus oli paikkakunnalla paljon vähäisempää kuin vanhoissa asutuskeskuksissa. – – –
> Saattaakseni kuitenkin kotiseututyön laajemmalle pohjalle tein keväällä 1935 aloitteen Riihimäki-Seuran perustamiseksi."

Kumpi edellä mainituista kirjoittajista Riihimäki-Seuran "isäksi" on katsottava, lienee lähinnä makuasia. Molemmat työskentelivät v. 1935 samaan suuntaan. Edellinen ainakin tiesi jälkimmäisen suunnitelmista, sillä hän jatkaa:

> "Kun kuulin, että Kansalaisopiston piirissä oli herätetty ajatus kotiseutuyhdistyksen perustamisesta, päättelin, että nämä tarkoitusperät voitaisiin ehkä yhdistää. Niinpä kutsuin eräitä paikkakunnan "touhumiehiä" neuvottelemaan asiasta. Näissä neuvotteluissa olivat mukana ainakin Kansalaisopiston johtaja, maisteri *Aarne Eskola,* kirkkoherra *Viljo-Kustaa Kuuliala* ja kruununvouti *Voitto Oksanen.*"

Toukokuun viimeisenä päivänä kokoontui Kansalaisopistolle kuitenkin varsin vähän riihimäkeläisiä kotiseututyön harrastajia. Vain 26 paikkakuntalaista oli saapunut Riihimäki-Seuraa perustamaan. Perustamiskokouksen avasi kauppalanjohtaja Kalle Lauri Salminen, josta tuli myös kokouksen puheenjohtaja. Fil.maisteri Eero Paromaa valittiin sihteeriksi.

Alustavissa neuvottelukokouksissa oli tehty melko perusteellista työtä, joten kokous päätti yksimielisesti perustaa seuran, jonka nimeksi tuli RIIHIMÄKI-SEURA R.Y.

Seuran sääntöluonnokset ja toimintatavoitteet hyväksyttiin niin ikään (s. 46).

Seuran ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin maisteri Aarne Eskola ja varapuheenjohtajaksi insinööri Viktor Sahlberg.

Johtokuntaan tulivat edellisten lisäksi:

lasinhioja	Hj. Elomaa
tilanomistaja	Mauno Isola
teol.tri	Viljo-Kustaa Kuuliala
lasinhioja	Toivo Kumela
opettajatar	Maiju Lehtonen
kauppias	Mikko K. Miettinen
kruununvouti	Voitto Oksanen
opettajatar	Saimi Partanen
kauppalanjohtaja	Kalle Lauri Salminen
viilari	Yrjö Simola

Jäsenmaksuksi määrättiin 5 markkaa henkilö- ja 50 markkaa yhteisöjäseniltä. Tilintarkastajiksi valittiin kaupanhoitaja O. Helenius ja maisteri L. Gröndahl sekä varalle konttoripäällikkö A. Kosonen ja pankinjohtaja T. Martelin.

Pöytäkirja Riihimäki-Seuran perustavasta kokouksesta, joka pidettiin Riihimäellä Riihimäen Kansalaisopistossa, 31 p:nä toukok. v. 1935 klo. 19. Kokouksen puheenjohtajana toimi kauppalanjohtaja K. L. Salminen ja sihteerinä allekirjoittanut. Läsnä oli 26 paikkakuntalaista.

1 §

Kauppalanjohtaja, insin. K. L. Salminen avasi kokouksen viitaten avauspuheessaan paikallisten olojen paihtelevaisuuteen, vanhojen muistojen katoavaisuuteen sekä muistitietojen keräyksen tärkeyteen, mikä kerays olisi myt perustettavan seuran yhtenä tehtävänä. Edelleen avaaja selosti seuroor toimintaa paikkakunnan taloudellisissa kysymyksissä, kauppalan kaunistamisessa ja propagandatyössä kauppalan hyväksi sen ulkopuolella.

2. §

Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin kauppalanjohtaja K. L. Salminen, varapuheenjohtajaksi kruununvouti Voitto Oksanen ja sihteeriksi puheenjohtaja Kustaa Aleksejoittanen.

3 §.

Kokouksen puheenjohtaja luki pöytäkirjan edellikäynneestä neuvottelevasta kokouksesta, jossa oli pidetty tarpeellisena perustaa paikkakunnan henkisiä ja taloudellisia olojaedistävä seura. Pöytäkirjä hyväksyttiin yksimielisesti.

4 §

Kokouksen puheenjohtaja luki neuvottelevan kokouksen asettaman toimikunnan laatiman sääntöehdotuksen perustettavalle seuralle. Käytetyissä puheenvoroissa pidettiin sääntöehdotusta sopivana.

5 §

Sääntöehdotus hyväksyttiin sellai-

seuran perustettavan seuran säännöiksi. Liite 1. Ehdotus Riihimäki - Seuran säännöiksi.

6 §

Päätettiin näine edellytyksinen perustaa seura, jonka nimenä on Riihimäki - Seura r.y.

7 §.

Seuran puheenjohtajaksi valittiin yksimielisesti maist. Aarne Eskola ja varapuheenjohtajaksi yksimielisesti insin. Viktor Sahlberg.

8 §.

Toimitettiin seuran johtokunnan jäsenten vaali. Johtokuntaan valittiin seuraavat henkilöt puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan lisäksi:

H. Elomaa, lasinhioja
K. Isola, tilanomist.
W. K. Kuuliala, teol. joht.
T. Kumela, lasinhioja
M. Lehtonen, opettajatar
M. K. Miettinen, kauppias
Vojtto Oksanen, kruunuvouti
T. Partanen, opettajatar
K. L. Salminen, kauppalanjohtaja
Y. Simola, viilari.

9 §.

Päätettiin asettaa seuralle kaksi tilintarkastajaa ja näille kaksi varamiestä.

10 §.

Tilintarkastajaksi valittiin kuluvaksi vuodeksi kauppiaat O. Helenius ja

maist. L. Grönlahti sekä varalle kauppiaspäällikkö A. Kosunen ja pankinjoht. T. Martelin.

11 §.

Seuran jäsenmaksuksi hyväksyttiin vähintään 5 mk yksityisjäseniltä ja vähintään 50 mk. yhteisöjäseniltä.

12 §.

Tämän kokouksen pöytäkirjan tarkastajiksi valittiin maist. A. Eskola ja tarkastaja K. Kurkela.

13 §.

Seuran puheenjohtaja maist. A. Eskola ilmoitti hänelle osoitetusta luottamuksesta ja viitaten seuran tarkoitusperiin ja toiminta-suunnitelmaan toivoi, että seuran jäsenet kukin omalta kohdaltaan tekisivät parhaansa näiden työn onnistumiseksi.

14 §.

Kokouksen puheenjohtaja insin. K. L. Salminen lahjoitti omittelunsa nyt perustetulle seuralle, sen toimihenkilöitten ja jäsenten työlle toivoen kansalaisia mahdollisimman laajoista piireistä liittyvän seuraan, jotta se saavuttaisi tarkoituksensa.

Vakuudeksi
Eero Paronaa, kokouksen sihteeri.

Jo 4. kesäkuuta kokoontui seuran johtokunta panemaan toimintaa alulle. Seuran sihteeriksi ja taloudenhoitajaksi päätettiin pyytää pankinjohtaja Arvo Keinoa ja varalle maisteri Eero Paromaata.

Jäsenkeruuseen haluttiin ryhtya heti: "Yhteisöjen ja arvovaltaisten paikkakuntalaisten puoleen käännytään henkilökohtaisesti."

Seuran jäseniksi hyväksyttiin seuraavat henkilöt:

maisteri	Lauri Gröndahl
tarkastaja	Kalle Kurkela
järjestysmestari	J. R. Väinölä
taloudenhoitaja	Väinö Oittinen
fil. maisteri	Eero Paromaa
kauppatieteiden kand.	Arvo Laine
konttoripäällikkö	Viljo Reijonen
konttoristi	Eero Hilli
veturinkuljettaja	Martti Rasinen
rouva	Aino Salminen
lasimaalari	Toivo Kumela
varastomies	Viljo Järvinen
veturinlämmittäjä	Lauri Erland Koivisto
liikeapulainen	Onni Ilmari Viljanen
rahastaja	Kalle Johannes Penttilä
vahtimestari	Jalmari Koskinen.

Vuoden 1935 aikana liittyivät edellisten lisäksi seuraavat henkilöt Riihimäki-Seuraan:
J. H. Rantama, Regina Nummenmaa, Eino Nummenmaa, Esteri Metsola, Y. Warelius (Vatara myöh.), E. Kahiluoto, E. Kolehmainen, Viljo Heino, Lauri Linnake, K. Kahelin, Irma Himberg (Heikkilä myöh.), Rakel Metsola, Taimi Laurila, J. Vainio, Maija Vainio, A. Kosonen, P. Ahjoluoto ja T. Jokinen.

Riihimäen historiaa valaisevan aineiston keräämistä suunnittelemaan valittiin toimikunta, johon tulivat maisteri Eskola, mv. Isola ja viilaaja Simola.

Syksyllä toimikuntaa täydennettiin lisäämällä siihen opettajat Maiju Lehtonen ja Saimi Partanen.

Toimikunta teki arvokasta työtä, jota myöhemmin voitiin käyttää Riihimäen historiaa kirjoitettaessa. Erityisen hyvänä kokoojana mainittakoon tässäkin yhteydessä sahantyömies Väinö Salonen, joka piti usein esitelmiä ja kirjoitteli lehteen vanhoista riihimäkeläisistä ja muusta paikkakunnan historiaan liittyvästä. Kalevalan juhlavuonna lienee paikallaan mainita, että Salonen esitti monien muiden olettamusten lisäksi mm., että Väinämöinen olisi näillä main liikuskellut.

Seuraavalla sivulla näyte Salosen muistiinpanoista.

Riihimäen sentun asukkaat ennen vanhaan

Riihimäen sentu oli ennen pohjaisen ja hyttyisiä suota ja sen läpi kulkeva Salpausselkä vierekkäisellä kelpaamattomalla kivikkoa, jossa metsän pedot, hyvin runsaslukuisina majailivat.

Vanhan perimätietojen mukaan Venäläisten hyökkäyksessä maahamme, etsi asukkaat turvaa syrjäisistä korvista hyttysmiesten varsilta, jolloin oli vaikea jäästä asukkaiden saada häiritsemään. Tämänlaisista luoksepääsemättömistä sentuna oli Riihimäen graikkakunlakin, jotka tarpeitten rakennettiin muutamia Piilopirttiä, ne olivat hirsistä, noin 2 syltä laajoja ja sisältä, tavallisesti idman lattiaa, kivistä kivas nurkassa uunikin katon rajassa, josta meni savu, isompi uunikin seinässä, josta laskettiin valoa, sen mukaan, kuin piirtiin tämpö sallii.

Kotipihakilpailu alkuun

Riihimäki-Seuran aloitteesta on kaupungissamme perinteisesti kilpailtu kotipihojen hoitamisesta. Tältä pohjalta lienee lähtöisin nykyisin Erämessujen kanssa vuorovuosin järjestettävät Pihamessutkin.

Riihimäki-Seuran ensimmäisessä johtokunnan kokouksessa pidetty pöytäkirja kertoo:

> "Toinen asia, jota kesän aikana päätettiin ryhtyä edistämään on kauppalamme kaunistaminen. Tätä varten järjestetään tonttien ja pihamaiden kaunistuskilpailu, johon voivat osallistua asemakaava-alueella ja sen välittömässä yhteydessä olevien asuntoalueiden talojen omistajat ja asujat."

Kilpailuun valittiin arvostelulautakunta: insinööri Viktor Sahlberg, maisteri Lauri Gröndahl, puutarhuri Toivo Jokinen, rakennusmestari Urho Mäkinen, kuljettaja Martti Rasinen, pankkivirkailija Tuovi Keskitalo ja piirustuksenopettaja Elin Gustafsson.

Toimikunta kehotti riihimäkeläisiä pihojensa kunnostamistöihin mm. lehtikirjoittelun avulla.

Kotipuutarhoja kaunistamaan.

Niihin tehtäviin, jotka vasta perustettu Riihimäki-Seura on ottanut ohjelmaansa, kuuluu työskentely kauppalan kaunistamiseksi, varsinkin yksityisten pihojen kaunistamiseksi, ja tätä tarkoitusta varten on yhdistys asettanut oman jaoston, »kotipuutarhajaoston». Tämän jaoston toiminta tulee tietysti alussa olemaan verrattain vaatimatonta, mutta aikaa myöten, sen mukaan kun se saa käytettäväksi varoja ja kokemusta, tulevat tehtävät toivottavasti monipuolisemmiksi. Niinpä on jaosto suunnitellut tuonnempana järjestettäväksi neuvontaa, luentoja, opintomatkoja ja kilpailuja. Mutta kuten sanottu, näin taipaleen alkupäässä ei voida kaikkea tehdä ja sen vuoksi on jaosto päättänyt tänä vuonna näkyvänä toimintana järjestää ainoastaan kauppalassamme puutarhakilpailun. Se toteenpannaan elokuussa ja on se maksuton ja siihen voivat osallistua kaikki kauppalan kotipuutarhat. Palkintoja jaettaessa otetaan huomioon niin hyvin kauneuden kuin hyödynkin vaatimukset. Sen vuoksi voivat mitä erilaisemmat puutarhat tulla mukaan. Koska kilpailu on paikkakunnallamme ensimmäinen laatuaan, ei tietenkään kukaan puutarhan omistaja ole voinut järjestää istutuksiaan kilpailua silmällä pitäen. Puutarhat ovat sen takia ilsekunkin omistajan välittömän maun mukaiset ja siis varsin erilaiset ja vaikeat verrata toisiinsa. Mutta niihin tutustuminen tulee varmaan olemaan sitä huvittavampi ja »vanhan Riihimäen» kannalta katsottuna sangen opettavainen. Sen vuoksi olisi toivottavaa, että mahdollisimman monet puutarhan omistajat ilmoittaisivat pihansa tähän mielenkiintoiseen kilpailuun.

Me riihimäkeläiset emme yleensä pane arvoa ollenkaan paikkakunnallemme ja pidämme niinollen selviönä, että kauppalamme on ruma. Ja eihän kylämme kokonaisuutena koskaan voikaan toivoa pystyvänsä kauneudessa kilpailemaan sellaisen kaupungin kanssa, jonka liepeillä meren tai järven aallot huuhtelevat. Mutta kylämme asema mäkien ja harjujen rinteillä tekee mahdolliseksi luoda tänne hyvinkin viehättäviä yksityisiä kotipuutarhoja. Me emme tosin saa luonnonkauneutta itsestään, viihtyisyyden luominen vaatii varoja, työtä ja ennen kaikkea harrastusta. Ja juuri tätä harrastusta tahtoo Riihimäki-Seuran kotipuutarhajaosto herättää ja ylläpitää.

Osanotto puutarhakilpailuun on, kuten jo huomautettiin, maksuton. Ilmoittautumisen tulee tapahtua ensi tilassa jaoston puheenjohtajalle, maist. Lauri Gröndahlille, Västäräkki, puhelin 260.

Riihimäki-Seuran Kotipuutarhajaosto.

RS n:o 67/15.6.1935

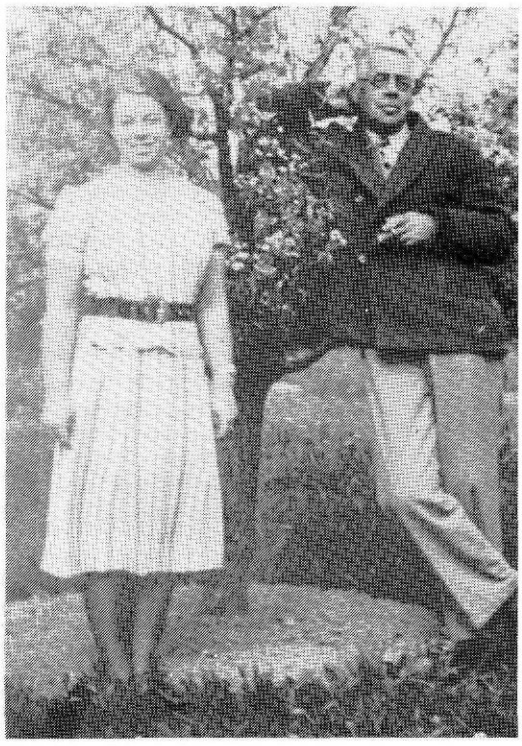
Kotipihakilpailu ei saavuttanut järjestäjien odottamaa suosiota. Osanottajamäärästä kertoi maisteri Lauri Gröndahl lehtikirjoituksessa (RS n:o 90/10. 8.) mm.:

> ". . . osallistuvia on vain muutamia, mutta se on aivan luonnollista, sillä koko asiahan on vielä aivan outo ja uusi. Tällaista kilpailua varten ei kukaan ole osannut varautuakaan, ja kun tässä niin kuin kaikissa muissakin kilpailuissa tarvitaan valmennusaikaa, ei ole ollenkaan ihmeteltävää, jos kauppalan asukkaat eivät päätäpahkaa ole halunneet mennä kilpailemaan siitä, kuka osaa järjestää tonttinsa ja pihamaansa kauniimmaksi."

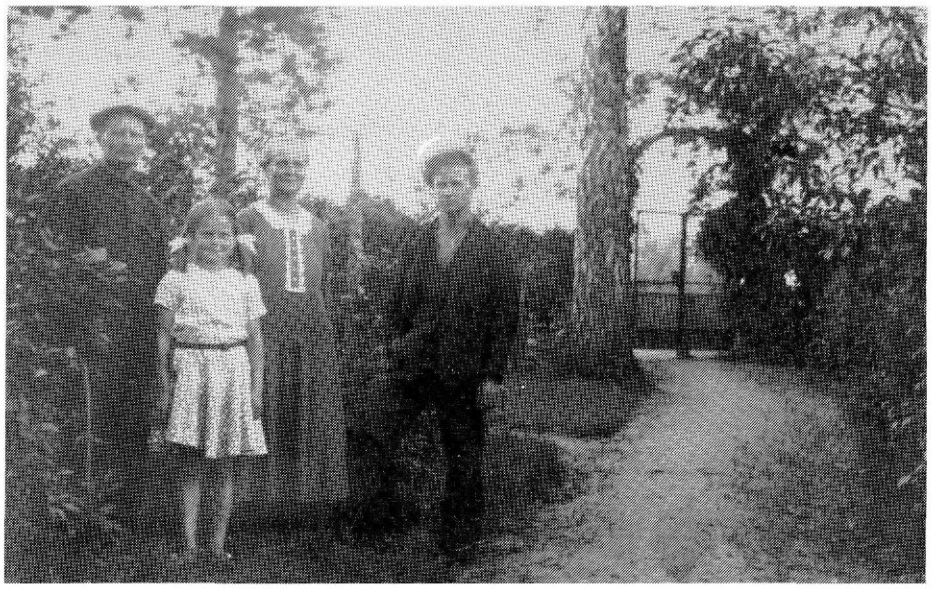
Gröndahlin lausumassa on positiivinen käsitys kauppalalaisista. Niinpä artikkeli päättyy optimistiseen tiedonantoon kilpailujen järjestämisestä myös tulevina vuosina säännöllisesti. "Alku on aina hankalaa ja varmaa on, että jo ensi kerralla päästään parempaan vauhtiin, joka sitten vuosi vuodelta yhä lisääntyy."

Syyskuun 9. päivänä seuran johtokunta toteaa, että vain kaksi kilpailijaa oli uskaltautunut mukaan. Puheenjohtaja Aarne Eskolan esityksestä johtokunta päättää kuitenkin antaa edellisten lisäksi kunniamaininnan "asianharrastajille".

Riihimäen ensimmäisen pihakilpailun voittajille jaettiin palkinnot ensimmäisessä kotiseutujuhlassa 20. lokakuuta. Puutarhuri Toivo Jokinen ojensi kunniakirjat herra Hugo Silfverbergille ja Jussi Vainiolle. Edellisen hoitama piha sijaitsi Junailijankatu 10:ssä. Pihamaasta huolehtii nykyisin tytär Ulla miehensä Teuvo Palmun kanssa. Vainion piha sen sijaan on jo kokonaan hävinnyt. Vain vanhat omenapuut Salpausseläntie 7:ssä muistuttavat paikalla olleesta ensimmäiseksi palkitusta pihasta.

Hugo Silferberg tyttärensä Ullan kanssa keväällä 1938 kotipihallaan Junailijankadulla.

Jussi Vainion piha Salpausseläntie 7 sai ensimmäisen palkinnon. Kuvassa Jussi Vainio, tytär Eila, rouva Vainio ja Tapio Vainio. Kuva otettu 1930-luvulla.

Kauppalan kaunistamista tehtiin muutenkin. Esimerkiksi Kokinmäelle rakennettiin K. L. Salmisen suunnittelemat kiviportaat, ja kirkon edustaa kohennettiin mm. rauta-aidan avulla.

Riihimäen Puutarhaseura ja Riihimäki-Seuran kotipuutarhajaosto ilmoittivat 9. marraskuuta (RS n:o 129) seuraavaa:

ARV. yleisön huomioon.

Ensi tiistaina tk. 12 pnä klo 1 päivällä konduktööri Toivosen puutarhassa Kalliokadun varrella selostaa hedelmäpuiden hoitoa, ruiskutusta ym. Suomen Puutarhaviljelijäin Liiton konsulentti Lyyvaara. Tilaisuuteen on kaikilla vapaa pääsy.

Kunnioittaen
Riihimäen Puutarhaseura ja
Riihimäki-Seuran kotipuutarhajaosto

Kotipihakilpailut herätettiin sittemmin uudelleen käyntiin, ja niistä on tullut varsin suuri houkutin tonttimaiden kaunistamiseksi. Riihimäkipäivänä jaetut kunniakirjat ja -laatat koristavat jo monen kaupunkilaisen ulko- ja sisäseiniä merkkinä ahkerasta uurastuksesta nurmikoiden ja pihakasvien kimpussa (s. 101).

RIIHIMÄKI-SEURA r.y:n

SÄÄNNÖT

Riihimäellä 1935.

RIIHIMÄEN KIRJAPAINO O.Y., 1935.

Riihimäki-Seura r.y:n

säännöt

1 §.

Riihimäki-Seura r.y. on yhdistys, jonka tarkoituksena on edistää Riihimäen kauppalan henkistä ja taloudellista elämää sekä herättää kotiseutuharrastusta.
Seuran kotipaikka on Riihimäen kauppalakunta.

2 §.

Tarkoitustaan pyrkii seura toteuttamaan:
1) kokoamalla paikkakunnan historiaa koskevaa ainehistoa museon perustamista silmällapitäen,
2) harjoittamalla kotiseutututkimusta,
3) elvyttämällä ja luomalla arvokkaita perinnätapoja,
4) harrastamalla kauppalan kaunistamista,
5) tutkimalla kauppalan kehittymismahdollisuuksia kaupan ja teollisuuden aloilla,
6) edistämällä liikenneyhteyksien parantamista ja matkailun kehittymistä,
7) järjestämällä keskustelu- ja esitelmätilaisuuksia sekä kotiseutu y. m. juhlia,
8) tekemällä aloitteita ja antamalla lausuntoja toimialoihinsa kuuluvista kysymyksistä,
9) mainostamalla kauppalaa.

3 §.

Seuran jäseniksi hyväksyy johtokunta hyvämaineisia kansalaisia ja yhteisöjä.
Jos jäsen haluaa erota seurasta, tulee hänen ilmoittaa siitä kirjallisesti seuran johtokunnalle.
Johtokunta voi erottaa jäsenen, joka toimii seuran tarkoitusperiä vastaan tai jättää jäsenmaksunsa suorittamatta.
Eron tai erottamisen katsotaan tapahtuvan sen kalenterivuoden päätyttyä, jonka kuluessa ilmoitus tai päätös tehdään.

4 §.

Seura voi johtokunnan esityksestä kutsua kunniajäseniksen henkilöitä, jotka ovat erikoisen ansiokkaasti toimineet seuran tarkoitusperien hyväksi.
Päätöksen tekoon vaaditaan läsnäolevista kolmenneljäsosan määräenemmistö.
Kunniajäsenillä on samat oikeudet kuin muillakin seuran jäsenillä.

5 §.

Jäsenmaksun suuruuden määrää seuran vuosikokous erikseen yksityis- ja yhteisöjäsenilleen.

6 §.

Seura valitsee puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan seuraavaksi kalenterivuodeksi.
Puheenjohtajan tehtävänä on kutsua seura kokoon, johtaa puhetta kokouksissa ja toimia johtokunnan puheenjohtajana sekä edustaa seuraa, mikäli ei laeissa ja asetuksissa tai näissä säännöissä toisin määrätä.

7 §.

Seuran hallituksena toimii johtokunta, johon kuuluu puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä kymmenen jäsentä. Jäsenet valitaan kahdeksi vuodeksi, kuitenkin eroaa ensimmäisen toimintavuoden lopussa puolet jäsenistä arvalla.

Johtokunta kokoontuu puheenjohtajan tai hänen estettynä ollessaan varapuheenjohtajan kutsusta ja on päätösvaltainen, kun jompikumpi heistä sekä viisi jäsentä on saapuvilla.

Johtokunta asettaa eri tehtäviä hoitamaan tai käsiteltävinä asioita valmistelemaan tarpeellisen määrän jaostoja, joitten toimikausi kestää valintavuoden loppuun, ellei johtokunta toisin määrää. Kuhunkin jaostoon kuuluu johtokunnan määrämä puheenjohtaja ja *tarpeellinen määrä jäseniä, joista ainakin yhden tulee* olla johtokunnan keskuudesta. Jaoston toimintaohjeet antaa johtokunta.

Johtokunnan ja jaostojen päätökset tehdään yksinkertaisella ääntenenemmistöllä. Äänten mennessä tasan voittaa se mielipide, jota puheenjohtaja kannattaa.

8 §.

Johtokunta hoitaa seuran asioita, mikäli se ei ole *uskonut niitä jaostojen haltuun, ja kuuluvat sille kaikki* ne tehtävät, mitkä yhdistyslaissa on määrätty yhdistyksen hallitukselle.

Johtokunta ottaa ja erottaa seuran sihteerin ja taloudenhoitajan y.m. toimihenkilöt sekä määrää heidän tehtävänsä ja mahdolliset palkkionsa.

9 §.

Seuran nimen kirjoittaa puheenjohtaja ja sihteeri tai *puheenjohtajan estettynä ollessa hänen sijastaan* varapuheenjohtaja.

10 §.

Seuran tilit päätetään kalenterivuosittain. Tilit ja johtokunnan toimintakertomus on jätettävä tilintarkastajille viimeistään helmikuun aikana.

11 §.

Seuran vuosikokous pidetään viimeistään huhtikuussa ja vaalikokous marraskuussa sekä ylimääräinen kokous milloin seuran puheenjohtaja katsoo sen tarpeelliseksi tai johtokunta taikka vähintään 20 seuran jäsentä sitä häneltä kirjallisesti pyytää.

Seuran vuosi- ja ylimääräisen kokouksen paikasta ja ajasta on ilmoitettava kauppalassa ilmestyvissä sanomalehdissä vähintäin viikkoa ennen kokouspäivää. Muut tiedonannot jäsenille toimitetaan samalla tavalla.

Vuosikokouksessa:

1) hyväksytään johtokunnan laatima toiminta- ja tilikertomus,
2) vahvistetaan tilinpäätös,
3) päätetään tili- ja vastuuvapaudesta,
4) määrätään jäsenmaksujen suuruudet kuluvaksi vuodeksi,
5) käsitellään muut johtokunnan tai jäsenten esittämät asiat.

Vaalikokouksessa:

1) valitaan seuran puheenjohtajat,
2) valitaan johtokuntaan jäsenet erovuorossa olevien tilalle,
3) valitaan kaksi tilintarkastajaa ja heille kaksi varamiestä tarkastamaan seuraavan vuoden tilejä,
4) käsitellään muut johtokunnan tai jäsenten esittämät asiat.

Puheenjohtajien vaalit toimitetaan suljetuilla lipuilla, jos joku läsnäolevista jäsenistä sitä vaatii.

Seuran kaikilla jäsenillä on yksi ääni. Valtakirjalla saa äänestää ainoastaan yhteisöjäsenen puolesta. Äänten mennessä tasan ratkaisee puheenjohtajan ääni ja *vaaleissa arpa.*

12 §.

Näitten sääntöjen muuttamiseen vaaditaan 2/3 määräenemmistö äänestyksessä *annetuista* äänistä.

Päätökseen seuran lakkauttamiseksi tarvitaan sama määräenemmistö. Sitäpaitsi on lopettamispäätös alistettava vielä vähintään kolmen kuukauden kuluttua pidettävän toisen kokouksen hyväksyttäväksi samalla määräenemmistöllä.

Jos seura lakkautetaan luovutetaan sen omaisuus Riihimäen kauppalakunnalle käytettäväksi seuran harrastuspiiriin kuuluviin tarkoituksiin.

Oikeusministeriö on hyväksynyt Riihimäki-Seuran merkittäväksi yhdistysrekisteriin lokak. 17 p. 1935. Seuran rekisterinumero 25.825.

Riihimäki-Seuran toiminnan vakavuudesta kertovat sen säännöt, jotka painettiin heti, kun oikeusministeriön päätös niiden hyväksymisestä tuli tiedoksi.

Aloitteita ensimmäisenä toimintavuotena runsaasti

On varsin merkittävää, että monet Riihimäki-Seuran aloitteet paikkakunnan henkisen ja aineellisen hyvinvoinnin kohentamiseksi pantiin alulle jo heti seuran perustamisen jälkeen. Edellä jo mainittiin kotipihakilpailu, mutta myös Riihimäki-päivää päätettiin ruveta viettämään. Ajankohtaa ei vielä silloin sovittu eikä Riihimäki-päivän viettoakaan ehditty aloittaa ennen sotia, mutta kipinä kuitenkin oli herätetty tulevia sukupolvia varten.

Kotiseutujuhla, kuten myös jo edellä mainittiin, järjestettiin. Se olikin ensimmäisen Riihimäki-päivän luonnos. Ohjelmasta mainittakoon lehtori Väinö Varmasen "Riihimäelle" runo, jonka opettaja Saimi Partanen lausui. Runo otettiin "ihastuksella vastaan". Maisteri Esko Aaltosen esitelmän aiheena oli "Eilispäivän yksilö ja yhteiskunta". Yhteislyseon oppilaat esittivät kuorolausuntaa opettaja Partasen ohjaamina. Tauno Karila soitti pianoa, ja rehtori V. I. Oksanen kertoi "ajatuksiaan Riihimäestä". Hän puhui mm. Riihimäeltä löydetystä suksesta. Neiti Regina Varjoranta esitti yksinlaulua herra T. Karilan myötäilemänä.

Ensimmäinen Riihimäki-juhla kokosi väkeä "hyvän huoneen", kuten lehtiartikkeli kertoi. Noin 200 riihimäkeläistä oli kokoontunut tähän "ohjelmarikkaaseen" tilaisuuteen.

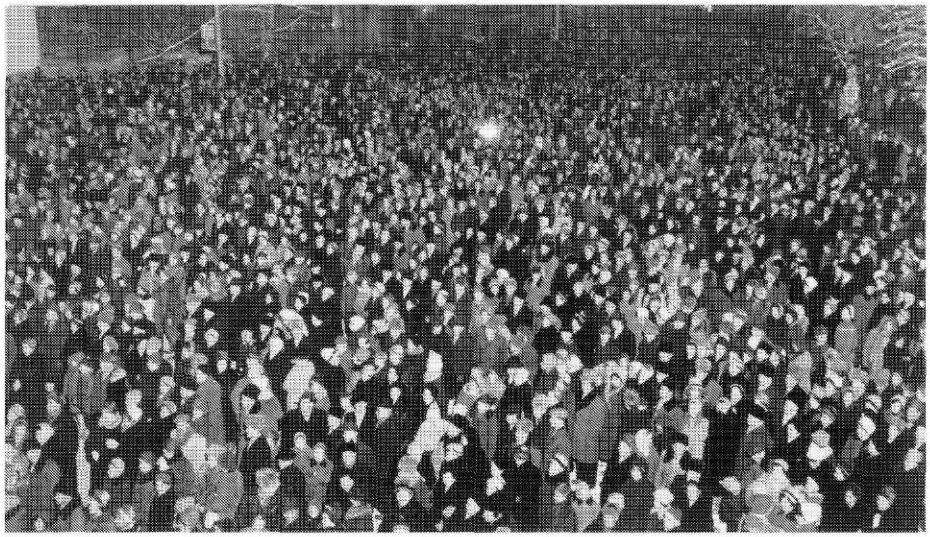
Riihimäki-Seura teki aloitteen itsenäisyyspäivän juhlan järjestämisestä kauppalassa yhdessä sotaväen, suojeluskunnan, kirkkoneuvoston ja palokuntien kanssa.

Itsenäisyyspäivää vietettiinkin arvokkain juhlamenoin. Em. yhteisöjen, järjestöjen ja laitosten kanssa sovittiin edeltäkäsin ohjelmasta, joka noudatti suunniteltua kaavaa. Kirkossa saarnasi ns. liturgisessa jumalanpalveluksessa kirkkoherra V-K. Kuuliala. Kello 12 kokoontui suojeluskunta sk-talolle, josta se marssi varuskunnan ja sk:n yhteiseen jumalanpalvelukseen. Sen päätyttyä oli Valta- ja Keskuskatujen kulmauksessa ohimarssi, jonka otti vastaan ev.ltn. O. Helminen. Kello 18.30 lähti palokuntain soihtukulkue kohden luistinrataa, missä kauppalan tervapadat roihusivat ja KTR 3:n soittokunta esitti ohjelmaa. Kello 19,30 oli Kansalaisopistolla itsenäisyysjuhla, jossa oli mm. konttoripäällikkö Albin Kososen ja tri V. Krohnin puheet. Riihimäen Työväen Näyttämön esittämä katkelma Artturi Järviluoman "Pohjalaisista" päätti tilaisuuden.

Riihimäki-Seura edellytti, että koko kauppala liputtaisi itsenäisyyspäivänä.

Kiintoisaa on todeta, että seura kehotti julkisia laitoksia ja yksityisiä "järjestämään ikkunoihinsa juhlavalaistuksen" illalla kello 18–21.

Itsenäisyyspäivän juhlinta Riihimäellä jatkuu Riihimäki-Seuran aloittamia perinteitä noudattaen edelleenkin. Soihtukulkue on tosin vaihtunut partiolaisten suorittamaksi.

Uudenvuoden vastaanotto

Lokakuun 29. päivänä pidetyssä seuran johtokunnan kokouksessa valittiin uudenvuoden juhlaa valmistelemaan toimikunta, johon tulivat herrat Kuuliala, Salminen ja Simola.

Riihimäki-Seura järjestikin sitten ensimmäisen uudenvuoden vastaanottojuhlan. Kello 23 alkoi iltajumalanpalvelus, jossa liturgina toimi pastori Hakalehto ja puheen piti kirkkoherra Kuuliala. Jumalanpalveluksen jälkeen kirkkoväki siirtyi Kirkonmäelle, jonne oli kokoontunut tuhatmäärin kauppalalaisia. Hämeenkadun puoleisella mäkirinteellä loivat tervapadat juhlatunnelmaa. Kello 24.00 kuului 24 tykinlaukausta KTR 3 toimiessa ampujana varuskunnan Kipinänkentällä. "Kun viimeisen laukauksen ääni oli häipynyt alkaneen vuoden sumuiseen yöhön, viritti sk:n torvisoittokunta Kirkonmäellä isänmaan virren." Kauppalanjohtaja K. L. Salminen toivotti kauppalan asukkaille menestyksellistä ja onnekasta uuttavuotta sekä kehotti kansalaisia yhtymään soittokunnan säestämään Maamme-lauluun.

Riihimäki-Seuran aloitteesta syntynyt kaunis juhlatilaisuus on Riihimäen kaupungiksitulovuonna 1960 siirretty Kaupunginpuiston edustalle Keskuskadun päähän.

Kirjaston perustamisestakin aloite

Opettaja Saimi Partanen esitti syyskuussa Riihimäki-Seuran johtokunnalle, että se ryhtyisi puuhaamaan Riihimäelle yleistä kirjastoa. Seura päätti

kuitenkin, ettei se ryhdy asian johdosta toimenpiteisiin kuultuaan kauppalanjohtaja K. L. Salmiselta, että asia on jo pantu vireille kauppalanhallituksen kokouksessa.

Opettaja Partasen ja Riihimäki-Seuran kannanotto saattoivat merkitä melkoisesti, sillä seuraavana vuonna Riihimäki sai kauppalankirjastonsa, ja sen johtokunnassa istuivat mm. opettaja Partanen, kirkkoherra Kuuliala sekä puheenjohtajana seuran puheenjohtaja maisteri Eskola.

Ensimmäinen toimintavuosi päättyy

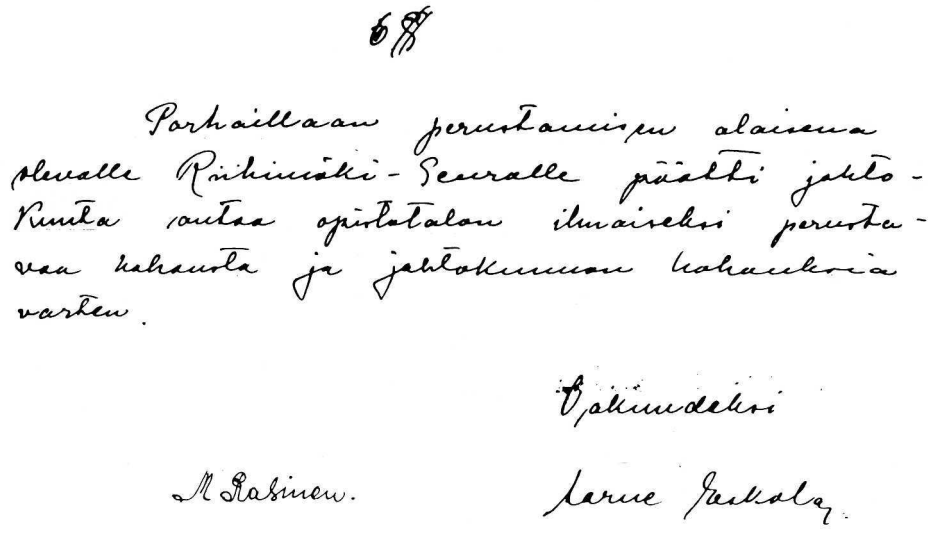
Riihimäki-Seuran ensi askeleet vuonna 1935 olivat niin lujat, että seuran historiassa kannattaa alkutaipaleeseen kiinnittää varsin suurta huomiota. Seuran ensimmäinen johtokunta teki päätöksiä, jotka olivat kauaskantoisia. Ne ovat olleet suuntaa antavia riihimäkeläisessä kotiseututyössä jo 50 vuoden ajan.

Ensimmäinen vaalikokous pidettiin 26. marraskuuta. Silloin valittiin puheenjohtajat ja erovuorossa olevat muutkin toimihenkilöt uudelleen.

Vuosikokous päättyi illanviettoon, jossa kruununvouti Matti Hurme piti esitelmän vanhasta Riihimäestä, konttoripäällikkö Albin Kosonen näytti globoskooppikoneella (kuvaheittimen edeltäjä) Riihimäestä otettuja vanhoja valokuvia ja työmies Väinö Salonen kertoili paikkakunnan entisistä asukkaista.

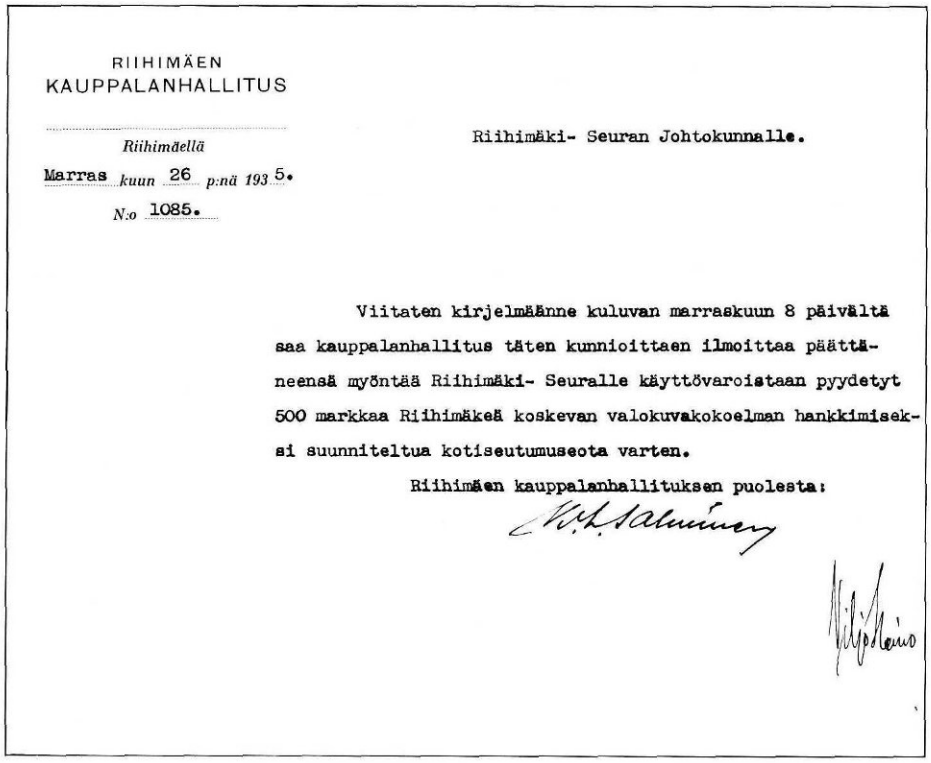
"Hauskasti kulunut ilta päättyi yhteisesti laulettuun Hämäläisten lauluun", toteaa kokouksesta kertova pöytäkirja.

Ensimmäisen toimintavuoden aineellisista saavutuksista on mainittava, että Kansalaisopiston johtokunta teki virallisen päätöksen antaa ilmaiseksi opistotalon Riihimäki-Seuran johtokunnan kokouksia varten.

Riihimäen mainostamiseksi päätettiin ottaa yhteyttä Yleisradioon Riihimäki-aiheisen radio-ohjelman saamiseksi paikkakunnalta. Ohjelmaa suunnittelemaan johtokunta valitsi toimikunnan, johon tulivat herrat Hj. Elomaa, Aarne Eskola, Mauno Isola, Heikki ja Viktor Sahlberg ja Kalle Lauri Salminen.

Rahallistakin apua seura sai jo ensimmäisenä toimintavuotenaan: Riihimäen kauppalanhallitus myönsi sille nimittäin 500 markan avustuksen paikkakunnasta kertovan valokuvakokoelman hankkimista varten.

RIIHIMÄEN
KAUPPALANHALLITUS

Riihimäellä
Marras *kuun* 26 *p:nä* 193 5.
N:o 1085.

Riihimäki- Seuran Johtokunnalle.

Viitaten kirjelmäänne kuluvan marraskuun 8 päivältä saa kauppalanhallitus täten kunnioittaen ilmoittaa päättäneensä myöntää Riihimäki- Seuralle käyttövaroistaan pyydetyt 500 markkaa Riihimäkeä koskevan valokuvakokoelman hankkimiseksi suunniteltua kotiseutumuseota varten.

Riihimäen kauppalanhallituksen puolesta:

Vuosi 1935 oli päättynyt. Riihimäellä asui vuoden lopulla kirkonkirjojen mukaan 4 478 miestä ja 4 967 naista eli yhteensä 9 445 henkilöä. Väkiluku oli noussut 53 hengellä. Kun otetaan mukaan evankelisluterilaisen seurakunnan ulkopuoliset, Suomen suurimmassa kauppalassa asui kaikkiaan 11 169 ihmistä. Myöhemmin tämä tieto osoittautui kuitenkin vääräksi. Henkikirjoissa oli 1 200 ihmisen virhe. Se merkitsi, että kauppalanvaltuutettujen määrä putosi 35:stä 29:ään. (RS n:o 116/15. 10. 36). Pienin oli Ikaalinen. Siellä oli 247 asukasta. Koko Suomen väkiluku oli 3 786 844 vuoden 1935 lopussa.

Riihimäki-Seuran

ensimmäinen kotiseutujuhla

R.S. 22.10.35

Onnistunut juhlatilaisuus Kansalaisopistossa.

Riihimäki-Seuran ensimmäistä kotiseutujuhlaa vietettiin viime sunnuntaina Riihimäen Kansalaisopistolla. Juhlahuone oli koristeltu paikallista elinkeinoelämää sivuavin aihein. Ikkunakomeroissa komeilivat rautatielaitoksen merkkilyhdyt ja merkinantoliput. Näyttämön edustalla valtava paljous lasiteollisuustuotteita, jotka Osakeyhtiö Riihimäki oli lähettänyt, kuvasti sekin paikkakunnan elinkeinoelämän huomattavinta, lasiteollisuuden, vaikutusta kauppalamme kehityksen historiassa.

Juhla, johon oli saapunut parisatainen joukko kansalaisia, alkoi Kansalaisopiston orkesterin soitolla, jonka jälkeen maisteri A. Eskola puhui Riihimäki-Seuran tarkoitusperistä. Lehtori V. Varmasen tilaisuuteen sepittämä ja opettajatar Saimi Partasen lausuma runo, »Riihimäelle», otettiin ihastuksella vastaan.

Maisteri Esko Aaltonen esitelmöi vilkkaasevasti »Eilispäivän yksilö ja yhteiskunta» aiheesta. Opettajatar Saimi Partasen johtama Yhteislyseon oppilaskuoron tahdikas lausunta täydensi sattuvasti ohjelmaa.

Kun pienen väliajan jälkeen oli saatu kuulla herra T. Karilan esittämiä soinnukkaita pianosävellyksiä, esitti rehtori V. I. Oksanen ajatuksia Riihimäestä. Hän mainitsi, miten tämä muinoinen erämaan kolkka on joutunut kosketuksiin ihmisten kanssa kauttakulkureittinä. Tämän kautta Vanajan vesistölaakson asukkaat suuntasivat kulkunsa Suomenlahden rantaseuduille tekemällään pyyntiretkillä. Tällä seudulla päivänvaloon ilmaantunut muinaisajan kulkuväline, vanha suksi, joka nyt edustaa paikkakuntamme vanhaa historiaa Kansallismuseossa, kertoo myöskin kohdaltaan ihmisten täällä jo ammoin sitten liikkuneen.

Riihimäki-seuran kotiseutujuhla

Hä. Kansa 24.10.

oli kansalaisopiston talossa t.k:n 20 pnä. Opiston orkesterin soitettua alkusoittoa kertyi saliin väkeä »hyvä huone», noin 200 henkeä. Maisteri A. Eskola selosti puheessaan seuran tarkoitusta ja tehtäviä. Lopuksi hän huomautti, että seura voisi johdattaa eri väestöpiirejä kosketukseen toistensa kanssa, koska, kuten eräs seuran jäsen on määritellyt, siellä kaikki ovat riihimäkeläisiä.

Opettajatar Partanen esitti leht. Varmasen kirjoittaman »Runoa Riihimäelle», jonka riihimäkeläiset ottivat suosionosoituksin vastaan.

Maist. Esko Aaltosen puheenaiheena oli eilispäivän yksilö ja yhteiskunta.

Rehtori Oksanen puheessaan Riihimäestä totesi rautatien määränneen tämän paikan muodostumisen näiden teiden solmukohtana, tällaiseksi keskukseksi. Rautatien merkeissä on seutu sitten kohonnutkin, tosin paljon muuttuen siitä, kun ensimmäinen rata rakennettiin. Nykyisin joutuu rautatie kilpailemaan autoliikenteen kanssa. Tiedämme mitä rautatie on saanut aikaan 50 vuoden kuluessa, mutta emme vielä tiedä saako uusi autoliikenne aikaan suuriakin muutoksia. Riihimäen asutuksen nopeasti kasvaessa on tänne siirtynyt paljon asukkaita muualta. Todellista kotiseututunnetta voivat tuntea ne, jotka ovat paikkakunnalla syntyneet, tulleet tänne paljain jaloin, niinkuin puhuja sanoi. Heidän kotiseututunteensa on ehjempi ja heidän paikkakuntansa hyväksi tekemänsä työn tuloskin voi samoin olla ehjempi.

Juhlan ohjelmassa oli vielä Yhteislyseon oppilaskuoron lausuntaa, laulajatar Varjorannan laulua ja hra T. Karilan pianonsoittoa.

Parille huvilanomistajalle annettiin kunniakirja palkintona viime kesäisestä pihamaan kaunistuskilpailusta.

H. A.

Riihimäki-seuran kokous

Hämeen Sanomat 28.11.35

ja kotiseutuilta.

Viime tiistaina pidettiin kansalaisopistolla Riihimäki-Seuran vaalikokous ja kotiseutuilta. Kokouksessa valittiin seuran puheenjohtajaksi ensi vuodeksi edelleen maisteri A. Eskola ja varapuheenjohtajaksi ins. V. Sahlberg. Arvan kautta olivat johtokunnasta eroavuorossa toht. V. K. Kuuliala, kauppalanjohtaja K. L. Salminen, lasinhioja Hj. Elomaa ja T. Kumela, viilari Y. Simola, jotka kaikki valittiin uudelleen. Tilintarkastajiksi valittiin johtaja O. Helenius ja maist. L. Gröndahl, varalle konttoripääll. A. Kosonen ja pankinjohtaja T. Martelin.

Kokouksen jälkeen oli kotiseutuillanvietto, jossa oli runsaasti seuran jäseniä ja yleisöä. Aluksi lausui maist. A. Eskola tervetuliaissanat ja selosti Riihimäki-Seuran päämääriä ja varsinkin kotiseutumuseon perustamismahdollisuuksia. Puheen jälkeen kansalaisopiston orkesteri soitti Sihvon »Jääkärin morsiamen» saaden kiitolliselta kuulijakunnalta runsaasti kättentaputuksia. Työmies V. Salosen kauniit kirjalliseen muotoon puetut muistiin perustuvat kuvaukset eräistä vanhoista riihimäkeläisistä, joista huomattavin oli »Ukko Hartikainen», olivat mielenkiintoista kuultavaa. Hänen toisessa yhteydessä esittämänsä muistelmat useista entisistä riihimäkeläisistä ansaitsevat kaikki erikoista tunnustusta. Kun kansalaisopiston kuoro oli laulanut ja nautittu hyvää kahvia piti kruununvouti M. Hurme arvokkaan muistelmaesityksen venäläisten valtauspyrkimyksistä Riihimäellä myöhemmän valtakauden aikana. Hän kertoi m.m. suurten sotilaskasarmien rakennuspuuhista ja niiden valmistumisesta 1910—12, sekä niiden monella tavalla tuhoisasta vaikutuksesta paikkakunnan elämään. Venäläisten tarkoituksena oli tehdä Riihimäestä tärkeä sotilaskeskus, jonka merkitys olisi ollut suuri Turun—Pietarin ja Helsingin—Pietarin valtaratojen yhtymäkohdassa. Peloittavalta ja turvattomalta tuntui elämä silloin paikkakunnalla. Onneksi tapaukset kuitenkin kääntyivät maailmansodan vaikutuksesta Riihimäelle ja koko isänmaalle onnelliseen suuntaan ja johtivat lopulta vapautumiseen idän barbaarien vallasta. Tämän vapauden turvaaminen on nykypolven ja tulevien suurimpana tehtävänä. Esitys otettiin vastaan runsain suosionosoituksin. Viimeksi esitti konttoripäällikkö A. Kosonen heijastuskuvin valokuvia Riihimäki-Seuran valokuvakokoelmasta. Lopuksi lauletiin yhteisesti Hämäläisten laulu.

Vilkasta toimintaa

Kotiseututyötä tehtiin Riihimäki-Seuran lisäksi edelleen ahkerasti myös Kansalaisopiston kotiseutupiirissä, jossa oli monenlaista Riihimäkeen liittyvää ohjelmaa. Esitelmöitsijöinä näyttävät olleen samat miehet kuin Riihimäki-Seurassakin. Aiheet koskettelivat lähinnä paikkakunnan menneisyyttä.

Riihimäki-Seuran vuosikokouksessa 23. helmikuuta 1936 selosti kirkkoherra Kuuliala Hämeen Heimoliiton toimintaa ja kauppalanjohtaja K. L. Salminen Riihimäellä v. 1930 tehtyä väestölaskentaa. Johtokunta valitsi samana päivänä Hämeenlinnaan muuttaneen seuran sihteerin tilalle konttoristi Eero Hillin.

Seura oli saanut H. G. Paloheimo Osakeyhtiöltä 1000 markkaa toiminnan tukemiseen.

Työmies Väinö Saloselle myönnettiin 300 markan avustus tunnustuksena arvokkaasta kotiseudun hyväksi tehdystä työstä.

Suomen Yleisradion kanssa käytyjen neuvottelujen tuloksena kuultiin radiosta 4. maaliskuuta klo 19.15–20.05 "Riihimäki 50 minuuttia" -niminen lähetys, jossa kauppalaa esiteltiin monella eri tavalla. Mukana oli myös opiston kotiseutupiiri.

Jo maaliskuun 2. päivänä oli otettu Riihimäen palopillien ääni äänilevylle. Tästä merkittävästä tapahtumasta Riihimäen Sanomat kirjoitti (n:o 24/29. 2.):

> Palopillit soivat ensi maanantaina klo 15.45
> Riihimäen palopillien ääni otetaan äänilevyille "jotta koko radiota kuunteleva Suomen kansa keskiviikkona Riihimäki-aiheisen radio-ohjelman yhteydessä saa kuulla senkin, millä tavalla täällä kansaa tulipaloa sammuttamaan hälyytetään."

Radio-ohjelman selostajana oli maisteri Jussi Koskiluoma.

Riihimäen historia

Alusta alkaen Riihimäki-Seuran johtokunta tähtäsi paikkakunnan historian tekemiseen. Historiallisen aineiston keruu oli pantu alulle jo seuran perustamisvaiheessa.

Huhtikuun 3. päivänä 1936 johtokunta päätti asettaa historiatoimikunnan. Siihen valittiin Aarne Eskola, V-K. Kuuliala, Heikki Sahlberg ja Voitto Oksanen.

Jo toukokuussa asiaa käsiteltiin uudelleen. Silloin keskusteltiin Riihimäen historian julkaisemisesta ja päätettiin anoa kauppalalta 10 000 markkaa sekä Riihimäen seurakunnalta "pienempää avustusta".

§: 2

Puheenjohtaja selosti julkaisutoimikunnan
ehdotusta Riihimäen historian julkaisemisesta.
Päätettiin anoa kaupungilta Smk 10,000:—
sekä Riihimäen Seurakunnalta yhteensä
Smk 5,000:— Asia edelleen valmisteltaan

Historian kirjoitus keskeytyi kuitenkin Heikki Sahlbergin sairauden vuoksi. Johtokunta piti kokouksen syyskuun lopulla ja totesi asiasta seuraavaa:

> Puheenjohtaja selosti julkaisutoimikunnan työtä. Kun maist. Heikki Sahlberg sairauden vuoksi ei ollut tilaisuudessa huolehtimaan toimitustyöstä, päätettiin, että julkaisun toimittaminen jätetään toistaiseksi.

Riihimäen historian ilmestyminen siirtyi vuosikymmeniksi eteenpäin. Maisteri Heikki Sahlbergin, lahjakkaan historioitsijan, elämäntaival katkesi nimittäin 30-vuotiaana 21. lokakuuta 1936. Riihimäkeläinen kotiseuduntutkimus menetti Sahlbergissa palavaintoisen työntekijän. Hänen paikkansa oli vaikea täyttää, mutta arvokas perustutkimus oli odottamassa myöhempiä aikoja.

Henrik (Heikki) Viktor Sahlberg syntyi Riihimäellä 15. 11. 1905, tuli Riihimäen yhteiskoulusta ylioppilaaksi vuonna 1924 ja valmistui filosofian maisteriksi Helsingin Yliopistossa 1930. Hän toimi historian ja yhteiskuntaopin lehtorina Helsingissä, Terijoella ja Tampereella. Riihimäkeläisen historiantutkijan elämä päättyi inhimillisesti katsoen aivan liian nuorena 21. 10. 1936.

Ajatuksia kotiseutumuseon perustamisesta

Henkisen perinteenkeruun ohella Riihimäki-Seura kiinnitti suurta huomiota myös esineperinteeseen heti perustamisensa jälkeen. Museon perustaminen oli tämän toiminnan tavoitteena.

Huhtikuun 3. päivänä 1936 johtokunta teki päätöksen kutsua asiaa pohtimaan ja kehittämään "sopivana ajankohtana laajemmalla pohjalla oleva kokous . . ." Tähän tilaisuuteen oli tarkoitus kutsua paitsi seuran johtokuntaa myös asemapäällikkö K. K. Arho, vuorineuvos A. P. Kolehmainen, H. G. Paloheimo OY:n edustaja ja "mahdollisesti muitakin puheenjohtajan harkinnan perusteella".

Museon perustaminen kuitenkin siirtyi tulevaisuuteen samalla tavalla kuin historiankirjoituskin.

Esineitä toki kerättiin ja pantiin säilöön. Seuran sihteeri Eero Hilli tuntui olevan erityisen innokas "museomies", mutta sopivan huoneiston puuttuessa asia jäi kuitenkin vielä silloin. Kun Riihimäestä vuonna 1960 tuli kaupunki, alkoi museotoiminta saada uusia herätteitä ja Riihimäki-Seuran yksi perusideoista toteutua (s. 108).

Kaupan ja teollisuuden katselmukset alulle

Riihimäki-Seuran sääntöihin otettiin jo perustamisvuonna tavoite Riihimäen taloudellisen elämän edistämisestä. Lisäksi seura pyrki toteuttamaan paikkakunnan kehitysmahdollisuuksia "kaupan ja teollisuuden aloilla". Sääntöjen 2 §:n kohdassa 9 oli erikseen maininta siitä, että seura pyrkii toteuttamaan tarkoitustaan "mainostamalla kauppalaa". Ei ole siis ihme, että johtokunnan jäsenet toimintaa suunnitellessaan päätyivät paikallisten liike- ja teollisuuslaitosten tuotteiden esittelyyn messujen avulla.

Näyttelytoimintaa oli toki Riihimäellä ollut jo paljon ennen Riihimäki-Seuraa. Monet Riihimäen lähitienoon isännät toimivat Etelä-Hämeen maalaisseurassa (perustettu v. 1874), joka jo 1880-luvulla alkoi pitää vuosikokouksiaan aseman luona Anttilan kestikievarissa tai Herajoen Parmassa. Riihimäen historia I kertoo, että "tyhjillään oleviin latoihin oli järjestetty maatalous-, karja- ja kotiteollisuusnäyttely, joka aina sai suurta huomiota osakseen".

Hämeen läänin hevosystäväin seura järjesti 1800-luvun lopulla varsanäyttelyitä Riihimäellä. Riihimäen maanviljelyshallituksen pitämä suuri karjanäyttely oli vuonna 1899.

Ns. Messujuna vieraili huhtikuussa 1935 Riihimäellä. Lehtiartikkelin mukaan "kiinnostavinta oli Alfa Lavalin näyttelyosasto ruostumattomine keittiöastioineen".

Kun perinteitä seuran sääntöjen mukaan oli vaalittava, voidaan todeta, että niitä myös näyttelytoiminnassa Riihimäellä oli ennestään. Eipä siis ihme, että seuran johtokunta heti vuoden 1937 alussa päätti järjestää

seuraavana kesänä Riihimäkeä ja sen ympäristöä esittelevän teollisuusnäyttelyn. "Asiaa edelleen ajamaan asetettiin toimikunta", johon Riihimäki-Seuran edustajina tulivat K. L. Salminen ja Eero Hilli sekä neidit Saimi Partanen ja Maiju Lehtonen sekä H. G. Paloheimo OY:stä konttoripäällikkö Yrjö Joensuu, Oy Riihimäestä ekonomi Pentti Kolehmainen, Oy Teka Ab:stä konttoripäällikkö Viljo Reijonen ja Riihimäen Kauppaseurasta pankinjohtaja Yrjö Vatara.

Riihimäen ensimmäisistä messuista muodostui merkittävä tapahtuma paikkakunnalla. Messutoimikunnan sihteeri Eero Hilli oli tiedottanut näyttelystä sanomalehdistön välityksellä pitkin kevättä, messujulisteen suunnitteli piirustuksenopettaja Veera Vallinheimo, ja sitä alettiin levittää lähipaikkakunnille ja tietenkin myös eri puolille kauppalaa.

Messujen saama suosio innosti järjestäjiä anomaan niille jatkoaikaa. Niinpä päättäjäispäivän sanomalehdestä voimme lukea ilmoituksen, jossa huomautetaan torstaina 17. 6.seuraavaa:

Riihimäen Messut
jatkuvat

Messujen herättämän mielenkiinnon vuoksi sunnuntai-iltaan klo 21.
Näyttely avoinna klo 10—21.

Riihimäen Sanomat n:o 67, 17. 6. 1937

Messuilla kävi kaikkiaan 4 216 henkilöä, jota voidaan pitää erittäin suurena määränä. Yleisö ja näytteillepanijat ilmaisivat tyytyväisyytensä tapahtumaan.

Hauskana kuriositeettina mainittakoon, että messuilla oli kävijämäärästä kilpailu, johon osallistui kaikkiaan 679 henkilöä. Lähimmäksi oikeaa osui Seikko Eskola (Riihimäki Töyrykatu 10)! Hänen arvauksensa oli 4 215, seuraavaksi tulivat samalla luvulla 4 225 Br. Gustafsson ja Jaakko Koskinen. Joku oli arvannut 150 000 tai ylikin.

Taloudellisesti messut menestyivät myös hyvin, sillä Riihimäki-Seura sai niistä voittoa 4 239,75 markkaa.

Messujen rahastonhoitajan tilinpito kävi mukavasti messuohjelmaan suoraan.

Asiakkaittemme menestys

on edellytyksenä oman pankkitoimintamme edistymiselle. Liittykää asiakkaaksemme avaamalla pankkitili lähimmässä konttorissamme.

KANSALLIS-OSAKE-PANKKI

SUOMALAINEN SUURPANKKI

Riihimäen Messujen ohjelma

12-17. 6. 1937

Lauantai, kesäkuun 12 p:nä.

klo 13—14 Näyttelyn avajaiset kutsuvieraille ja näytteillepanijoille.

Ohjelma:

Soittoa: Riihimäen Sk:n soittokunta

Puhe: kauppalanjohtaja, ins. K. L. Salminen

Avajaissanat: Läänin Maaherra S. Mattsson.

Näyttelyyn tutustuminen.

KLO 14—21 NÄYTTELY AVOINNA.

Tiistai, kesäkuun 15 p:nä.

Klo 10—21 näyttely avoinna.
Klo 13 kiertokäynti Oy. Tekan tehtaassa.
Klo 14 kiertokäynti Oy. Riihimäen lasitehtaassa.

Keskiviikko, kesäkuun 16 p:nä.

Klo 10—21 näyttely avoinna.
Klo 13 kiertokäynti Oy. Tekan tehtaassa.
Klo 14 kiertokäynti Oy. Riihimäen lasitehtaassa.

Sunnuntai, kesäkuun 13 p:nä.

Klo 10—21 näyttely avoinna.
Klo 13 kiertokäynti Oy. Tekan tehtaassa.
Klo 14 kiertokäynti Oy. Riihimäen lasitehtaassa.

Torstai, kesäkuun 17 p:nä.

Klo 10—21 näyttely avoinna.
Klo 13 kiertokäynti Oy. Tekan tehtaassa.
Klo 14 kiertokäynti Oy. Riihimäen lasitehtaassa.

Maanantai, kesäkuun 14 p:nä.

Klo 10—21 näyttely avoinna.
Klo 13 kiertokäynti Oy. Tekan tehtaassa.
Klo 14 kiertokäynti Oy. Riihimäen lasitehtaassa.

Hotelli Allinna

Messuilta Allinnaan!

Taiteilijaohjelmaa jokaisen messupäivän iltana.

12/6—15/6—14/6 esiintyy
AIKU SÄILÄ
Suom. Dooseran baletin tanssijatar.

Täydelliset anniskeluoikeudet!
Ensiluokan keittiö!

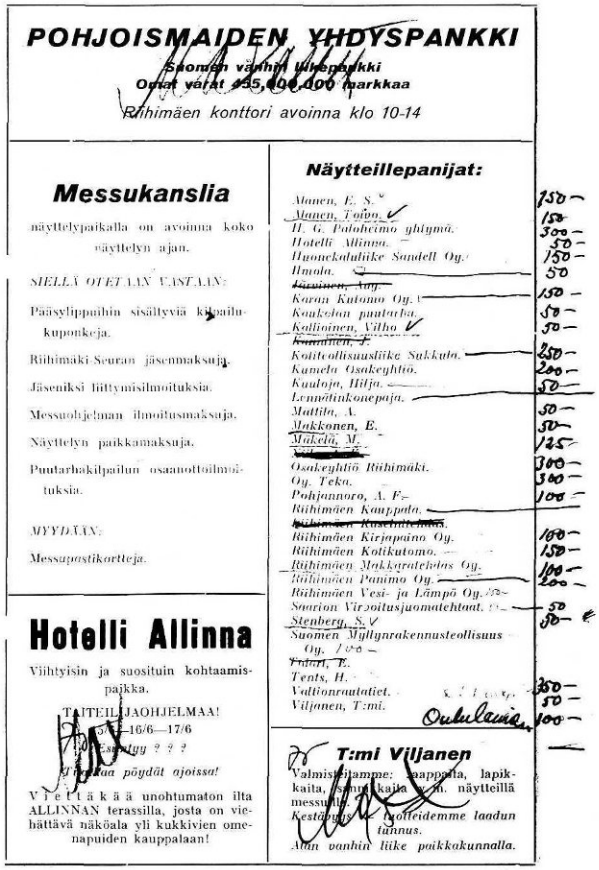
Riihimäen Makkaratehdas

on alallaan tunnetusti paikkakunnalla suurin, monipuolisin ja suosituin ostopaikka.

Satustamo, tehdas ja myymälä Lopentie 17, puh. 470 — Myymälä Kauppakatu 8, puh. 555, 114 — Myymälä Hämeenkatu 14, puh. 36 — Myymälä Hyvinkäällä H:gin p:n talo, puhelin 280

Näyttely Messuilla!

10

POHJOISMAIDEN YHDYSPANKKI

Suomen vanhin liikepankki

Omat varat 455,000,000 markkaa

Riihimäen konttori avoinna klo 10-14

Messukanslia

näyttelypaikalla on avoinna koko näyttelyn ajan.

SIELLÄ OTETAAN VASTAAN:

Pääsylippuihin sisältyviä kilpailukuponkeja.

Riihimäki-Seuran jäsenmaksuja.

Jäseniksi liittymisilmoituksia.

Messuohjelman ilmoitusmaksuja.

Näyttelyn paikkamaksuja.

Puutarhakilpailun osanottoilmoituksia.

MYYDÄÄN:

Messupostikortteja.

Hotelli Allinna

Viihtyisin ja suosituin kohtaamispaikka.

TAITEILIJAOHJELMAA!
[illegible]—16/6—17/6
[illegible]

Ylellistä pöydät ajoissa!

V i e t t ä k ä ä unohtumaton ilta ALLINNAN terassilla, josta on viehättävä näköala yli kukkivien omenapuiden kauppalaan!

Näytteillepanijat:

Alanen, E. S.
Alanen, Toivo.
H. G. Palaheimo yhtymä.
Hotelli Allinna.
Huonekaluliike Sandell Oy.
Ilmola.
Jäminen, Aug.
Karan Kutomo Oy.
Kauksolan puutarha.
Kallioinen, Vilho.
Kuusiluoto, J.
Kotiteollisuusliike Sakkula.
Kamelu Osakeyhtiö.
Kuuloja, Hilja.
Lennätinkonepaja.
Mattila, A.
Makkonen, E.
Mäkelä, M.
Osakeyhtiö Riihimäki.
Oy. Teka.
Pohjannoro, A. F.
Riihimäen Kauppala.
Riihimäen Kuorintehdas.
Riihimäen Kirjapaino Oy.
Riihimäen Kotikutomo.
Riihimäen Makkaratehdas Oy.
Riihimäen Panimo Oy.
Riihimäen Vesi- ja Lämpö Oy.
Suurion Virsoitusjuomatehtaat.
Stenberg, S. V.
Suomen Myllynrakennusteollisuus Oy.
Uotari, E.
Tents, H.
Valtionrautatiet.
Viljanen, T:mi.

T:mi Viljanen

Valmistajamme: saappaita, lapikkaita, [illegible]kaita ym. näytteillä messuilla.

Kestävyys ja [illegible]olleidemme laadun tunnus.

Alan vanhin liike paikkakunnalla.

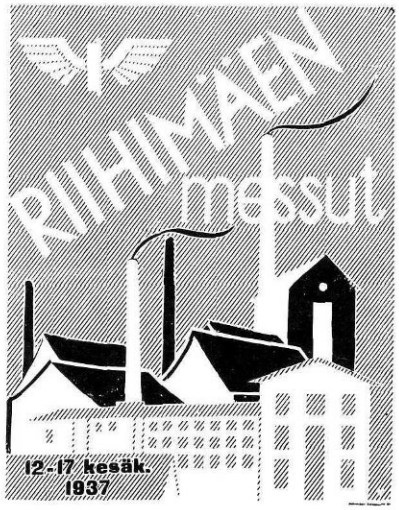
11

RIIHIMÄEN MESSUT

KANSALAISOPISTOSSA

12–17. 6. 1937

KLO 10–21

Ensimmäinen yleinen teollisuus- ja kotiteollisuusnäyttely Riihimäellä

Järjestänyt Riihimäki-Seura r. y.

Messuluettelon kansi.

Puheenjohtajan vaihtuminen Aarne Eskolan tilalle Matti Hurme

Näyttelytoiminta kulutti seuran voimia melkoisesti, sillä 19. 11. 1937 seuran vaalikokouksessa oli mukana vain 5 jäsentä. Johtokunta pysyi ennallaan paitsi Mauno Isolan ja M. K. Miettisen tilalle valittiin heidän pyynnöstään uudet henkilöt, maanviljelijä August Paarijoki ja tri-insinööri Jarl Westberg.

Tässä kokouksessa oli esillä myös "Riihimäki-historian" julkaisumahdollisuuksista keskustelua, mutta mitään päätöstä ei ilmeisesti tehty. Niistä ei ainakaan mainita mitään.

Vuonna 1938 pidettiin vuosikokous maaliskuun 29. päivänä. Puhetta johti Aarne Eskola ja sihteerinä oli Eero Hilli. Kokouksessa hyväksyttiin vuosikertomus ja tilit sekä myönnettiin asianmukainen vastuuvapaus tilivelvollisille. Myös keskusteltiin seuran vastaisesta toiminnasta.

Riihimäki-Seuran uusi puheenjohtaja kruununvouti Matti Hurme esitti retorisesti varsin lennokkaan kiitoksen edeltäjälleen:

Herra maisteri Aarne Eskola

Kun muutama vuosi sitten saavuitte kyläämme, näitte täällä, hengen silmällä katsottuna, vielä muokkaamatontakin, "luonnontilassa uinuvaa", mutta kasvivoimasta maata, jonka raivaus- ja kehitystyöhön Te intomielin aloitte ryhtyä. Te näitte varmaan alkuvalmistuksissanne, että sivistystyö näillä valistuskentillä oli hedelmällistä ja satoisaa. Näin ollen Te saitte yhä uutta ja voimallista kannustusta, jotta paikkakuntamme nuorison henkinen taso ja valistus-aste vastaisi Riihimäen tunnettua ja kauaksikantavaa nimeä . . .

Muistan, kun ensin tänne saavuitte, eipäs kylässä tiedetty "mit oli miehiään" uusi tulokas – kansan valistaja. Mutta kun "ajan pyörä oli kiertänyt ensimmäisen kerran ratansa eli akselinsa ympäri", jopa huomattiin mies syvän vaon kyntäjäksi, uhkean uran uurtajaksi ja valistuksen lipun kohottajaksi korkeimmalle kunnaallemme . . .

Teidän vaatimaton, herttainen ja aina hyvyyttä säteilevä olentonne sai pian koko riihimäkeläisen kansan sydämen puolellenne; Teidän henkilöllisyytenne yhdisti paikkakuntamme asukkaiden mielet ja tunteet yhdeksi kokonaisuudeksi . . ., sanoisinko; saman perheen jäseniksi, jommoisina ne esihistorian ajoilta itsensä tunsivat. Te, Herra Maisteri, tunsitte jo tänne tullessanne Riihimäen syntysanat, joilla Te "lumositte" kylämme hyvät asukkaat ja siirsitte elämämme kulun entisiin uomiinsa . . .

Ei yksin suuri-arvoinen laitoksemme: Kansalaisopisto ole saanut ammentaa tietoa ja taitoa Teidän jalon sydämenne innostuksesta, vaan voimanne on riittänyt kaikkialle muillekin edistys-aloille. Mainitsen vain tässä sellaisista yhden, nimittäin Riihimäki-Seuran, jonka eteen ja jonka hyväksi Te olette paljon uhranneet sekä aikaansaaneet. –

Mainitsin äsken "lumousvoimastanne", joka on hyvän sydämen taikasana, joka saattaa yhdistää vaikka tulen ja veden yhdeksi elementiksi, joka on se tenhoava voima, joka loihtii lovesta ne hyvät haltijat, joiden kuiske kuuluu: "olkaa yksimielisiä, rakentakaa tulevaisuuden valloittamaton linna: sivistyksen ja valistuksen yhteinen temppeli, jonka seinien sisälle mahtuvat kaikki ja jossa ei kuulla pienintäkään erimielyyden kuisketta . . .

Tällaisen ihannelinnan Te, Herra Maisteri Eskola, rakensitte meille tällä lyhyellä ajalla, josta emme osaa näin jokapäiväisellä kielellä Teitä tarpeeksi kiittää . . . – Jospa osaisimme tämän rakentamanne taikalinnan säilyttää eheänä ja puhtaana . . .

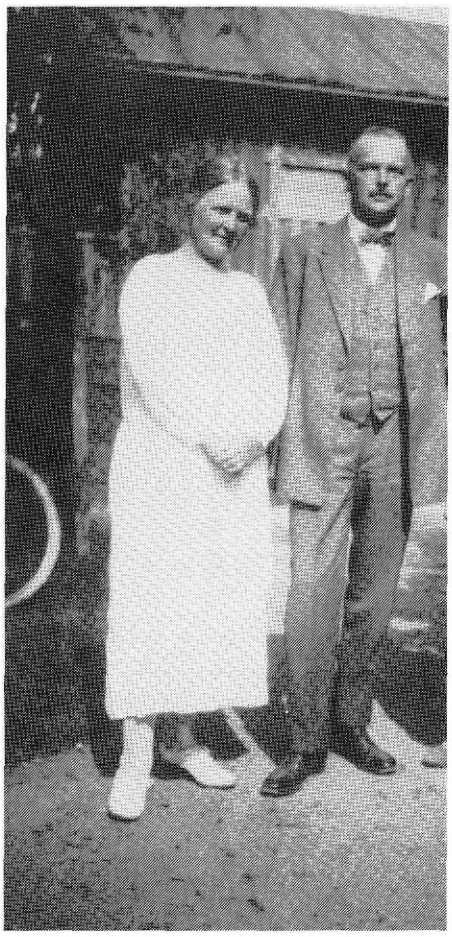
Riihimäki Seura tuntee, Teidän täältä poslähdettyänne, niin yksinäiseksi ja avuttomaksi. – Ainoa lohduttava toivomme on enää se, että Te usein saapuisitte meitä tervehtimään ja neuvomaan kulkemaan viitoittamaanne polkua. – Nimenne on piirretty syvälle jokaisen Riihimäki Seuran jäsenen sydämeen, josta muistot niin lämpimät pulppuavat esille niiltä ajoita, jolloin johditte ja aikaansaitte paljon Seuran nimen kohottamiseksi. – Tältä "sankari-ajalta", joksi oloanne voisin mainita, tahtoisi Seura jättää arvoa vastaavan muiston; mutta, tuntien "heikkoutensa" pyytää se vaatimattomuudessaan ojentaa vain pienen esineen Johtajalleen, toivossa, että Te ette katsoisi muiston suuri-arvoisuutta, vaan sitä sydämen lämpöä, millä se on jätetty. – Olkoon esineeseen piirretyt kuvat symboolina siitä väsymättömästä työstä, jota Te teitte keskuudessamme: Kuinka kovalle Seitsemän Veljesten aapiskirjan luku alussa tuntui, mutta kuinka sittenkin ahkeruudella muokattu henkinen viljelys kasvatti veljekset kunnon kansalaisiksi . . .

Samalla, kuin Riihimäki Seura kiittää sydämestään Teitä kaikesta ansiokkaasta työstänne, toivottaa se onnea uuteen tupaan; ja voimia edessäolevaan raskaaseen työhön, jotta toimenne olisi siunausrikasta koko isänmaalle.

Maisteri Eskolan merkitys Riihimäen kotiseututyön virittäjänä oli erittäin suuri. Hänen johtamansa opisto oli aloittanut paikkakunnan perinteen parissa puurtamisen, joka sitten johti Riihimäki-Seuran perustamiseen. Maisteri Eskolan myötämielinen suhtautuminen kotiseutuaatteeseen avasi portit opistolle konkreettisestikin, sillä Riihimäki-Seura sai opiston johtokunnan luvalla pitää esim. johtokunnan kokouksensa maksutta sen tiloissa. Tästä tietenkin lankeaa suuri kiitos laitoksen johtajalle. Syksyllä 20. 11. 1938 seuran puheenjohtajaksi valittiin Riihimäeltä pois muuttaneen Aarne Eskolan tilalle ent. kruununvouti Matti Hurme. Viktor Sahlberg jäi edelleen varapuheenjohtajaksi. Johtokuntaan tuli Eskolan tilalle työmies Väinö Salonen.

Kruununvouti Matti Hurme seurasi Aarne Eskolaa puheenjohtajana.

Insinööri Viktor Sahlberg, pitkäaikainen varapuheenjohtaja, rouvansa Hildurin kanssa Rajapolku 12 pihalla.

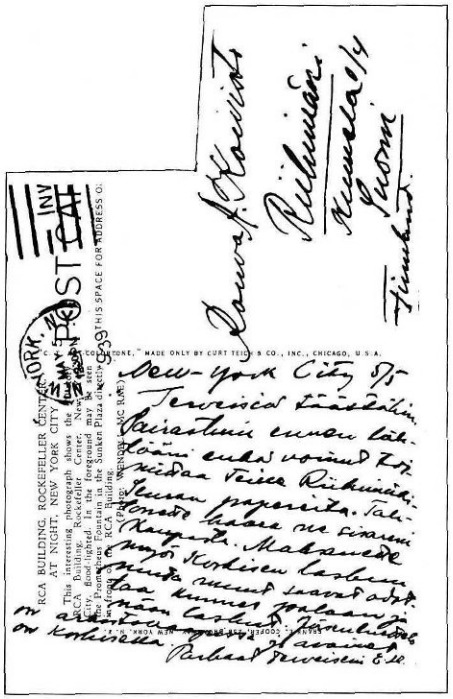
Vuosi 1939

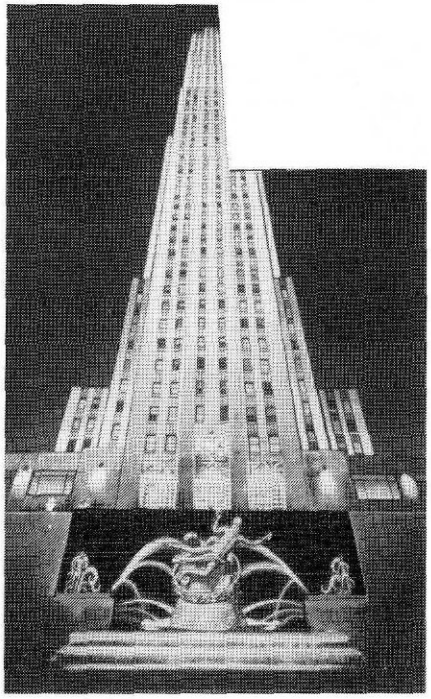
Maailmanpoliittinen tilanne alkoi käydä yhä epävarmemmaksi, mutta pahinta ei sentään vielä osattu odottaa. Pikkuhiljaa ryhdyttiin kuitenkin Suomessa ja myös Riihimäellä varautumaan mahdollisen sodan varalta. Riihimäki-Seura piti vielä normaalisti vuosikokouksensa maaliskuun 28. päivänä viiden jäsenen ollessa mukana. Tämä olikin viimeinen kokous 20 vuoteen.

Seuran rahastonhoitajaksi ja sihteeriksi valittiin rouva Alli Koivisto. Eero Hilli lähti nimittäin kolmeksi kuukaudeksi Yhdysvaltoihin.

Kokouksessa keskusteltiin kansakoululaisille tarkoitettujen kirjoituskilpailujen järjestämisestä ja päätettiin kutsua kokoon neuvottelukokous, johon osallistuisivat johtokunnan lisäksi koulujen johtajaopettajat.

Kun koulut 26. päivänä elokuuta 1939 alkoivat, ei osattu aavistaa, että Suomi olisi sodassa vuoden lopussa. Kirjoituskilpailut taisivat jäädä muiden touhujen ohessa. Ei niistä ainakaan mitään ole säilynyt, ei pöytäkirjamerkintöjä, ei lehtiuutisia. Maaliskuun kokouksen jälkeen ilmeisesti pidettiin vain suupuheiksi jääneitä neuvotteluja. Eero Hilli sentään muisti uutta sihteeriä lähettämällä USA:sta kortin, jossa oli ohjeita seuran asioiden hoidosta.

New York Citystä 5. toukokuuta 1939 lähetetyn kortin tiedotus Alli Koivistolle on hyvin luettavissa. Tuntematon filatelisti on leikannut itselleen postimerkin ja samalla rikkonut kuvapuolen pilvenpiirtäjän.

Kotiseututyö alkoi saada yhä enemmän maanpuolustukseen liittyviä piirteitä. Oman kauppalan suojeleminen oli nyt tärkeämpää kuin vanhojen valokuvien tai muun perinteen kerääminen. Messujen tilat vaihdettiin sotilaiden majoituspaikoiksi. Melkoinen sattuma lienee ollut, että Riihimäki-Seuran ensimmäinen puheenjohtaja komennettiin entiselle kotiseudulleen: luutnantti Aarne Eskola ryhtyi nimittäin puolustamaan kauppalan ilmatilaa It-upseerina. Riihimäen Sanomissa alkoi esiintyä yhä useammin hälyttäviä uutisia:

"Ranska aloittanut sotatoimet"
"Puolan rintamalla saksalaiset vallanneet useita kaupunkeja"
"Älkää levittäkö huhupuheita!"
"Vakoilijoita varottava!"

"VSS-toimintaan halukkaita pyydetään ilmoittautumaan kauppalankansliaan."
"Linnoitustöihin ovat riihimäkeläiset osallistuneet paikallispäällikkö E. Muttilaisen mukaan ennakkolaskelmien mukaisesti. Osanotto ei loistava, mutta ei kovin huonokaan."

Ja vihdoin yli koko sivun:

VENÄJÄ ALOITTANUT SOTATOIMET LENTOHYÖKKÄYKSILLÄ AVOIMIA KAUPUNKEJA VASTAAN SEKÄ TULEMALLA RAJAN YLI.

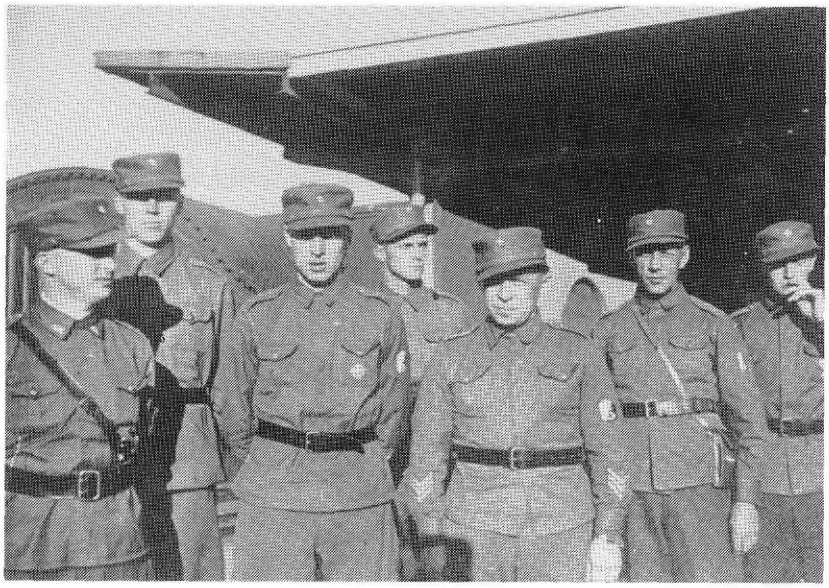
RAJOILLA ON VENÄLÄISTEN HYÖKKÄYKSET KAIKKIALLA TORJUTTU. (RS n:o 138/2. 12.)

Sota oli Riihimäellä siis tosiasia. Onneksi pommitus ensimmäisenä sota-aamuna ei kohdistunut ihan keskikauppalaan, mutta pahempaa toki oli odottamassa. Sen vuoksi VSS-päällikkö K. L. Salminen tiedotti:

"Kaikki valot sakon uhalla huolellisesti peitettävä.
Suojahaudat: 1) Kalevankadun ja Puistikon risteyksessä
2) Temppelikadun länsipäässä kansalaisopiston puolella
3) Kirkon vieressä
4) Urheilukentän portin lähellä Tekan kellarissa."

Seuraava kuvasarja, joka on koottu Riihimäki-Seuran jäsenen Hilja Sykärin kokoelmasta, kertokoon kotikauppalaamme koetelleesta vaikeasta ajasta. Kotiseututyö suuntautui moneksi vuodeksi maanpuolustukseen ja sodan jälkeen sen tekemien vahinkojen korjaamiseen, Karjalan siirtoväen asuttamiseen ja sotakorvausten maksamiseen. Riihimäki-Seura oli silloin tässä työssä mukana.

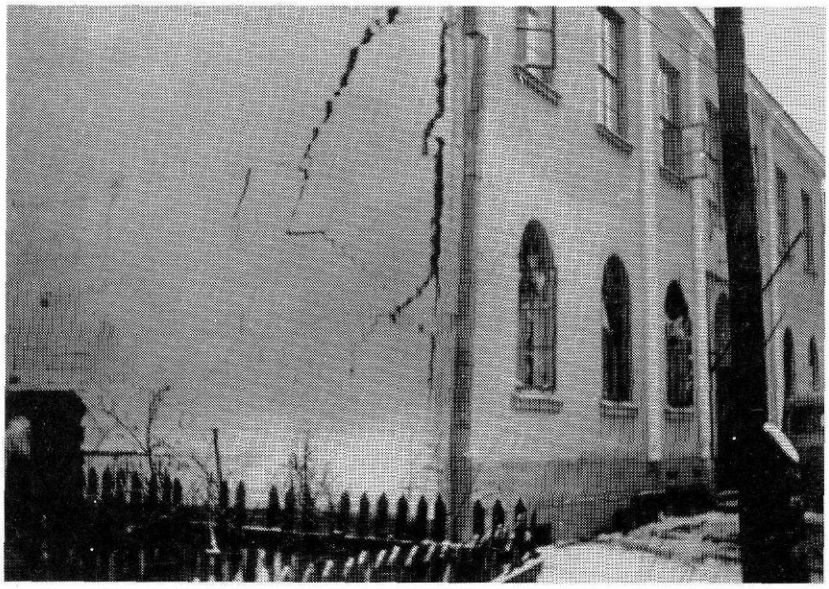
Kotiseutu sodan kourissa

Riihimäkeläisiä suojeluskuntalaisia linnoitustyömatkallaan Viipurin asemalla. Vasemmalta: Pekka P. Kuronen, Olavi Sykäri, Leo Muttilainen, Matti Vuorinen (kaatui jatkosodassa), Reino Järvinen, Armas Kelamo ja Pentti Korpinen.

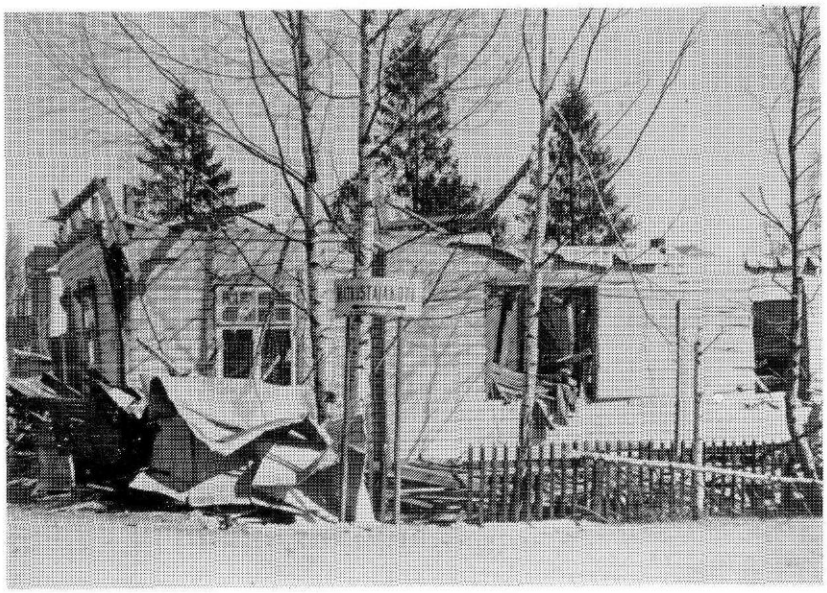
Näkymä Temppelikadulta kevättalvella 1940. Vasemmalla Lehtovaaran tuhoutunut rakennus ja keskellä Pohjannoron peltisepänliike.

Kansalaisopisto sai melkoisia vaurioita Riihimäen pommituksissa.

Rautatieasema ja postitalo keväällä 1940.

Ida Neppius väitti, että "ryssä tahallaan tuhosi hänen talonsa". Neppiuksen maitokauppa rakennettiin Käräjä- ja Valtakadun kulmaukseen täsmälleen samanlaiseksi kuin se oli ennen sotaa.

Ratapihalla palaa. Riihimäen keskeinen sijainti oli myös vihollisen tiedossa. Junakuljetukset tapahtuivat pääasiallisesti Riihimäen risteysaseman kautta. Talvisodan aikaan pommituksissa jopa osuttiin, mutta jatkosodan aikana eivät yritykset onnistuneet alkuunkaan.

Apteekin tykönä sotavauriot olivat melkoiset, sillä viereiset Seurahuoneen, Durchmanin, Hakon, Varmalan ja Osuusliike Ahjon talotkin kärsivät melkoisia vaurioita.

Riihimäki-Seuran puheenjohtajan Matti Hurmeen "Kotiliesi" Koulukadun varrella (nyk. terveyskeskus) syttyi eräänä pommitusyönä ja paloi täydellisesti. Myös piharakennus tuhoutui. Tämän kirjoittaja oli yhdessä luokkatoverinsa Erkki Vilpan kanssa ensimmäisessä "ansiotyössä" purkamassa kuvassa vielä pystyssä olevia kaakeliuunin jäänteitä.

Myös torin ympäristö joutui pommitusten kohteeksi. Riihi- ja Torikadun kulmauksessa olevalle talolle kävi huonosti.

Kotiseututyötä ilman yhdistystä

Riihimäki-Seuran kokouksia ei pidetty moneen vuoteen edellä mainitun maaliskuun vuosikokouksen (s. 61) jälkeen. Sota ja sen jälkiajat aiheuttivat niin paljon muuta ajateltavaa, että järjestäytynyt kotiseututyö suuntautui muualle.

Kun lisäksi seuran puheenjohtaja Matti Hurme muutti kesällä 1944 Kalvolaan ja sitten 8. 2. 1947 kuoli Helsingissä ei kokoonkutsujaakaan ollut. Kun varapuheenjohtaja Viktor Sahlbergkin sai iäisyyskutsun 7. 12. 1946, ei ole ihme, ettei seuran toiminta lähtenyt käyntiin sotien jälkeen.

Kumpikin edellä mainituista oli suuri persoonallisuus, vaativastikin arvioituna. Riihimäki-Seuran työssä heidän panoksensa oli lyhyestä ajasta huolimatta merkittävä. "Aikalaiset muistavat lämmöllä ja kaipauksella Matti Hurmeen ystävällistä ja huumorintäyteistä olemusta sekä Viktor Sahlbergin arvokasta ja huoliteltua hahmoa", toteaa K. L. Salminen Riihimäki-Seuran 25-vuotishistoriikissaan.

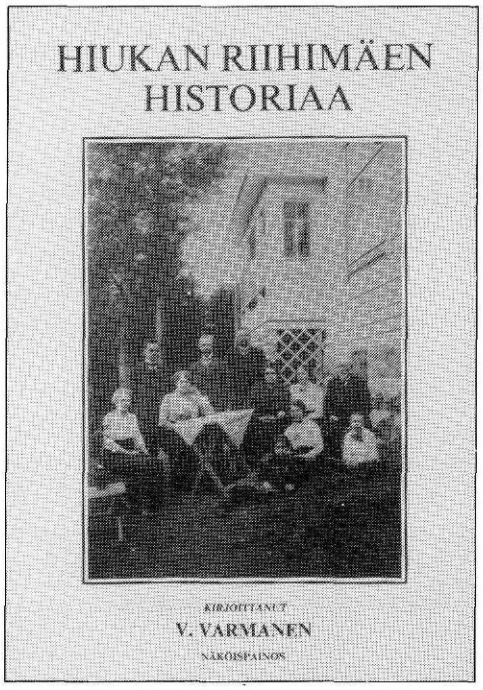
Väinö Varmanen ja "hiukan Riihimäen historiaa"

Parisen vuotta ennen Riihimäen kunnallisen itsenäistymisen 25-vuotisjuhlia teki kauppalanhallitus päätöksen Riihimäen historian julkaisemisesta. Ilmeisesti kotiseutumies K. L. Salminen näki tässä yhden mahdollisuuden Riihimäki-Seuran jo alulle paneman ajatuksen toteuttamiseksi.

Tehtävään pyydettiin Riihimäen lyseon historianlehtori Väinö Varmasta, joka siihen sitten suostuikin. Varmanen kertoo teoksensa esipuheessa kuvitelleensa, että Riihimäki-Seuran puheenjohtaja Matti Hurme olisi ollut hänelle työssä apuna. Pahaksi onneksi Hurme kuitenkin sairastui, eikä Varmanen saanut häneltä sitä apua, jota oli odottanut. "Pelkäänpä sen tähden tekeleestäni tulevan pelkän luurangon, sillä eihän minulla ole ollut aikaa arkistojen tutkimiseen."

Marraskuussa 1946 päivätty esipuhe lupaa lukijalle mukavia historiahetkiä. Kirja onkin erinomainen läpileikkaus paikkakunnan asutuksesta, rakennuksista, teollisuudesta, kaupasta ja ihmisistä. Pieneen tilaan on mahtunut valtaisa annos Riihimäki-tietoa. Vuonna 1983 Riihimäen kaupunki teetti teoksesta ns. faksimilen, josta lainnattakoon Riihimäki-Seuran historiaankin pieni pätkä loppulauseesta:

> "Väinö Varmanen teki erittäin arvokkaan työn tallettaessaan kirjaansa runsaasti muistitietoa ja omia havaintojaan Riihimäestä ja riihimäkeläisistä. Näitä on myöhemmin käytetty monissa Riihimäkeä käsittelevissä esitelmissä ja kirjoituksissa. Myös Riihimäen historia I:n kirjoittajat ovat saaneet Varmasen teoksesta oivallisia viit-

Vuonna 1946 ilmestyneestä Väinö Varmasen "Hiukan Riihimäen historiaa" -teoksesta otettiin näköispainos 1983 kaupungin kustannuksella.

teitä ja lähdeaineistoa. Hiukan Riihimäen historiaa on kelvollista luettavaa vieläkin – lähes 40 vuotta ilmestymisensä jälkeen."

Helsinkiläiset perustavat oman Riihimäki-Seuransa vuonna 1952

Riihimäeltä oli vuosien mittaan varsin moni muuttanut pysyvästi Helsinkiin. Kotiseutu – riihimäkeläisyys – yhdisti näitä ihmisiä voimakkaasti. Tavatessa keskustelu kääntyi aina entiseen lapsuusmaisemaan. Yhdessä muisteltiin kouluajalta tai muualtakin peräisin olevia kokemuksia. Kun riittävän tarmokkaat riihimäkeläiset kokoontuivat vähän suuremmalla joukolla yhteen, he päättivät perustaa kotiseutuaatetta ajavan yhdistyksen, jolle sitten annettiin nimeksi Helsingin Riihimäki-kerho 52. Toiminta oli alusta alkaen varsin vilkasta, ja kun Riihimäki-Seura myöhemmin heräsi uudelleen henkiin, yhteydenottoa tähän ryhdyttiin valmistelemaan. Kerhon ja Riihimäki-Seuran kesken onkin ollut lukuisia yhteistilaisuuksia milloin Helsingissä, milloin Riihimäellä. Kolme vuotta sitten kerhon täyttäessä 30 vuotta veivät Riihimäki-Seuran edustajat Vilho Heino ja Tapani Häti Riihimäestä kertovan valokuvakokoelman lahjaksi.

Riihimäki-kerho 52:sta esitettiin samassa tilaisuudessa runomuotoinen historiikki, joka julkaistaan Riihimäki-Seuran historiassa (s. 70) siitä syystä, että se ilmentää riihimäkeläisen kotiseututyön voimakkuutta myös paikkakuntamme ulkopuolella.

Riihimäki-kerho 52 Ry:n terveiset

Jokapäiväisissä toimissaan ahertava riihimäkeläinen ei varmaankaan tule kiinnittäneeksi huomiotaan kotikaupunkinsa armaisiin äidinkasvoihin, joita satunnaiset ohikulkijat tosin edelleenkin nimittävät "rumiksi kuin Riihimäki". Siksi hänestä ehkä kuulostaa yllättävältä, että niinkin lähellä kuin pääkaupunkiseudulla asustaa joukko entisiä riihimäkeläisiä, joiden keskuudessa kotiseudun kaipuu elää voimakkaana.

Tarve yhteydenpitoon sekä entiselle asuin- tai koulupaikkakunnalle että lapsuuden- ja nuoruudenaikaisiin ystäviin sai jo vuonna 1952 aikaan Riihimäki-kerho 52 ry:n perustamisen Helsinkiin. Mainitusta vuodesta lähtien kerho on vuosittain kokoontunut vähintään kahdesti toiminta-ajatuksenaan harrastuksen virittäminen ja ylläpitäminen kotiseudun asioihin niin kulttuurin, yhteiskunnallisella kuin taloudellisellakin alalla. Kokoontumisten aiheena on erilaisten juhlien lisäksi ollut jonkun kerholaisen, joskus myös ulkopuolisen "vetonaulan" pitämä alustus mielenkiintoiseksi koetusta aiheesta.

Useita tunnettuja nykyriihimäkeläisiä on vieraillut kokouksissa kutsuttuina kertomaan omasta alastaan. Heitä ovat viime vuosina olleet mm. pankinjohtaja Lasse Holmila, museonjohtaja Olavi Penttilä, lehtori Kalevi Penttilä ja rehtori Lasse Österdahl.

Kun kerhon jäsenkuntaan kuuluu useita huomattavaan asemaan yhteiskunnassa kuuluvia henkilöitä, on tullut tavaksi järjestää kerhon kokoukset jonkin "sponsorin" kutsumana k.o. yhteisön kokous- tai edustustiloissa. Kokouksia on pidetty mm. Neste OY:n pääkonttorissa, isäntänä hallintojohtaja Teuvo Varjas, KOP:n pääkonttorissa, isäntänä yksikönjohtaja Kari-Matti Airisto, Keskuskauppakamarissa, isäntänä varatoimitusjohtaja Paavo Vepsä ja Kokoomuksen puoluetoimistossa.

Kerhon perustava kokous pidettiin Katajanokan upseerikerholla (nykyisellä Katajanokan kasinolla), joka on sittemmin ollut ainakin 20- ja 30-vuotisjuhlien pitopaikkana. Perinteinen kokouspaikka on ollut Laulumiesten ravintola, mutta myös Klaus Kurjen asesali oli ennen parhaillaan käynnissä olevaa "Kurjen" korjaustyötä suosittu kokoontumispaikka. Joka kuukauden 1. keskiviikko kokoontuvat halukkaat kerholaiset klubi-iltaan Mikadon salonkeihin.

Kotiseuturetket ovat kuuluneet kerhon toimintaan alusta lähtien. Viimeksi kohteena olivat Kaupungintalo, Kaupunginmuseo sekä Suomen Lasimuseo. Kerhon aikaansaannosta on myös muistolaatta Riihimäellä siinä kivessä, joka on perimätiedon mukaan Riihimäelle nimen antaneen riihen paikalla.

Riihimäki-kerhon historiikin on runomuodossa tallentanut kerhon perustajajäsen, radioteatterin pitkäaikainen vakituinen avustaja Lauri Kuosmanen. Tekijä itse esitti kirjoittamansa kronikan Katajanokan kasinolla 8. 10. 1982 pidetyssä Riihimäki-kerhon 30-vuotisjuhlassa.

Kronikka kuvaa erinomaisesti sekä kerhon toiminnan henkeä että sen aktiivisimpia jäseniä.

Helsinki 16. 4. -85 **Antero Aaltonen**

Riihimäki-kerho 30 vuotta

Arvoisat läsnäolijat. Nyt hyvät naiset, herrat.
Kai juhlimaan te kokoontuneet ootte monet kerrat.
Vaan nytpä juhlan kohteena on Riihimäki-kerho.
Sen eestä tässä poistetaan nyt menneisyyden verho.

On Riihimäki joskus ollut kotinamme meillä.
Nyt leivän perään harhailemme elon valtateillä.
Vaan tämä oma kerhomme se meidät yhteen liittää.
On siinä monta uurastajaa, joita saamme kiittää.

Jospa ensin teemme pikaretken menneisyyteen.
Ja sieltä sitten palaamme takaisin nykyisyyteen.
Kas, isoisoisoisät rakensivat meille
tään Riihimäen kodiksemme. Siitä kiitos heille.

Ei riihimäkeläinen tiedä, mitä oli ennen,
kun rapakoissa rämpiä sai aina tullen, mennen.
Ei katuvalot silloin olleet meillä oppaanamme.
Vain kuutamo se joskus auttoi meitä matkallamme.

Se aika oli silloin, mutta nyt on kaikki toisin.
Vaan kuinka ajan mennehen pois unhoittaa mä voisin.
Ruususen kun unta silloin Riihimäki eli.
Ja uuden ajan tuloa mielessään elätteli.

Eipä tiennyt hän, ken nimen Riihimäelle keksi,
että paikka paisua voisi noinkin valtaiseksi.
Rautateiden solmukohta sen on saanut aikaan.
Turvautua tarvinnut sen suurempaan ei taikaan.

On entisajan asioita paljon. Onhan niitä.
Jos niistä tässä kertoisin, ei yksi ilta riitä.
Kuitenkin voisin mainita mä pari pientä seikkaa.
Ne miten ovat tärkeitä, en sitä tahdo veikkaa.

On kansakoulu ollut täällä toistasataa vuotta.
Se koulu rautatieläisten ei toiminut oo suotta.
Se sivistyksen alku ollut on ja opin juuri.
On kouluin luku täällä nyt jo sentään aika suuri.

Myös oman lehden itselleen on Riihimäki saanut
jo vuonna neljätoista. Näin on tietojansa jaanut
Riihimäen Sanomat. Se tiedot kotiin kantaa.
Ja siitä sille kiitoksen mä tahdon tässä antaa.

Nyt jättäkäämme Riihimäki oman onnen huomaan.
On Riihimäki-kerhoa nyt ruvettava luomaan.
Kas, oli miestä kymmenen. Ne ryhtyi kerhon tekoon
Ja kantoivat he kortensa näin yhteisehen kekoon.

Vaan keitä oli miehet nuo, jotka alkoivat tään pelin:
Haapaniemi, Aintila ja Karuvaara, Helin,
Koskinen ja Salminen ja Hurme, Linnavuori,
Haulio ja minä poika, silloin vielä nuori.

Jäseniä kerhoon liittyi yhdeksänkymmentäkuusi.
Se oli aikaa vireää, kun kerho oli uusi.
Hurmeen Anterosta saatiin nuijan varteen miesi.
Hän hyvin täytti paikkansa ja kaikki temput tiesi.

Vain pari vuotta saimme pitää puheenjohtajamme,
kun hänelle tuli noutaja, vei Hurmeen joukostamme.
Ja uusi puheenjohtaja taas saatiin aikanansa.
Jämerä Pentti Haulio. Hän mies oli paikallansa.

Kuin Jaakob vuotta seitsemän näin Laabania palvoi,
niin saman ajan Haulio se kerhon hommat valvoi.
Vaan sitten saatiin uusi sheeffi Tapsa Mattilasta.
Hän teki pitkän päivätyön. Sen laskin tuossa vasta.

Kun kerhoa hän johtanut on kuusitoista vuotta.
Nyt hatun nosto hänelle. Ja se ei tule suotta.
Ja hänen adjutanttinsa Esu Salimäki,
perustajajäsen hänkin, kerhon toimet näki.

Kas, siinä oli hommamies. Mies reilu, sekä rehti.
Neljätoista vuotta Esu palvella meitä ehti.
Vaan niin on hänkin poistunut iäksi joukostamme.
On työnsä kerhon hyväksi säilyvä muistossamme.

On tässä hetken rupateltu puheenjohtajista.
Vaan yksi vielä puuttuu. Sitten täysi ompi lista.
Kun Hurmeen Antero hän oli ensimmäinen moinen,
on viimeinenkin Antero. Vain sukunimi toinen.

On Aaltosella vastuu nyt tään kerhon toiminnasta.
Ei kauan ollut virassaan. On kolmas vuosi vasta.
Toivokaamme, että saisi hän joukkohomme mukaan
vanhat riihimäkeläiset. Pois ei jäisi kukaan.

Jaa, että naiset unohdettu on? No, eipä vainen.
Kas kerho ilman naisia olisi varsin ontuvainen.
He mukaan ovat tulleet aivan ensi kahinasta.
Ja sihteerikin saatiin silloin Lyyli Aintilasta.

On sihteerinä uurastanut moni heikäläinen.
Holm, Järvinen ja Asplund ja vielä Hyytiäinen.
Ja Torttilalta tehtävän sai Leena Jokimaa.
Hän ensimmäistä vuottaan tässä vasta aloittaa.

Juseliuksen Pirkko saakoon oman värssyn tähän.
Hän kerhon eteen tehnyt työn, mikä ei ole vähän.
Kun kaksikymmentkolme vuotta eri tehtävissä
hän toiminut on. Missä viipyy aplodit nyt? Missä?

Jos sitten kerhon toiminnasta hiukan pakiseisin.
Ja aivan ensi vuosiin teidät muistoissani veisin.
Kas, alku aina kaikessa on innokasta aikaa.
Näin tosissaan kun touhutaan. Se on kuin suurta taikaa.

Nuo kerhoillat kuluivat niin ihmeen rattoisasti.
Ja niihinhän me kokoonnuimme sangen useasti.
Vaan vuotten myötä innostus ei riittänytkään enää.
Laiskuusko, vai mikä lienee siinä tehnyt tenää.

Vietettiin me juhliakin sentään. Kyllä toki.
Yleisö se siellä monen hauskan hetken koki.
Kerrankin me järjestimme oivan juhlaillan,
johon saimme vieraaksemme Birger Jaarlin Killan.

Täydet vuosikymmenet myös ollut on juhlan aihe.
Kerhossa kun täyttyi aina kymmenvuotisvaihe.
Riihimäen vanhainkodin hyväksi myös kerran
järjestimme rahan keruun yhden juhlan verran.

Myös Riihimäkeen retkiä on tehty useasti.
Ja niistä meillä muistoja on varmaan lukuisasti.
Näin siteet vanhaan kotiseutuun säilyy muistossamme.
Nyt vaikka tämä Helsinki on meidän kotinamme.

Ja vielä erään asian mä tässä esiin saatan.
On kerhomme näet idea sen Riihimäki-laatan,
mi muistomerkkiin kiviseen on kiinnitetty siihen.
Se näyttää paikan sijainneen ikivanhan riihen.

Sen riihen, josta Riihimäki nimensä on saanut
ja joka on jo kauan maassa lahonnut ja maannut.
Myös Riihimäki-kerhosta tuo merkki muistuttaapi,
vaikka vuodet, vuosikymmenet ne unhoon katoaapi.

Se oli kerhon toiminnasta se, vaan jospa vielä
kertoisimme jäsenistä, jotka oli siellä.
Kun maailmassa jatkunut jo kauan ompi lama,
niin olikohan kerhossamme tilanne myös sama.

Kun kerhon jäsenmäärä oli pitkälle toista sataa.
Näin kymmenkunta vuotta jatkui touhu samaa rataa.
Vaan sitten tuli lamakausi myös kerhoon tähän.
Ei joukko enää paisunut, vaan hupenikin vähän.

Ja kasvu jatkui alaspäin, aivan kuin lehmän häntä.
Kun vuonna seitenkahdeksan se oli vähänläntä.
Vaan liekö kerho saanut jonkun piristävän piston,
sen, jonka saa, kun lääkärille kääntää takaliston.

Kas, nyt on taasen nousussa tää jäsenistön luku.
On kerho jälleen herännyt. Se ei nyt enää nuku.
Saa kiitoksen myös meiltä tää polvi nuorimmainen.
Mä toivon, että teissä jatkuu into samanlainen,

kuin oli meissä lähteissämme kerhon tämän tekoon.
Jos sanon juhlallisesti: niin kaikki yhteen kekoon
te kortenne siis kantakaa kerhomme parahaksi.
Kun kerho kasvaa, kukoistaa. Se teille kunniaksi.

Kannelmäessä 19. 9. 1982

Lauri Kuosmanen

Helsingin Riihimäki-kerho 52:n perustamiskokouksessa vuonna 1952 oli suuri joukko entisiä riihimäkeläisiä.
Takana keskellä ensimmäinen puheenjohtaja everstiluutnantti Antero Hurme.

1957–1985

Riihimäki-Seura herätetään uudelleen henkiin

Kesti melko kauan, ennen kuin sodan aiheuttamat vaikeudet oli voitettu. Yhdistystoiminta suuntautui toisiin kohteisiin, eikä Riihimäki-Seurakaan kyennyt toimimaan. Vähitellen olojen normalisoitua ja aineellisen hyvinvoinnin parannuttua alettiin entisten seuran johtohenkilöiden parissa keskustella myös kotiseutuyhdistyksen elvyttämisestä. Kun seuran puheenjohtaja Matti Hurme ja varapuheenjohtaja Viktor Sahlberg olivat jo 1940-luvulla kuolleet, yhdeksi esteeksi seuran nousemisessa tuli sopivan henkilön löytäminen puheenjohtajaksi. Asia siirtyi ja siirtyi.

Kalle Lauri Salmisen seuraajaksi tuli vuonna 1957 kauppalanjohtaja Väinö J. Leino, joka innostui kovasti Riihimäki-Seuran uudelleen perustamisesta. Leino näki seuran toiminnassa piilevän mainosarvon. Etenkin suuria juhlia järjestettäessä tällainen taustajärjestö voisi olla hyödyksi.

Kun seuran ensimmäinen puheenjohtaja oli Kansalaisopiston rehtori, katseet kuin itsestään kääntyivät taas rehtorin puoleen. Maisteri Kalervo Okkola saatiinkin taivutetuksi puheenjohtajan tehtävään.

Kauppalanjohtaja Väinö Leino neuvotteli aluksi maisteri Kalervo Okkolan kanssa toiminnan aloittamistavasta. Miehet päätyivät ensin laajahkon neuvottelukokouksen järjestämiseen. Eri alojen vaikutusvaltaisia kauppalalaisia kutsuttiin Riihimäen Jatkokoululle kokoukseen lokakuun 23. päivänä 1957. Kaikkiaan 51 henkilöä saapui tähän tilaisuuteen.

Kalervo Okkola toimi kokouksen avaajana selostaen Riihimäki-Seuran toimintaperiaatteita ja sääntöjä. Okkola oli sitä mieltä, että Riihimäki-Seuralla olisi paljon tehtäviä siitä huolimatta, että Riihimäellä jo toimi runsaasti erilaisia yhdistyksiä ja että kauppalan hallinnossa oli lukuisa määrä erilaisiin asioihin erikoistuneita lauta- ja toimikuntia. Okkolan mukaan Riihimäki-Seuralla olisi yllinkyllin tehtäviä omissa toimissaan.

Kokouksen avaaja valittiin myös sen puheenjohtajaksi. Vilkkaasti käydyn keskustelun tuloksena päätettiin jatkaa toimenpiteitä Riihimäki-Seuran työskentelyn käynnistämiseksi. Kokous valitsi asioita eteenpäin viemään valmistelevan toimikunnan, johon tulivat kauppalanjohtaja Väinö Leino, maisteri Kalervo Okkola ja kokouksen pöytäkirjan pitäjä, toimistosihteeri Jorma Huostila.

Irma Airisto

Riihimäki-Fantasia

Omistettu 50-vuotiaalle Riihimäki-Seuralle

Juna lähti. Kauas meni
maailmalle kultaseni.

Sydämessä ikäväni –
Riihimäki edessäni.

Tuota rämpiäkö, tuota
elinikä – suota, suota?

Uramossa varis vaakkuu.
Toinen Kulmalasta raakkuu.

Syksy Karan takamailla
lepää paksun peiton lailla.

Uupumatta kaiken yötä
tuska tekee surutyötä.

Mailanderskan Linnunlaulu –
menneen onnenkaihon taulu . . .

Sillankaide Istunkiven
ainoa on turvan hiven,

kunnes takaa Spikin mäen
jotain pilkotusta näen.

Jossain ruutuun syttyy valo.
Jossain töilleen herää talo.

Kukko kiekuu, hirnuu hevonen.
Lehmä ammuu hyvän huomenen.

Äiti pöytään puuron kantaa,
perheellensä eineen antaa.

Isä nousee mennäkseen
pellolle tai tehtaaseen.

Toivon rihmaa kansa kutoo,
vaikka savivelliin putoo

tuolla kenkä maisterin,
iäks' hukkuu ouruihin . . .

Kuiskaan korvaan kelpo miehen:
Vaihtuu rapa valtatiehen,

katuverkko tienoon täyttää.
KAUPUNGILTA seutu näyttä

Tornitalot kuni taika
kohoo, kun on niitten aika.

Siivola, siis mieles malta!
Nouse nöyryytyksen alta!

Sukkasillas, uusin innoin
riennä pedagogi-rinnoin

turviin yhteiskoulun pylvään,
V. I. Oksasemme ylvään!

Kohtaloni – Koulukatu . . .
Portti Allinnan kuin satu . . .

Välkkyväiset virrat soudin
luona Matti-kruununvoudin.★

Asujat kuin suuri perhe
– pahan puhuminen erhe.

Elämä – kuin hetki unta –
Kauneuden valtakunta

– heijastusta, vertausta
jostain meille salatusta,

jonka ihmeellinen tuntu
täällä häilyy kuni huntu.

— — —

Puotiin Gustafssonin, leipurin,
pysähdyn ja nautin rinkelin.

Yksinäisyys hetken viiltää mieltä.
Puistikkohon poikkeen Lopentieltä.

LEPOHUONEET – kyltti vanha tuo
viittaa toisen lepohuoneen luo,

kellon soitoin sisään kutsuvaisen.
Kerran sinne jätän kaiken maisen

– tiet ja kadut, kentät elämän.
Jätän kiskoparin kiiltävän,

jätän synnyinseudun rikkaan mullan,
jätän omaiset ja kotikullan,

jätän maailmalle armahani,
ihmissydämihin unelmani

sitä kaunehinta kohti mennen
niin kuin entispolvet mua ennen . . .

Sinne tänne lennähtelen.
Kulkijoita puhuttelen.

Muuan hyppää autostansa.
Tarmo leiskuu katseestansa.

Hjalmar Gabriel, nyt juokse
*armaan Olivian luokse!***

Kyllä saha, sähkölaitos
tuntee säkenöivän taitos,

jota Helsingissä herrat
hämmästyvät monet kerrat.

Kolehmala Karjalassa
väikkyy muistoin maisemassa.

*Mikko, päämies suuren suvun,****
alkaa lasitaiteen luvun.

---

* *Matti Hurme, kruununvouti*
** *H. G. Paloheimo, senaattori, maanviljelysneuvos*
Olivia Axeen, Riihimäen asemaravintolan omistaja
*** *M. A. Kolehmainen, teollisuusmies,*
Riihimäen Lasi Oy:n perustajia

Okkolan aika

Toimikunta tarttui ripeästi tehtäväänsä käsiksi ja kutsui jo 7. marraskuuta 1957 Riihimäki-Seuran sääntöjenmukaiseen kokoukseen. Esityslistalla oli mm. seuran puheenjohtajien ja johtokunnan jäsenten vaali. Lisäksi päätettiin esittää johtokunnan avuksi asetettavaksi messu-, matkailu-, talous-, kotiseutu-, museo- ja kulttuurijaostot.

Seuran jäsenmaksuksi toimikunta ehdotti henkilöjäseniltä 100 markkaa ja yhteisöiltä 1000 markkaa. Vielä esitettiin kokoukselle harkittavaksi valtakunnallisten messujen järjestämistä Riihimäellä. Näin saataisiin Riihimäki-Seuralle toimintaa varten rahavaroja.

Toimikunnan koolle kutsumaan Riihimäki-Seuran syyskokoukseen saapui 22 riihimäkeläistä, jotka valitsivat seuran puheenjohtajaksi opistonjohtaja Kalervo Okkolan ja varapuheenjohtajaksi työnjohtaja Hj. Elomaan. Edellisten lisäksi Riihimäki-Seuran johtokuntaan tulivat:

pankinjohtaja	Eero Hilli
johtaja	Tapani Häti
opettaja	Aune Kuronen
kirvesmies	Oskari Lehtinen
kauppalanjohtaja	Väinö J. Leino
järjestäjä	Sulo J. Ojanen
rouva	Aili Palva
maanviljelijä	Adolf Reeni
asemapäällikkö	Eino Takkinen
kauppalanjohtaja	K. L. Salminen

Jäsenmaksuksi hyväksyttiin ehdotuksen mukaan 10 ja 1000 markkaa. Tilintarkastajaksi tulivat konttoripäällikkö Viljo Reijonen ja lasinpuhaltaja K. E. Laaksonen.

Näin oli Riihimäki-Seura saatu uudelleen alkuun. Edessä oli monia kotiseudun parhaaksi tarkoitettuja haasteita, joita johtokunta lähti kokouksen päätöksen mukaisesti toteuttamaan.

Marraskuun 13. päivänä 1957 johtokunta piti kokouksen. Siinä päätettiin perustaa seuralle sihteeristö, koska yhdelle sihteerille tulisi kohtuuton työmäärä valtavan ohjelman läpiviemisessä. Opettajat Vilho Heino, Antero Kuuliala, Kyllikki Mäkelä ja Osmo Paavola ryhtyivät hoitamaan sihteeristön tehtäviä. Seuran taloudenhoidosta huolehtimaan valittiin pankinjohtaja Eero Hilli.

Joulukuun 11. päivänä johtokunta asetti useita jaostoja Riihimäki-Seuran tarkoitusperiä toteuttamaan:

Messujaosto
puheenjohtaja Kalervo Okkola, varapuheenjohtaja Tapani Häti ja yleissihteeri johtaja Waldemar Bühler. Tämän jaoston varsinaisiksi jäseniksi tulivat eri toimikuntien puheenjohtajat.

Näyttelytoimikunta
puheenjohtaja dipl.ins. Maunu Wirtanen, jäsenet W. Bühler, nimismies Niilo Eerola, arkkitehti Martti Jaatinen, kauppalangeodeetti Paavo Salimäki, vankilanjohtaja Pauli Äijälä, agronomi Erkki Araluoma, konttoripäällikkö Urho Koskinen, osuuskassanhoitaja Lauri Linna ja eläinlääkäri Torsten Nyberg.

Talous- ja kansliatoimikunta
puheenjohtaja talouspäällikkö Jooseppi Mälkönen, jäsenet tehtailija Väinö Virkki ja ekonomi Osmo Poutanen.

Majoitustoimikunta
puheenjohtaja ev.ltn. Arno Vuori, jäsenet opettaja Sulo Laine, opettaja Viljo Pennanen, opastintyömies Arvo Sole ja nuoriso-ohjaaja Irja Sarnama.

Liikennetoimikunta
puheenjohtaja liikennöitsijä Eino Airikkala, jäsenet toim.johtaja H. Huhtala, rautatievirkailija Erkki Puntari ja veturinkuljettaja Urho Kunnas.

Muonitustoimikunta
puheenjohtaja kauppias Kyllikki Pörhölä, jäsenet rouva Isa Fallenius ja Ulla Schulman sekä koulukeittolan hoitaja Annikki Laitinen.

Ohjelmatoimikunta
puheenjohtaja kapteeni Jorma Alste, jäsenet johtaja Antti Talvio, toiminnanjohtaja Martti Pohjola, järjestelymestari Paavo Oinaala ja mainoshoitaja E. Nieminen.

Järjestelytoimikunta
puheenjohtaja Tapani Häti, jäsenet W. Bühler, ekonomi Raimo Sormunen, metsänhoitaja Veijo Kallioinen, rehtori Hannu Salminen, Jorma Huostila ja kauppalansihteeri Risto Salmi.

Matkailujaosto
puheenjohtaja kauppalanjohtaja Väinö J. Leino, varapuheenjohtaja asemapäällikkö Eino Takkinen, jäsenet lainopin kandidaatti Pertti Kolehmainen, opettaja Pekka P. Kuronen, kassanhoitaja Lauri Lampo ja lakitieteen lisensiaatti Kullervo Pellinen.

Kulttuurijaosto
puheenjohtaja opettaja Aune Kuronen, varapuheenjohtaja maanviljelijä A. Reeni, jäsenet lehtori Ilta Laurila, Lauri Linna, pastori Erkki Sovijärvi ja Pauli Äijälä.

Talousjaosto
puheenjohtaja Kalle L. Salminen, varapuheenjohtaja Sulo Ojanen, jäsenet rautatiekirjuri Uuno Aaltonen, ekonomi Sakari Harjanne, pankinjohtaja Lauri Keskitalo, Urho Koskinen, insinööri Martti Nurmi ja johtaja Uuno Wallenius.

Kotiseutujaosto
puheenjohtaja rouva Aili Palva, varapuheenjohtaja Hj. Elomaa, jäsenet rovasti Lauri Palva ja pankkivirkailija Vieno Veriö.

Kunnallisneuvos Hj. Elomaa oli mukana Riihimäki-Seuran johtotehtävissä sen perustamisesta lähtien kuolemaansa saakka 26. 7. 1980. Seuran kolmanneksi kunniajäseneksi hänet kutsuttiin 9. huhtikuuta 1970.

Museojaosto
puheenjohtaja Eero Hilli, varapuheenjohtaja kirvesmies Oskari Lehtinen, jäsenet Kyllikki Mäkelä ja sahantyömies Väinö Salonen.

Edellä olevasta luettelosta käy selvästi ilmi, että Riihimäki-Seuran toimintaan haluttiin vetää mukaan paikkakunnan silloiset johtohenkilöt. Mukana näyttää olevan kunnallispoliitikoita eri puolueista, teollisuus- ja liike-elämän, sivistyslaitosten ja kirkon edustajia.

Vuoden 1957 lopussa oli jäseniä 85. Riihimäki-Seuran uusi tuleminen alkoi voimakkaasti ja asettui vähitellen samoihin uomiin, jotka jo sen perustamisvaiheessa 1930-luvulla oli viitoitettu.

Toimintaa 1950-luvun lopulla

Kotiseutuaiheisten tilaisuuksien järjestäminen kuului Riihimäki-Seuran ohjelmaan luonnollisesti myös sen "uudelleen syntymisen" jälkeen. Niinpä johtokunta joutui miettimään keinoja myös erilaisten juhlatilaisuuksien järjestämiseksi.

Jo huhtikuun 17. päivänä 1958 pidettiin Kansalaiskoululla Riihimäki-ilta, jossa kauppalanjohtaja Väinö J. Leino esitelmöi kotiseututyöstä Tampereella ja Lahdessa.

Marraskuun viimeisenä päivänä järjestettiin niin ikään Kansalaiskoululla kotiseutujuhla, jossa puhui rovasti Lauri Palva. Hänen aiheenaan oli kotiseutuhengen syntyminen ja vaaliminen. Molemmissa edellä mainituissa tilaisuuksissa oli lisäksi muuta monipuolista ohjelmaa, jota esittivät "entiset ja nykyiset riihimäkeläiset".

Huhtikuussa seura oli mukana Etelä-Hämeen Maakuntaliiton ja Matkailuyhdistyksen kanssa Riihimäellä pidetyn Etelä-Hämeen matkailupäivän järjestelyissä.

Marraskuun 13. päivän kokouksessaan seuran johtokunta päätti tehdä esityksen Riihimäen kauppalanhallitukselle Rautatiemuseon sijoittamisesta Riihimäelle. Aloite ei johtanut kuitenkaan tulokseen, sillä kuten nyt tiedämme, Rautatiemuseo on Hyvinkäällä.

Vuosikokous pidettiin, kuten edellä jo mainittiin, 30. marraskuuta. Seuran entiset toimihenkilöt valittiin uudelleen. Puheenjohtaja Kalervo Okkola lausui kokouksen yhteydessä muistosanat Riihimäki-Seuran perustaja- ja johtokunnan monivuotiselle jäsenelle teol.tri. kirkkoherra Viljo-Kustaa Kuulialle joka oli siirtynyt ajasta iäisyyteen 28. 11. 1958. Tri Kuuliala tunnettiin paitsi kirkonmiehenä myös innokkaana kansatieteilijänä ja kotiseutututkijana. Hän kirjoitti lukuisan määrän teoksia, jotka liittyvät hämäläiseen ja myös riihimäkeläiseen historiaan ja perinteentutkimukseen.

Samassa kokouksessa jaettiin palkinnot kansakoululaisten kotiseutuai-

heisesta kirjoitus- ja Riihimäki-päivänä pidetystä kauppaliikkeiden ikkunoiden somistuskilpailuista.

Vuoden 1958 lopussa Riihimäki-Seurassa oli 108 jäsentä. Seuraavan vuoden 1959 tapahtumista mainittakoon seuran sihteeristön vierailu Helsingissä toimivan Riihimäki-kerho 52:n (s. 68) vieraana. Kapteeni Ensio Salimäki muisteli hauskasti entisiä riihimäkeläisiä.

Hämeen Heimoliitto piti vuosikokouksensa Lammilla 30. huhtikuuta 1959. Siellä olivat mukana myös Riihimäki-Seuran edustajat K. L. Salminen, Aune Kuronen, Kyllikki Mäkelä, Vilho Heino ja Antero Kuuliala.

Kotipihakilpailu järjestettiin uudelleen vuonna 1959. Nyt mukana oli myös kauppala. Yhteinen toimikunta Kalevi Väyrynen, R. Salmi, P. Ojanen, Bertta Rossi, Eero Hilli ja Vilho Heino päätyi yksimielisesti seuraavaan tulokseen:

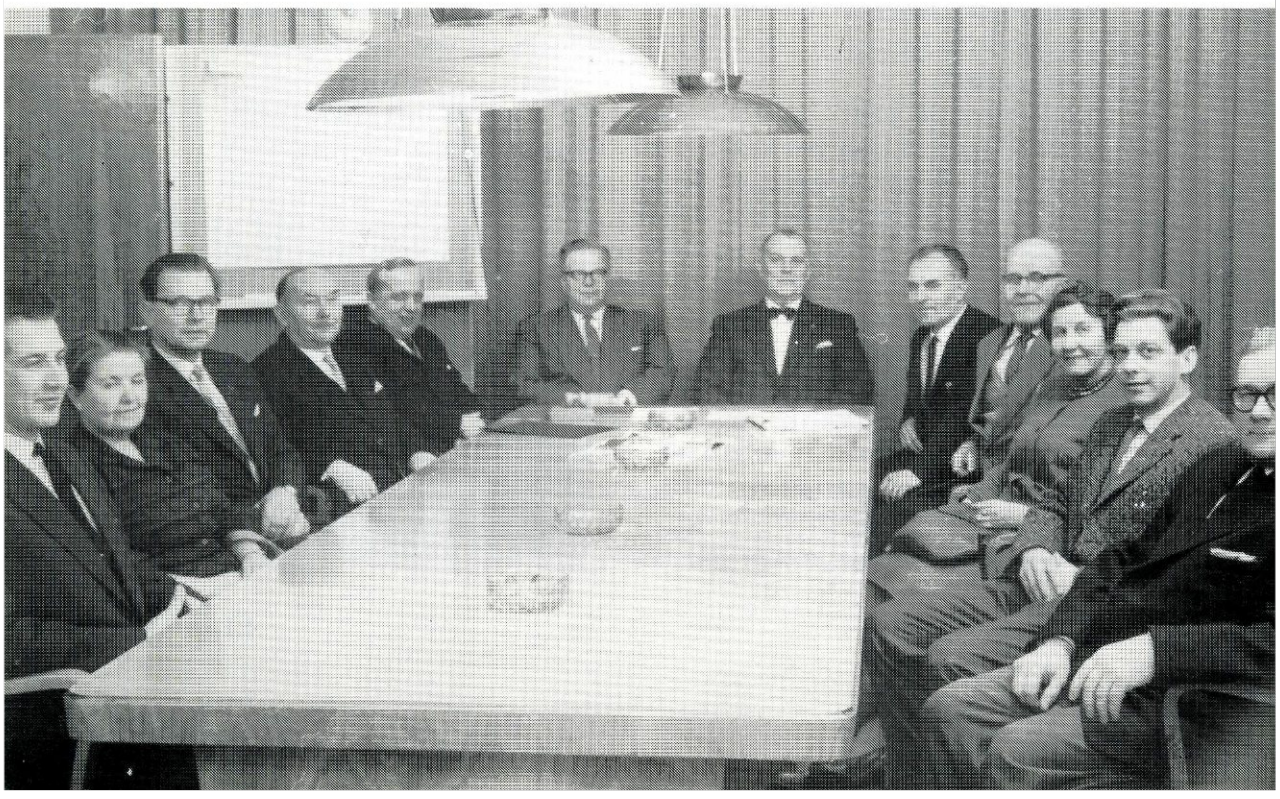
1. Olavi Sykäri
2. Jaakko Harainen ja Erkki Lehtinen
3. Birger Grönroos ja Otto Multamäki.

Edellisten lisäksi palkittiin kunniakirjalla 12 kotipuutarhuria.

Kun Riihimäki-Seura 8. marraskuuta 1959 järjesti Kansalaiskoululla vaalikokouksen, jossa rutiiniasioiden lisäksi oli mm. opettaja Altti Havak-

RIIHIMÄKI-SEURAN JOHTOKUNNAN JÄSENIÄ SEURAN 25-VUOTISJUHLAKUVASSA

Taustalla puheenjohtaja maisteri Kalervo Okkola ja varapuheenjohtaja kunnallisneuvos Hj. Elomaa. Okkolasta vasemmalle kaupunginjohtaja Väinö J. Leino, ent. kauppalanjohtaja Kalle Lauri Salminen, toimitusjohtaja Tapani Häti, opettaja Aune Kuronen ja koulunjohtaja Osmo Paavola, Elomaasta oikealle opettaja Vilho Heino (seuran kunniapuheenjohtaja), kirvesmies Oskari Lehtinen, opettaja Kyllikki Mäkelä, rehtori Antero Kuuliala ja toimitsija Sulo J. Ojanen.

sen puhe sekä raina- ja diakuvia Riihimäestä, teki sihteeristönsä voimin tutustumismatkan Tampereelle, osallistui seuraavana vuonna tapahtuvaan Riihimäen kaupungiksi siirtymisen johdosta järjestettävään juhlan suunnitteluun ja laati joulutervehdyksen Riihimäen Sanomiin, oli 1950-luku jäävä menestyksellisenä seuran historiaan. Seuran järjestämät messut, julkaisutoiminta ja Riihimäki-päivä esitellään tässä teoksessa erillisinä artikkeleina (s. 83, 88, 96).

Riihimäen kauppaa ja teollisuutta esitellään jälleen

Jo 1930-luvulla aloitettu (s. 56) messutoiminta päätettiin Riihimäki-Seuran uudelleen syntymisen yhteydessä herättää jälleen henkiin.

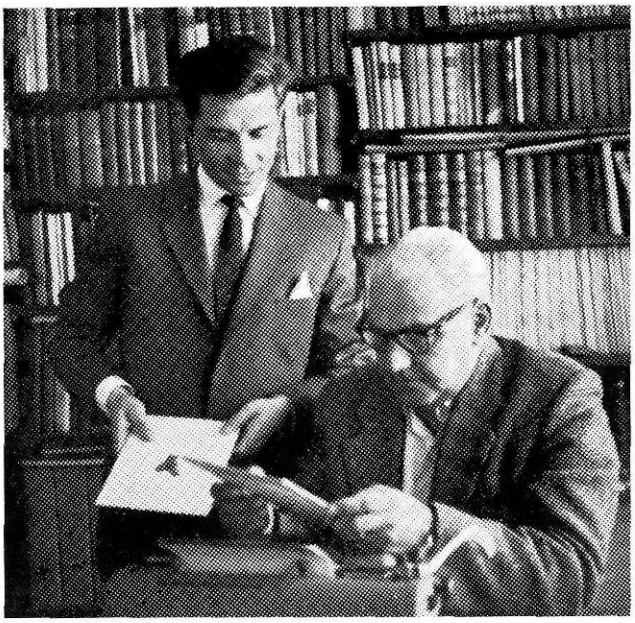
Seuran toimihenkilöt näkivät ensimmäisestä kokouksesta lähtien tällaisen suurtapahtuman merkityksen paitsi seuralle itselleen, sen jäsenistölle mutta ennen kaikkea koko Riihimäelle. Niinpä johtohenkilöt jo jaostoja ja niiden alaisia toimikuntia nimetessään ajattelivat pian edessä olevaa näyttelytapahtumaa; 1930-luvun messumenestys kyti Kalle Lauri Salmisen ja Eero Hillin mielessä.

Riihimäen Yksityisyrittäjät r.y. oli järjestänyt omissa nimissään vuonna 1947 tammikuun 2.–6. päivinä RIIHIMÄEN MESSUT ikään kuin kauppalan 25-vuotisjuhlan alkamiseksi. Riihimäen lyseolla pidetty kaupan ja teollisuuden katselmus oli onnistunut näyttö sodanjälkeisen Riihimäen tuotantoelämästä. Messujen tunnus oli RIIHIMÄKI NOUSEE.

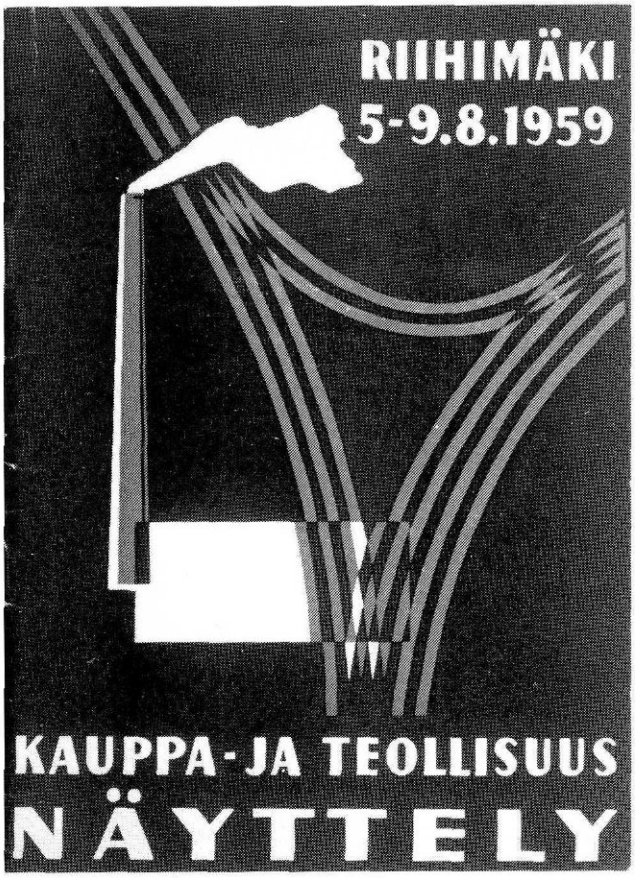
Riihimäki-Seura päätti järjestää kauppa- ja teollisuusnäyttelyn elokuun 5.–9. 1959 päivinä Kansalaiskoululla (nykyisin Harjunrinteen yläaste).

Messujaosto monine toimikuntineen kantoi suuren vastuun onnistuneen tilaisuuden luomisesta. Näyttelyn valtuuskuntaan kuuluivat vuorineuvos Vilho Kolehmainen puheenjohtajana, vuorineuvos Olli Paloheimo varapuheenjohtajana sekä jäseninä toimitusjohtaja Lars Aminoff, ylijohtaja Niilo Eerola, kunnallisneuvos Hjalmar Elomaa, toimitusjohtaja Oiva Kumela, kauppalanjohtaja Väinö Leino, maisteri Kalervo Okkola ja tehtailija Väinö Orava. Näyttelyn komissaarina oli everstiluutnantti Arno Vuori, näyttelytoimiston päällikkönä maisteri Erkki Louhio ja lehdistösihteerinä toimittaja Osmo Koivu.

Näytteillepanijoita oli kaikkiaan 77 toiminimeä. Avajaistilaisuutta kunnioittivat läsnäolollaan mm. kauppa- ja teollisuusministeri Ahti Karjalainen ja maaherra Jorma Tuominen. Viimeksi mainittu suoritti näyttelyn avauksen. Mainittakoon, että 58-sivuisessa näyttelyluettelossa oli Riihimäki-Seuran puheenjohtajan Kalervo Okkolan ja kauppalanjohtaja Väinö J. Leinon tervehdyksen lisäksi mm. kauppalangeodeetti Paavo Salimäen "Riihimäen kauppalan vaikutusalueesta ja sen koostumiseen vaikuttavista tekijöistä" -artikkeli, jossa Salimäki ennustelee Riihimäen väkiluvuksi v. 1980 noin 30 000 asukasta.

Näyttelykomissaari Arno J. Vuori tutkii yhdessä Waldemar Bühlerin kanssa vuoden 1959 kauppa- ja teollisuusnäyttelyn ohjelmaluonnosta.

Onnistunut kauppa- ja teollisuusnäyttely houkutteli 17 000 katsojaa. Puhdas tuotto oli 1 074 134 markkaa.

Seuran johtokunta päätti asettaa 500 000 markkaa seuraavien messujen pohjarahastoksi ja lahjoittaa korot riihimäkeläisten korkeakouluissa opiskelevien opiskelijoiden taloudellisten tutkimusten tukemiseen. Miten tämä on toteutunut, ei ole tiedossa. Ilmeisesti apurahoja ei ole jaettu ollenkaan.

Näyttelytoiminta jatkuu

Vuoden 1959 messujen menestyksen innoittamana Riihimäki-Seura päätti vuonna 1964 jälleen mainostaa nyt jo kaupungiksi (v. 1960) muuttunutta kotiseutuaan. Näyttelyorganisaatio luotiin taas mahtavaksi. Mukaan ympättiin Kansainväliset tanhujuhlat ja Raviseuran järjestämät Suurmestariravit. Tanhujuhlista vastasi lähinnä nuoriso-ohjaaja Irja Sarnaman johtama jaosto, joka kuului nimellisesti Riihimäki-Seuraan.

Juhlien ajankohdaksi valittiin 9. 6.–14. 6. 1964. Tanhupaikaksi tuli urheilukenttä. Monet vierasmaalaiset ja kotimaiset ryhmät elävöittivät nuorta kaupunkia värikkäine asuineen ja reippaine tanhuineen. Myös messualueella oli päivittäin tanhunäytöksiä, jotka saivat osakseen suurta suosiota.

Varsinainen Kauppa- ja teollisuusnäyttely käsitti satakunta osastoa, jotka oli sijoitettu Kansalaiskoulun ja Kauppaopiston sisä- ja ulkotiloihin.

Vuorineuvos Vilho Kolehmainen oli näyttelyvaltuuskunnan, varatuomari Arvi Paloheimo näyttelytoimikunnan ja maisteri Kalervo Okkola päätoimikunnan puheenjohtaja.

Näyttelypäällikkönä toimi ansiokkaasti ekonomi Pertti Niinimaa.

Riihimäen Kauppa- ja teollisuusnäyttelyn avauksen suoritti ministeri Olavi Mattila.

Myös näyttelyn suojelija, tasavallan presidentti Urho Kekkonen puolisoineen kävi näyttelyalueella. Presidenttiä opasti Pertti Niinimaa ja rouva Kekkosta varatuomari Arvi Paloheimo.

Hyvin järjestetty näyttely ei herättänyt odotettua huomiota. Näyttelyvieraiden lukumääräksi jäi 13 169, jota on pidettävä varsin vähäisenä. Näyttelyn jälkeen arveltiin, että kenties Riihimäki sittenkin olisi liin pieni kaupunki niin monen tilaisuuden yhtaikaisjärjestämiseen.

Messumiehet joutuivatkin pohtimaan ja uudelleen arvioimaan näyttelytoiminnan. Niinpä suunniteltiin mm. Riihimäen ja Hyvinkään yhteisiä messuja, mutta ajatus ei johtanut konkreettiseen tulokseen: Hyvinkää järjesti omat messunsa v. 1967. Riihimäen vuoro olisi vuonna 1972.

Vuoden 1970 lopulla asetettiin toimikunta selvittelemään Riihimäen messujen järjestämistä. Mukana oli myös Riihimäki-Seuran puheenjohtaja, opettaja Vilho Heino. Hän ilmoitti seuran tukevan messujaoston

tekemää esitystä, jonka mukaan Riihimäellä pidettäisiin v. 1972 Riihimäen Messut.

Messuhanke eteni suotuisasti. Kun vielä oli päädytty monien miettimisten jälkeen omaan teemaan eli metsästykseen ja kalastukseen liittyvään näyttelyaineistoon, alkoivat *Erämessut* ainakin suunnitelmana olla valmiit.

Ensimmäisten Erämessujen hallitukseen kuuluivat Riihimäen kaupungin, Riihimäen – Hyvinkään kauppakamarin ja Riihimäki-Seuran edustajat. Viimeksi mainittua edusti jälleen puheenjohtaja Vilho Heino, joka on ollut mukana siitä lähtien Erämessujen johdossa.

Riihimäki-Seuran voimavarat 1970-luvun alussa eivät riittäneet enää messujen järjestämisen taustaksi. Niinpä Erämessujen järjestäjäksi perustettiin ihan oma yhdistys, Riihimäen Messut r.y., joka aloitti toimintansa virallisesti vuoden 1972 alusta. (Vuonna 1984 perustettiin Riihimäen Messut Oy.)

Riihimäki-Seuran 1930-luvulla aloittama menestyksellinen näyttelytoiminta oli saanut oman kiinteän organisaationsa. Vähitellen Erämessuista onkin kehittynyt joka toinen vuosi pidettävä suurtapahtuma kaupungissamme. Kun välivuodeksi saatiin Pihanäyttely (Pihamessut), on Riihimäki nyt yksi jokavuotisten messutapahtumien merkittävimmistä paikkakunnista maassamme.

Riihimäki-Seura on jäsenistönsä kautta edelleen vahvasti edustettuna messutoiminnassa, vaikka järjestelyvastuu on siirtynytkin erilliselle organisaatiolle. Riihimäki-Seura on lisäksi asettanut jokaiseen näyttelyyn oman osastonsa, jossa se on tehnyt tunnetuksi Riihimäellä tehtävää omaleimaista kotiseututyötä.

NÄYTTELYN SUOJELIJAN

TASAVALLAN PRESIDENTIN TERVEHDYS

TERVEHDIN RIIHIMÄELLÄ JÄRJESTETTÄVÄN KAUPPA- JA TEOLLISUUSNÄYTTELYN NÄYTTEILLEASETTAJIA JA NÄYTTELYVIERAITA SEKÄ TOIVOTAN NÄYTTELYLLE PARHAINTA MENESTYSTÄ.

Riihimäen
kauppa- ja
teollisuus
näyttely 9-14. 6. -64

Julkaisutoiminta

Paikkakunnan olojen, tapojen, ihmisten, kehityksen, perinteen – kaiken sen elämään liittyvän – dokumentoiminen on yksi kotiseutuyhdistysten tärkeimmistä työmuodoista. Niinpä Riihimäki-Seura alusta alkaen ryhtyi voimakkaasti tukemaan paikkakunnan historian tallentamista ja kirjoittamista edistävää toimintaa. Muistiinpanoja kertyi vuosien varrella, mutta vasta vuonna 1946 ensimmäisen kerran niiden pohjalta tehtiin kirja. Silloin ilmestyi nimittäin Väinö Varmasen "Hiukan Riihimäen historiaa" (s. 67), joka pitkään tyydytti riihimäkeläisten paikallishistoriatarpeen.

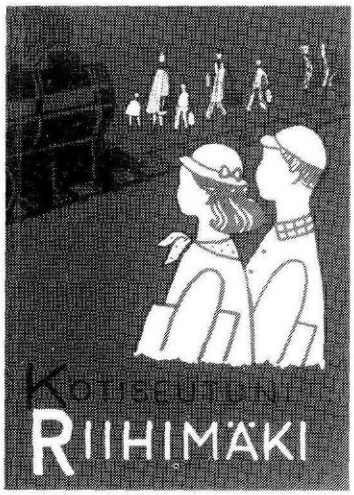
Riihimäki-Seuran ajatusmaailmaa lähellä olevista henkilöistä koottu työryhmä Hilja Toivola, Antero Kuuliala, Aune Jyrkinen, Aune Kuronen ja Kalevi Penttilä teki vuonna 1957 Riihimäen kauppalan asutusta, elinkeinoja, luontoa ja kehitystä esittelevän oppikirjan kansakoulun kolmannelle luokalle.

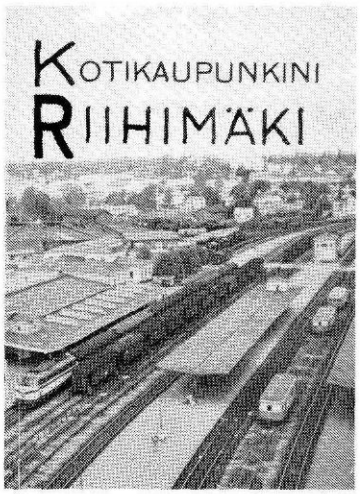
Kotiseutuni Riihimäki sai heti ilmestyttyään suuren suosion paitsi oppilaiden, myös vanhempien ihmisten keskuudessa. Niinpä siitä Riihimäen kaupungin kustantamana otettiin useita painoksia.

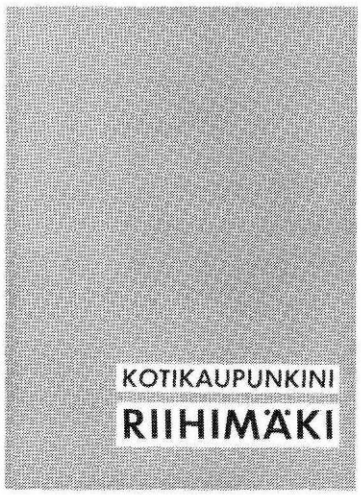
Vuonna 1962 teoksen pohjalta muodostettiin uusintapainos nimellä Kotikaupunkini Riihimäki, jota käytettiin kouluissa vuoteen 1970. Silloin opetussuunnitelmiin tehtyjen muutosten ja "nykyaikaiseen opiskelutekniikkaan paremmin soveltuvana" laadittiin uusimuotoinen, ns. työkirjaperiaatteeseen rakentuva oppikirja. Tekstiainesta jouduttiin karsimaan melko paljon.

Uusi Kotikaupunkini Riihimäki täytti hyvin sille asetetun tehtävän siihen saakka, kunnes peruskoulu v. 1976 tuli Riihimäellekin.

Kotiseutuopetus on viime aikoina saanut jälleen uutta kannatusta. Toivottavasti Riihimäen opetusviranomaiset taas ottavat käyttöön hyväksi havaitun oppikirjan.

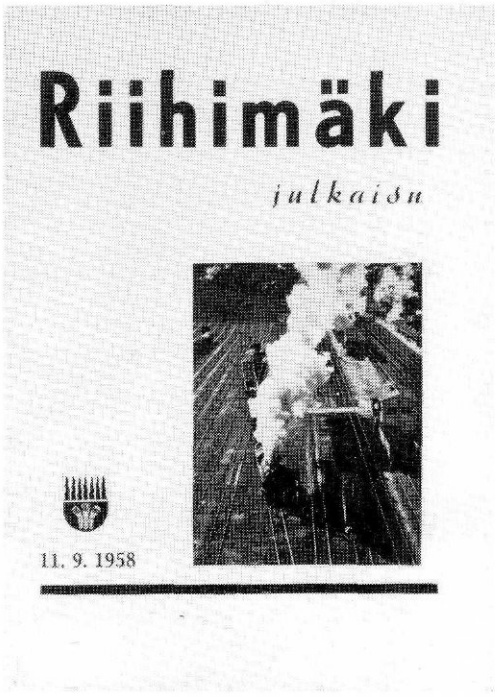
Riihimäki-julkaisut

Ensimmäisen Riihimäki-päivän eteen tehtiin paljon töitä. Riihimäki-Seura aloitti silloin eli 11. 9. 1958 mm. oman julkaisusarjansa toimittamalla Riihimäki-Seura r.y:n julkaisu N:o 1 -nimisen lehden. Toimituskuntaan kuuluivat Vilho Heino, Osmo Greis ja Esa Korhonen.

Lehden kantta somistaa kauppalan järjestämän valokuvauskilpailun ensimmäisen palkinnon voittanut kuva. Onnistuneen otoksen oli ottanut valokuvaaja Arvo Haakana, joka muutenkin on paljon tehnyt työtä riihimäkeläisten muiden kuvaajien tapaan kotiseutua filmatessaan.

Sisäkannessa on kolmella kielellä (suomeksi, ruotsiksi ja saksaksi) tervetulotoivotus ystävyyskaupunkien edustajille. Pääkirjoituksessa maisteri Kalervo Okkola selvittelee Riihimäki-Seuran tarkoitusperiä todeten: "Riihimäki-Seura pyrkii elvyttämään ja luomaan arvokkaita perintätapoja. Tällaiseksi on tarkoitettu nyt ensi kertaa vietettävä Riihimäki-päivä monine erilaisine tilaisuuksineen ja juhlallisuuksineen."

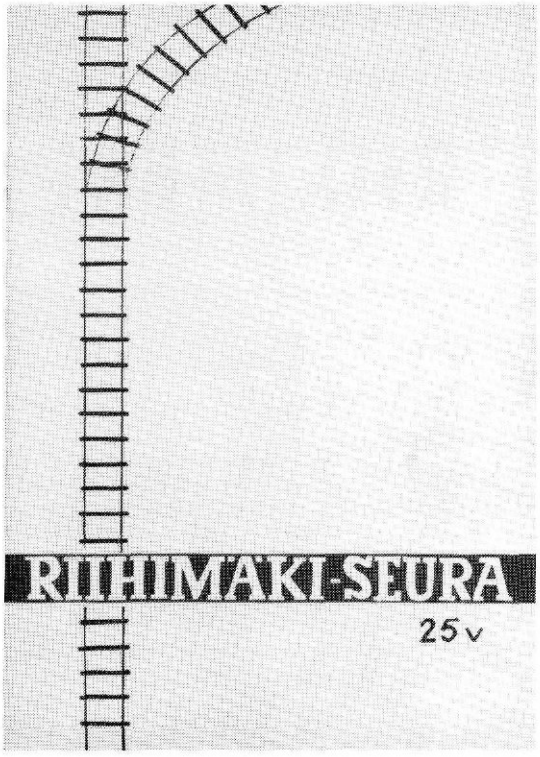
Lehdessä on kauppalanjohtaja Väinö J. Leinon "Kotiseutumme" -kirjoitus, rovasti Lauri Palva esiintyy sen palstoilla, samoin kauppalaninsinööri V. O. Mäkinen, dipl.ins. K. L. Salminen, konttoripäällikkö Alb. Kosonen ja pankinjohtaja Eero Hilli. Kaskut ja Riihimäen historiaan liityvät kertomukset "Riihimäki syntyy", "Tuuran koulu" ja "Riihimäen–Lopen rautatie" sekä muutamat valokuvat tekevät 100 markkaa maksaneesta lehdestä mielenkiintoisen ja vieläkin lukukelpoisen.

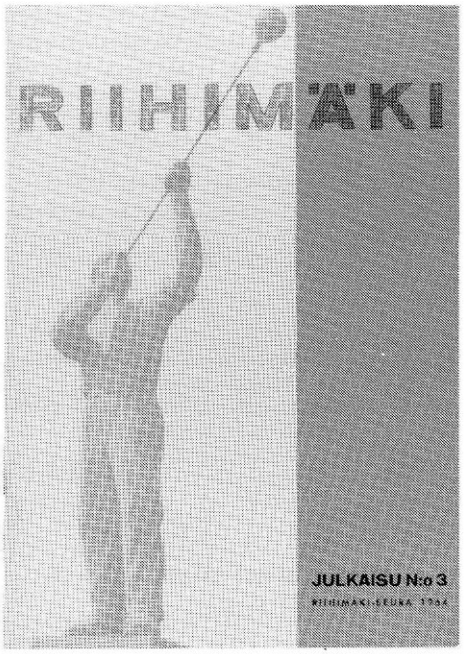

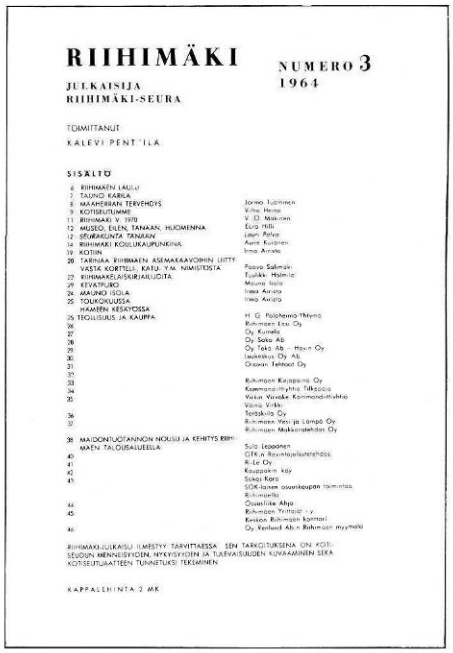
Riihimäki-Seura r.y:n 25-vuotisjulkaisu

Ei kestänyt kuin pari vuotta seuran ensimmäisen lehden ilmestymisestä, kun päätettiin valmistaa 25-vuotisjuhlaan oma julkaisu. Sen päätoimittajaksi lupautui Kalle Lauri Salminen. Lehden kannen suunnitteli lehtori Irma Airisto. Kirjoittajina esiintyvät Väinö J. Leino, Lauri Palva, Aarne Eskola, Urho Ranta, K. L. Salminen, Paavo Salimäki, Albin Kosonen ja Tauno Karila. Lisäksi on Hämeen Heimoliiton tervehdys, jonka ovat allekirjoittaneet Jorma Tuominen ja Väinö Heikkilä. Seuran 25-vuotishistoriikki on K. L. Salmisen käsialaa. Se on varsin perusteellinen, joten sitä on voitu käyttää myös tässä 50-vuotishistoriassa pätevänä lähteenä.

Riihimäen laulun sanat ovat niin ikään julkaistu tässä lehdessä. Lopussa on maininta laulun säveltämisestä (s. 112). Kuvamateriaalia on varsin niukasti, mikä ei ole ihme, koska kuvitus oli siihen aikaan lähinnä kustannuskysymys. Haluttiin säästää laattakustannuksissa. Maininnan ansaitsee "Lasinpuhaltaja-patsaasta" otettu kuva ja sen alla oleva selostus, jossa kerrotaan mm. tekijän Kalervo Kallion nimi ja patsaan paljastuspäivä 24. 7. 1960. Patsaan lahjoittivat Riihimäen kaupungille Riihimäen Lasi Oy ja sen työntekijät.

RIIHIMÄKI NUMERO 3
1964

JULKAISIJA
RIIHIMÄKI-SEURA

TOIMITTANUT
KALEVI PENTTILÄ

SISÄLTÖ

6 RIIHIMÄEN LAULU
7 TAUNO KARILA
8 MAAHENKIÄN TERVEHDYS
9 KOTISEUTUMME
11 RIIHIMÄKI V. 1970
12 MUISTO, ELÄN, TANKAAN, HUOMENNA
12 SEURAKUNTA TANKAAN
14 RIIHIMÄKI KOSKIKAUPUNKINA
19 KOTIIN
20 TARINAA RIIHIMÄEN ASEMAKAAVOIHIN LIITTY-
VÄSTÄ KORTTELI, KATU, Y.M. NIMISTÖSTÄ
22 RIIHIMÄKELÄISKIRJAILIJOITA
29 KEVÄTJUHO
24 MAUNO ISOLA
25 TOUKOKUUSSA
HAMEEN KESÄYÖSSÄ
25 TEOLLISUUS JA KAUPPA
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38 MAIDONTUOTANNON NOUSU JA KEHITYS RIIH-
MÄEN TALOUSALUEELLA
40
41
42
43
44
45
46

Jorma Tuominen
Viho Heino
V. O. Mäkinen
Eura Hilli
Leeni Peteri
Aune Kuronen
Irma Airisto
Paavo Salimäki
Tuulikki Holmila
Mauno Isola
Irma Airisto
Irma Airisto
H. G. Palohemo Yhtymä
Riihimäen Eno Oy
Oy Kumela
Oy Soko Ab
Oy Teko Ab - Havi Oy
Leonkivi Oy Ab
Oiwan Tehtaat Oy
Riihimäen Kauppatalo Oy
Kommandiittiyhtiö Tilkanen
Veikko Virsikko Kommandiittiyhtiö
Viima Virkki
Tietäkirja Oy
Riihimäen Veri- ja Lämpö Oy
Riihimäen Maksaratehdas Oy
Sulo Leppänen
OTK:n Rautakauppaosasto
R-Le Oy
Kauppakeri käy
Sokeri Kesä
SOK-laisen osuuskaupan toiminta
Riihimäellä
Osuuslike Ahjo
Riihimäen Tyttöjä - y.
Keskon Riihimäen konttori
Oy. Kesland Ab:n Riihimäen myymälä

RIIHIMÄKI-JULKAISU ILMESTYY TARVITTAESSA. SEN TARKOITUKSENA ON KOTI-
SEUDUN MENNEISYYDEN, NYKYISYYDEN JA TULEVAISUUDEN KUVAAMINEN SEKÄ
KOTISEUTUAATTEEN TUNNETUKSI TEKEMINEN.

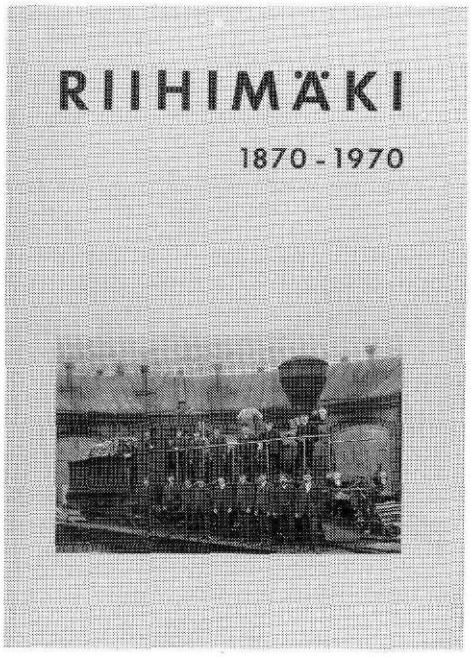
KAPPALEHINTA 2 MK

Riihimäki – Julkaisu n:o 3

Riihimäen kauppa- ja teollisuusnäyttelyn johdosta Riihimäki-Seura päätti vuonna 1964 teettää jälleen julkaisun. Nyt sen järjestysnumero oli 3. Messujen avajaispäivänä julkaisu sitten ilmestyi komeana, 60-sivuisena ja monipuolisena sisällöltään. Lehden teemana oli Riihimäen kauppa- ja teollisuus, mutta kulttuuriakaan ei unohdettu. Siitä vastasivat mm. professori Tauno Karila, opettaja Aune Kuronen sekä lehtorit Irma Airisto ja Tuulikki Holmila.

Riihimäki 1870–1970
Riihimäki-Seuran julkaisu n:o 4

Riihimäen 100-vuotisjuhliin Riihimäki-Seura teetti jälleen oman julkaisun. Sen päätoimittajana oli museonjohtaja Olavi Penttilä ja toimituksen jäseninä asemapäällikkö Eino Rekola ja opettaja Kalevi Penttilä. Lehdessä on Olavi Penttilän laatima hienosti tehty Riihimäen historiaa käsittelevä katsaus, jota täydentävät verrattomalla tavalla Kaupunginmuseosta lainatut valokuvat. Tohtori Osmo Vuoriston artikkeli "Riihimäen suksi" tuo

uutta valaistusta kotiseutumme muinaisuuteen. Irma Airiston upea "Balladi suon neidosta ja suksimiehestä" liittyy kiinteästi edelliseen tutkimukseen. Airisto tosin on tuonut faktan tilalle fiktion. E. O. Rekola kertoilee "Riihimäen asemapäälliköistä ja rautatieliikenteestä heidän aikanaan". Kiintoisa on myös Liisa Ampion tutkimus "Keinulla ja liirumissa", jossa selvitetään riihimäkeläisten entisiä leikkejä ja leikkipaikkoja. Lauri Palva on tällä kertaa ottanut tutkimuskohteekseen "Riihimäen seurakunnan papiston vuosina 1922–1970". "Riihimäen asemakaavan kehityksestä" on arkkitehti Kalevi Väyrysen aiheena, ja Marja-Leena Tontti puolestaan on kiinnostunut "Riihimäen puhekielestä – murretta vai kirjakieltä?"

Erittäin harvinainen runokokoelma sisältyy myös tähän julkaisuun. Se on Veijo Meren – entisen riihimäkeläisen – tekemä. Kaupunginjohtaja V. O. Mäkinen kirjoittaa otsikolla "Riihimäki 1970-luvulla".

Riihimäki 1870–1970 on varsin upea kunnianosoitus 100 vuotta täyttävälle kaupungille. Julkaisua eivät rasita ilmoitussivut. Rahoittajien nimiluettelo vie sentään kolme sivua tästä hyvälle paperille painetusta 50-sivuisesta teoksesta.

Riihimäki-julkaisu N:o 5

Yhdessä Riihimäen Kotiseutulautakunnan kanssa julkaisi Riihimäki-Seura viidennen kirjallisen tuotteensa. Senkin päätoimittajana oli museonjohtaja

Olavi Penttilä. Lehti ilmestyi jouluksi 1973. Artikkeleita tähän kirjoittivat kaupunginjohtaja V. O. Mäkinen "Riihimäen kotiseututyöstä", Liisa Ampio vanhasta riihimäkeläisestä jouluperinteestä, Aimo Löfberg lasinpuhaltajista, Kalevi Penttilä aitoista ja Olavi Penttilä Riihimäen teollisuuden alkuvaiheista.

Kotiseutulautakunta oli julistanut kirjoituskilpailun v. 1973. Kilpailun tulokset ja parhaat tuotokset julkaistiin tässä lehdessä. Otettakoon niistä yleisen sarjan voittajan runo tähän:

SAIMA VIRSU

RIIHIMÄKI

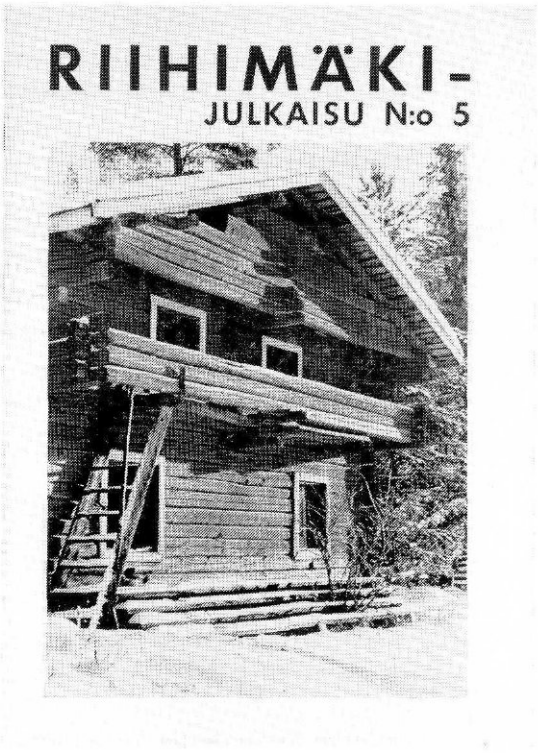
Riihimäki, rakkauteni sinuun
on kuin rakkaus jokapäiväiseen leipään.

Minä tarvitsen sinua.
Minä tarvitsen sinua
että tuli liedessäni loistaisi

tarvitsen, etteivät sormeni kohmettuisi
ja että lapsillani olisi purtavaa
pienissä suissaan.

Ensimmäinen rakkauteni – se oli pyhä!
Tunnen sen vieläkin paatsaman tuoksussa
ja ketoneilikan punassa.

Se oli rakkauteni silloin . . .
Mutta nyt: tarvitsen sinua, Riihimäki.

Riihimäki-Seuran julkaisutoiminnasta voidaan mainita vielä monet kotiseutujuhlien ohjelmat (s. 107), joissa on esiintynyt paitsi varsinaista ohjelmaa myös tietoja seuran vaiheista jne.

Riihimäki-Seuran joulutervehdys voitaneen lukea niin ikään julkaisutoimintaan. Se on monena vuonna herkistänyt riihimäkeläiset joulutunnelmaan (s. 94).

Myös koululaisviestin tekstit ovat tietyllä tavalla julkaisutoimintaa. Niiden avulla on nuorisolle tiedotettu jotain oleellista, kotiseutuun liittyvää.

Riihimäen kaupungin asukkaille

Vuosi 1972 on ollut kotikaupunkimme kehityksessä sangen merkittävä: yhteis- ja seurakunnallisena hallintoyksikkönä Riihimäki saavutti 50 vuoden iän. Yhteisön ikänä se on oikeastaan kovin lyhyt, juhlivathan monet Suomen kaupungit jo monisataisia perinteitään. Toisaalta se on kuitenkin riittävän pitkä juhlintaankin – onhan kunnallinen ja kirkollinen itsehallinto viime vuosien aikana pääkaupunkihakuisen kehityksen takia kokenut melkoisia järkytyksiä, moni kunta on hävinnyt kokonaan sulautumalla naapuriinsa.

Täällä vietetyt juhlat ajoittuivat syyskaudelle, mutta hiljakkoin vietetty paikkakuntamme 100-vuotisjuhlavuosi lienee laimistanut melko tavalla hallinnollisia 50-vuotisjuhliamme.

Sen sijaan kevätkauden lopulla täällä järjestetty 'Erämessut-72' -tapahtuma vei Riihimäen nimeä monista vaikeuksista huolimatta ympäri maatamme ja sen rajojen ulkopuolellekin.

Riihimäki-Seura on ollut kipinän antajana monissa kotiseutumme asukkaiden viihtyvyyttä lisäävissä aloitteissa, joiden tuloksena nyt on moni lautakunta, laitos tms. Riihimäki-Seura on ollut arvovaltaisena ja puolueettomana yhdyssiteenä kaupunkilaisten ja kaupungin johdon välillä.

Kotiseututyö jatkuu. Toteutumattomia ideoita on paljon. Tärkeimpiä niistä ovat kotiseuturakkauden vaaliminen ja syventäminen täällä jo asuvien riihimäkeläisten keskuudessa sekä olosuhteiden muokkaaminen niin myönteisiksi tänne muualta muuttavien keskuudessa, että he kiintyisivät Riihimäkeen ja tuntisivat itsensä riihimäkeläisiksi.

Perinteisistä juhlistamme perinteisimpänä toivotamme kaikille kaupunkilaisille AITOA JOULUA ja VALOISAA UUTTA VUOTTA.

RIIHIMÄKI-SEURA
Johtokunta

Riihimäen koulunuorisolle

Itsenäinen Suomi täyttää tänä vuonna 60 vuotta.
Juhlavuonna tervehdimme kotikaupunkimme koululaisia
muistuttamalla, että tämä maa tarvitsee teitä.
Ahkeroikaa ja opiskelkaa innolla, että voitte
aikanaan ottaa vastuun Isänmaasta ja säilyttää
sen edelleenkin itsenäisenä.

Itsenäisyyspäivänä, 6. joulukuuta 1977.

Riihimäki-Seura r.y.

Vuoden 1977 viestinsanoma jaettiin kaikille kouluille kehystettynä. Riihimäki-Seura halusi näin muistuttaa riihimäkeläistä koulunuorisoa 60. itsenäisyyspäivästä.

Riihimäki-päivä

Jo Riihimäki-Seuran ensimmäisessä johtokunnan kokouksessa 4. kesäkuuta 1935 herätettiin kysymys erityisen juhlapäivän viettämisestä paikkakunnalla. Pöytäkirjan 7. pykälä kertoo:

> "Vuosittain päätettiin Riihimäki-Seuran toimesta järjestää paikkakunnalle yhteinen juhlapäivä, Riihimäki-päivä. Juhlalle sopiva aika määrätään myöhemmin."

Edellä on jo käynyt ilmi, että seuran toiminta pysähtyi v. 1939 alkaneiden poikkeuksellisten olojen johdosta. Riihimäki-päivääkään ei ehditty järjestää, ellei sellaiseksi voitaisi katsoa syksyisin pidettyjen kotiseutujuhlien pitopäivää.

Vasta helmikuun 20. päivä 1958 kauppalan virastotalolla pidetyssä johtokunnan kokouksessa asiasta sitten tehtiin virallinen pöytäkirjamerkintä; nyt pykälän numero oli 6:

> "Keskusteltiin ns. Riihimäki-päivästä, jolloin sopivana pidettiin syyskuun 11 päivää, koska tällöin v. 1870 alkoi rautatieliikenne Riihimäeltä itään. Paikkakunnan kehittyminen huomattavaksi rautatiesolmuksi alkoi tästä ajankohdasta."

Pöytäkirjan olivat allekirjoittaneet Kalervo Okkola ja Vilho Heino.

Riihimäki-päivää olisi yhtä hyvin voitu ruveta viettämään vaikkapa tammikuun viimeisenä päivänä, sillä 31. 1. 1862 ensimmäinen juna kulki Helsingistä Hämeenlinnaan Riihimäki-nimisen "pysäyspaikan" ohitse. Kenties Riihimäki-päivä saattaisi olla myös maaliskuun 17. Rata avattiin nimittäin virallisesti silloin liikenteelle. Aikataulussa esiintyy nimi Riihimäki. Asemaa ei silloin vielä ollut.

Riihimäen–Pietarin -rataa alettiin rakentaa vuonna 1868 helmikuussa. Marraskuun 1. päivänä 1869 päästiin Riihimäeltä junalla Lahteen. Ehkäpä sekin päivä voisi olla Riihimäen syntymäpäivä.

Kuka sitten oli Riihimäki-päivän "isä". Ensimmäiseksi syyskuun 11:ttä päivää ehdottaa lehtori Väinö Varmanen, joka Riihimäen historiassaan (s. 18) kirjoittaa:

> "Mutta vasta syyskuun 11 päivää 1870, kun avattiin Riihimäen–Pietarin rata ja lähtökohdaksi tuli juuri Riihimäki, voidaan pitää kauppalamme syntymähetkenä."

Lopullinen päätös

Riihimäki-Seuran vuosikokous yhtyi johtokunnan esitykseen ja päätti huhtikuun 24. päivänä 1958, että Riihimäki-päivää vietetään syyskuun 11:ntenä.

Ensimmäisiä Riihimäki-päiviä suunniteltiin perusteellisesti. Ohjelmatoimikunta, johon kuuluivat puheenjohtaja Kalervo Okkola, yleissihteeri Vilho Heino ja kauppalanjohtaja Väinö J. Leino, oli sihteeristön (Kyllikki Mäkelä, Antero Kuuliala, Osmo Paavola, Vilho Heino) kanssa laatinut alustavan suunnitelman jo kesäkuun alussa olleeseen johtokunnan kokoukseen (12. 6. 1958). Siinä esitettiin mm. että

- vanhainkodin vanhuksia tulisi muistaa kahvitarjoilulla
- varuskunnan kantahenkilöstö pitäisi saada jollakin tavalla mukaan
- urheilutilaisuuden järjestäminen olisi urheilulautakunnan avulla järjestettävä
- valokuvakilpailun materiaalista järjestetään näyttely

Sihteeristö valtuutettiin kehittelemään juhlia yhdessä kauppalan edustajan Jorma Huostilan kanssa.

Ensimmäisestä Riihimäki-päivästä tuli erittäin huomattava tapahtuma paikkakunnalla. Sen monipuolisesta ohjelmasta mainittakoon rautatieasemalla järjestetty ohjelmatilaisuus ja teollisuusnäyttely, Lopen radan muistomerkin luovutus, Patastenmäen, Hiivolan ja Eteläisen koulun uudisrakennusten vihkiäiset sekä Kansalaiskoululla pidetty kotiseutujuhla. Nuorisolla oli oma tilaisuutensa Seuratalossa.

Kotiseutujuhlassa piti seuran ensimmäinen puheenjohtaja Aarne Eskola juhlapuheen.

Hämeen Sanomat tiedotti jo 28. 2. 1958 syksyn Riihimäki-päivästä.

Riihimäki-Päivä syyskuun 11. pnä

Riihimäki-Seura on tehnyt aloitteen, että Riihimäellä vastaisuudessa järjestettäisiin kaikki julkisten laitosten vihkiäisjuhlat ym. vastaavat tilaisuudet vuosittain syyskuun 11. pnä. Tästä päivästä on tarkoitus saada erityinen Riihimäki-Päivä, koska tällöin v. 1870 Riihimäeltä lähti ensimmäinen juna itään ja mainittua päivää voidaan näinollen pitää Riihimäen risteyksen syntymäpäivänä.

Jo nyt voidaan varmuudella sanoa, että ensi syyskuun 11. päivänä tullaan Riihimäellä viettämään samanaikaisesti mm. Patastenmäen ylikulkusillan, Hiivolan ja Eteläisen kansakoulun, Lopen rautatien muistomerkin sekä myös Patastenmäen kansakoulun vihkiäisjuhlia.

Riihimäki-Seuran tarkoituksena on näin menetellen saada Riihimäen vuosipäivälle arvokkuutta, jolla samalla tulee olemaan oma merkityksensä myös Riihimäen tunnetuksi tekemiseen kauppalan ulkopuolella. — A.

LOPEN RAUTATIEN MUISTOMERKKI PYSTYTETÄÄN RIIHIMÄELLE

20.2.58

Hämeen Sanomien saaman tiedon mukaan tullaan Riihimäelle pystyttämään aikanaan kauppalalle paljon väriä antaneen Riihimäki—Kesijärvi rautatien muistomerkki. Se sijoitetaan jo joitakin vuosia sitten käytännöstä poistetun rautatien kulkupaikalle lähelle uutta paloasemaa. Rautatien muistoa tulee symbolisoimaan penkereelle kiskojen päälle sijoitettu Lopen Rautateitten veturi.

Riihimäki-päivä
11. 9. 1958

Riihimäki-päivän ohjelma

KESKIVIIKKONA 10. 9. 1958

klo 17.00 Riihimäki-aiheisen valokuvauskilpailun palkintojen jako ja näyttelyn avaaminen kansalaiskoulussa.

18.00 Kirkkoilta.

20.00 Teatterinäytäntö «Virtaset ja Lahtiset» Seuratalossa.

TORSTAINA 11. 9. 1958

klo 10.00 Kunniakäynnit entisten valtuuston puh. johtajien V. J. Oksasen ja V. Sinisalon sekä I kauppalanjoht. A. R. Gestrin'in haudoilla.

10.45 Kunniakäynti sankarihaudoilla.

11.00 Juhlatilaisuus Virastotalossa.
- Kunnallisneuvoksen arvonimeä koskevan päätöksen luovuttaminen valt. puh. joht. Hj. Elomaalle.
- Ent. kaupp. joht. K. L. Salmisen muotokuvan paljastus ja KL:n ansiomerkin luovuttaminen.
- Kahvitilaisuus.

12.30 Juhlatilaisuus rautatieasemalla
- Rautatiehallituksen mainosjaoston järjestämää ohjelmaa
- Paikallisen teollisuuden näyttely rautatieasemalla.

14.00 Patastenmäen, Eteläisen ja Hiivolan koulujen sekä Patastenmäen rautatiesillan vihkiäisjuhla Patastenmäen koulussa Tervehdyskäynnit (vaakunain kiinnitys).
- Patastenmäen silta,
- Eteläinen koulu,
- Hiivolan koulu,

16.30 Riihimäki—Loppi rautatien muistomerkin paljastus.

17.00 Urheilutilaisuudet
- jalkapallo-ottelu Lahti – Riihimäki
- Riihimäen ympärijuoksu

20.00 Riihimäki-juhla kansalaiskoulussa.

20.00 Nuorisojuhla Seuratalossa.

Riihimäki-päivän toimikunta:
Vilho Heino, Jorma Huostila, Osmo Paavola.

Ensimmäistä Riihimäki-päivää vietettiin oikeastaan kahtena päivänä 10. ja 11. syyskuuta 1958. Päivien ohjelma oli monipuolinen. Se on antanut viitteitä sen jälkeen vuosittain pidetylle Riihimäki-päivälle, josta on muodostunut pysyvä perinnetapahtuma Riihimäellä.

Toinen Riihimäki-päivä oli lähes ensimmäisen kopio. Jorma Huostilan, Vilho Heinon ja Osmo Paavolan muodostama toimikunta oli saanut "Okkolan kauden" toisen juhlapäivän ohjelman sangen kiinnostavaksi ja runsaaksi. Jo 10. päivän iltana 1959 oli kauppalanvaltuuston istuntosalissa edesmenneen kauppalan ensimmäisen johtajan, kunnallisneuvos A. R. Gestrinin muotokuvan paljastustilaisuus, klo 18 avattiin Kansalaisopistolla riihimäkeläisten kuvataiteilijoiden taidenäyttely, kello 19 pidettiin Keskuskirkossa jumalanpalvelus ja kello 20 Seurantalolla teatteriesitys.

Varsinainen Riihimäki-päivä alkoi koululaisten käydessä laulamassa sairaaloissa ja vanhainkodissa. Päivällä olivat kunniakäynnit sankarihaudoilla, koululaisjuhla maauimalassa, Riihimäen Rautatieläisten Soittokunnan soittotervehdys asemalla sekä illalla kotiseutujuhla Ammattikoululla ja nuorisolle tilaisuus Seuratalolla.

Maisteri Kalervo Okkola luopui seuran puheenjohtajan tehtävistä toimintavuoden 1959 päättyessä. Okkola teki merkittävän työn nostaessaan jo lähes unohduksiin painuneen kotiseutuyhdistyksen vuosikausien pölystä uuteen entistä voimakkaampaan toimintaan. Okkolan kaudella seuran organisaatio oli laajapohjainen monia eri toimikuntia ja osastoja käsittävä. Näin saatiin mukaan kauppalan monet julkisuudenkin henkilöt.

Varsin merkittävän työn Okkola suoritti näyttelytoiminnan herättäjänä. Riihimäen Messut pääsivät Riihimäki-Seuran aloitteesta uudelleen vauhtiin. Myös Riihimäki-päivistä muodostui näyttäviä tapahtumia, ja ne ovat jatkuneet keskeytymättä Riihimäki-Seuran toimintamuotona meidän päiviimme saakka.

Riihimäestä tulee kaupunki
Vilho Heinon kausi

Vuoden 1959 aikana käytyjen neuvottelujen tuloksena Riihimäelle luvattiin kaupunkioikeudet vuoden 1960 alusta lukien. Vilho Heino pääsi näin aloittamaan puheenjohtajakautensa suotuisissa olosuhteissa. Ensimmäinen näkyvä tilaisuus oli kaupungiksitulojuhlallisuuksien yhteydessä järjestetty kotiseutujuhla Seuratalossa 3. 1. 1960.

Kun Riihimäki-Seuran perustamisesta sattui samana vuonna kuluneeksi 25 vuotta, päätettiin Riihimäki-päivänä järjestää suurimuotoinen kotiseutujuhla, jonka aiheena olisi seuran historiaan ja toimintaan liittyvää ohjelma-aineistoa.

Hämeen Heimoliitto oli myös juhlistamassa Riihimäki-Seuran neljännesvuosisataista taipaletta. Se nimittäin järjesti Riihimäki-Seuran myötävaikutuksella ns. Heimopäivän, jonka yhteydessä oli Heimoliiton vuosikokous Riihimäellä 3. huhtikuuta 1960. Heimopäivien merkitys asianomaiselle järjestäjäkunnalle ja kotiseutuyhdistykselle on ollut varsin merkittävä. Se on myös tunnustus paikkakunnan kotiseututyölle.

Riihimäki-päiväksi päätettiin julkaista myös 25-vuotisjulkaisu (s. 90). Oman Riihimäki-laulun saaminen oli seuran mielessä ollut jo pitkään. Niinpä julistettiin kilpailu, jonka tarkoituksena oli löytää tällainen (s. 111).

Seuran 25-vuotisjuhla pidettiin jo 4. syyskuuta. Silloin alkoi ensimmäinen Riihimäki-viikko. Ammattikoulun juhlasaliin oli kokoontunut arvovaltainen kutsu- ja muun yleisön muodostama juhlaväki seuraamaan erittäin korkeatasoista ohjelmaa, josta vastasivat mm. Hämeenlinnan Varuskuntasoittokunta, taiteilija Mauno Kuusisto ja Riihimäen Mieslaulajat. Juhlapuheen piti pääsihteeri Yrjö Vasama ja seuran historiikin esitteli K. L. Salminen.

Riihimäki-viikon muista tilaisuuksista mainittakoon Kansalaiskoululla 8. syyskuuta järjestetty puutarhajuhla, jossa jaettiin palkinnot pihakilpailujen voittajille. Kiertopalkinnon sai Olavi Sykäri, jonka piha oli voittanut edellisenäkin vuonna. Varsinaisen I palkinnon sai nyt Jaakko Harainen, toisia palkintoja jaettiin kolme, kolmansia 6 ja kunniamainintoja peräti 17 kpl.

Olavi Sykäri saa ensimmäisen mestarilaatan Riihimäen piha/puutarhakilpailusta v. 1961. Vasemmalla Eero Hilli, sitten srk:n puutarhuri Pauli Ojanen, kaupunginpuutarhuri Otso Salmi ja järjestelymestari Olavi Sykäri.

Mestarilaatat pihojen kunnostajille

Riihimäen kaupunginhallitus asetti 1959 kuusijäsenisen kotipihatoimikunnan, jota myöhemmin täydennettiin. Vuosittain on palkittu 30–50 kotipihaa. Vuonna 1961 luovutettiin ensimmäinen mestarilaatta.

Riihimäki-Seuran edustajina ovat toimikunnassa olleet Vilho Heino 1959–1984, Aune Kuronen 1959–1972, Ensi Havela 1973–1984 sekä Osmo Paavola ja Veikko Walden 1985.

1961	**Sykäri**	Isokäyrä 8
1962	(Ei luovutettu)	
1963	**Kakko**	Erkyläntie 46
1964	**Lehtinen**	Laaksokatu 14
1965	**Sinkkonen**	Uramontie 57
1966	**Arminen**	Koukkutie 17
1967	**Rantanen**	Kontiontie 60
1968	**Leirimaa**	Koukkutie 5
1969	**V. U. Mäkinen**	Peräläntie 34
1970	**Putti**	Petsamonkatu 79
1971	**Kesanto**	Saarikatu 15
1972	**Ranta**	Laaksokatu 11
1973	**Takala**	Taipale
1974	**Teitto**	Taipale
1975	**Toivonen**	Sipusaarentie 48
1976	**Pasanen**	Päiväläntie 7
1977	**Järvinen**	Sivukatu 9
1978	**Kankaanpää**	Lapinkatu 29
1979	**Nurmi**	Peräläntie 36
1980	**Karvonen**	Laaksokatu 7
1981	**Kuntonen**	Syrjäkatu 28
1982	**Salonen**	Kaarlonkatu 24
1983	**Nurmi-Levänen**	Jussilantie 23
1984	**Salonen**	Viestikatu 2
1985		

Poimintoja Riihimäki-päivistä 1961–1984

Vaikka Riihimäki-Seuran toiminnassa Riihimäki-päivät ovatkin muodostaneet lähes merkittävimmän toimintamuodon useina vuosina, ei historiassa voida käsitellä yksityiskohtaisesti jokaista syyskuun 11:ttä sen paremmin kuin silloin järjestettyjä kotiseutujuhliakaan.

Seuraavassa kuitenkin lyhyet maininnat jokaisesta v. 1959 ja 1960 jälkeen pidetystä Riihimäki-päivästä ja sen yhteydessä järjestetystä kotiseutujuhlasta:

1961 Kotiseutujuhla 10. 9. Ammattikoululla yhdessä Hämeen Kulttuurirahaston kanssa. Juhlapuhujana professori Lauri Puntila.

1962 Kansakouluväen kotiseutujuhla maauimalassa. Juhlassa puhuivat kaupunginjohtaja V. O. Mäkinen ja kansakoulujentarkastaja Arvo Jääskinen.
Riihimäki-viikon pääjuhla pidettiin Kansalaiskoulun juhlasalissa 11. syyskuuta. Puhujana lakit.lisensiaatti R. Mäkinen. Lausuntaa esitti taiteilija Eino Hyyrynen ja yksinlaulua Yrjö Kuronen. Rautatieläislaulajat esittivät Riihimäen Laulun.

1963 Riihimäki-viikko. Riihikiven paljastus yhdessä Helsingin Riihimäki-kerho 52:n ja kaupungin edustajien kanssa. Paljastuspuhe: agronomi Tapio Mattila. Patsaan teksti:

> TÄLLÄ MÄELLÄ SIJAINNEISTA RIIHISTÄ ON KAUPUNKI SAANUT NIMENSÄ
> MUISTOMERKIN PYSTYTTIVÄT
> RIIHIMÄKI-PÄIVÄNÄ AD MCMLXIII
>
> RIIHIMÄEN KAUPUNKI, RIIHIMÄKI-SEURA, KERHO 52.

Kotiseutujuhla pidettiin Tyttölyseolla. Juhlaesitelmän piti tri Kauno Salimäki.
Norjasta ja Ruotsista ystävyyskuntavieraita mukana.

1964 Riihimäki-päivään ajoittui sopivasti piispantarkastus, jonka suoritti piispa E. G. Gulin. Hän oli myös juhlapuhujana Kauppaoppilaitoksella pidetyssä kotiseutujuhlassa. Muusta ohjelmasta vastasivat mm. Riihimäen Mieslaulajien poikakuoro Erkki Ojasen johtamana sekä viulutaiteilija Lajos Garam, laulajatar Anneli Aarika ja lausuja Juhani Nuotto.
Teatterissa esitettiin kaupunkilaisille ilmaiseksi "Kenraalin morsian".
Mainittakoon vielä, että Pankkipuistossa paljastettiin Jyrki Sailon kaunis "Lapsenlikka"-veistos.

Vuonna 1963 paljastettiin "Riihikivi", jossa on Jaakko Veuron suunnittelema pronssinen laatta. Kuva: Arvo Haakana.

1965 Seuran 30-vuotisjuhla Kauppaoppilaitoksella 12. 9. Ohjelmassa mm. "Trio Lehtelän" soittoesitys, Sulo Saaritsin yksinlaulua, Veikko Sinisalon lausuntaa, Riihimäen Mieslaulajien kuoro ja Irja Sarnaman ohjaama tanhuesitys.
Juhlapuheen piti seuran ensimmäinen puheenjohtaja Aarne Eskola. Hämeen Heimoliitto myönsi juhlassa ansiomitalit Aarne Eskolalle, opettaja Maiju Lehtoselle, kunnallisneuvos Hj. Elomaalle ja pankinjohtaja Eero Hillille.
Riihimäen kaupunki onnitteli seuraa myöntämällä sille Riihimäkimitalin.
Seuran kunniajäsen, kaupunginjohtaja Väinö J. Leino kunnioitti tilaisuutta läsnäolollaan.

1966 Teemana oli Varuskunta, jonne kaupunkilaisilla oli mahdollisuus mennä. Kiertomatkan jälkeen sotilaskodissa tarjottiin riihimäkeläisille kahvit.
Kotiseutujuhla Kauppaoppilaitoksella sujui niin ikään sotilaallisissa merkeissä. Viestimies Reijo Lehtovaara esitti viulusooloja oppilas Yrjö Sahinvaaran säestämänä. Juhlapuheessaan eversti Olavi Larkas selvitteli varuskunnan ja kaupunkilaisten yhteiselämää. Siviiliohjelmasta vastasivat Mirja Alasaari, Matti Nikunen ja Riihimäen Naisvoimistelijat.

1967 Kotiseutujuhla Kauppaoppilaitoksella. Puhujana professori Toivo Vuorenrinne. Myös Irma Airisto esitti muisteloita kotiseudulta. Lisäksi Matti Nikunen ja Riihimäen Naislaulajat lauloivat.

1968 Kuvanveistäjä Heikki Niemisen "Pukkihyppy" paljastettiin Urheilutalon edustalla. Samassa paikassa oli valokuvanäyttely Gus Hrustalnijiin lähetettävistä kuvista.
Perinteellinen kotiseutujuhla, puhujana vuorineuvos Olli Paloheimo.

1969 Kotiseutujuhla Yhteiskoululla. Puhujana kansanedustaja V. O. Mäkinen. Rautatieläisten Soittokunta soitteli Eino Rekolan heilutellessa tahtipuikkoa. Anneli ja Teuvo Kuparinen Lahdesta esittivät kansanlaulu- ja lausuntasikermän, Riihimäen Kansantanssijat tanhusivat Irja Sarnaman ohjauksessa ja Riihimäen Naisvoimistelijat esittivät liikuntanumeron, jonka oli ohjannut Marja Äärynen, säestäjänä Sirkka Varmanen.

1970 Riihimäen 100-vuotispäivät. Mm. Kari Juvan "Topparoikka" paljastettiin Keskuspuistossa. Syyskuun 11. päivänä 1870 valmistui Riihimäen–Pietarin -rata.

Seuran julkaisu numero 4 ilmestyi. Lehden päätoimittajana oli Olavi Penttilä. Julkaisun numeroiduista kappaleista n:o 1 luovutettiin tasavallan presidentti Urho Kekkoselle.

Riihimäen ensimmäisen asemapäällikön Anton Wilhelm Öllerin haudalle laskettiin kukkalaite. Tästä päätettiin tehdä vuosittain toistuva perinne.

Urheilutalolla tarjottiin kaikille riihimäkeläisille syntymäpäiväkahvit, joita kaateli Paula-tyttö. Tilaisuudessa esiintyivät mm. Riihimäen soittokunnat ja kuorot. Kaupunginjohtaja V. O. Mäkinen ja rovasti Lauri Palva puhuivat. Riihimäki-Kerho 52 luovutti seuralle hopeaesineen palkinnoksi kansakoululaisten kotiseutuaiheiseen kilpailuun.

Lasimuseossa paljastettiin 8. syyskuuta seuran monivuotisen jäsenen, lasimuseon syntysanojen lausujan Eero Hillin muotokuva.

1971 Syyskuun 10. päivänä perinteinen kotiseutujuhla yhteiskoululla. Puhujana piispa Erkki Kansanaho.

1972 Syyskuun 10. pidettiin Riihimäki-päivän kotiseutujuhla. Juhlapuhujana oli fil.lis. Aarne Laurila. Yksinlaulua esitti Mauno Kuusisto.

Kari Juva voitti v. 1966 järjestetyn Riihimäen–Pietarin radan muistomerkkikilpailun. "Topparoikka" paljastettiin vuonna 1970. Lehdet kirjoittivat silloin 'reumatismin runtelemien muistomerkistä' tai 'perunanuijista'. Kuva: Osmo Talarmo 1977.

Tilaisuudesta lähetettiin onnittelusähke riihimäkeläiselle Pekka Vasalalle, joka oli Münchenissa voittanut samana päivänä kultamitalin.

1973 Kotiseutujuhla. Puhujana ympäristönsuojeluntarkastaja Erkki Kellomäki. Lausuntaa Liisa Majapuro.

1974 Kotiseutujuhla 11. 9. puhujana ministeri Pekka Tarjanne.

1975 Seuran 40-vuotisjuhlavuosi. Riihimäki-päivän kotiseutujuhlassa 11. 9. puhujana maisteri Paula Kaiser.

1976 Riihimäen "halkijuoksu" otettiin uudelleen ohjelmaan. Kalevi Penttilän tekemän aloitteen mukaan juoksun suorittivat ala-asteiden oppilaat.

Riihimäki-päivän teemaksi valittiin "Nuoriso", koska Riihimäellä siirryttiin v. 1976 peruskoulujärjestelmään. Koulunuorisolle järjestettiin yhteisjuhla Urheilutalossa. Kotiseutujuhla 11. 9. Pohjolanrinteen koululla ("Ent. Yhteiskoulu"). Ohjelmassa mm. Nuorisosoittokunta Kalle Ainolan johdolla, Matti Nikusen yksinlaulua Matti Kolehmaisen säestämänä, Raussin pelimannit, Pekka Ahosen klarinettiesitys, "Pikku-harmonikat" Risto, Jari ja Taisto; Koululaisjuoksun palkintojen jako, Hj. Elomaa; kotipiha-mestarilaatan luovutus, Pentti Vuorinen ja juhlapuhe, kouluneuvos Aarre Kailanpää.

1977 Teemana "Varuskunta". Koululaisjuoksu 9. 9. Osmo Talarmon valokuvanäyttely Kaupunginmuseossa. Kirjallisuusmatinea Kaupunginkirjastossa, professori Yrjö Varpio esitelmöi Lauri Viidasta. Ilmainen kaupunkikierros. Eelin Gustafssonin taidenäyttely Vesilinnassa. Urheilutalon 10-vuotisjuhla. Avoimien ovien paivä Varuskunnassa, jossa sotilaskodissa kaupungin tarjoamat kahvit kaikille kävijöille.

Kotiseutujuhla Pohjolanrinteen koulussa sunnuntaina 11. 9. Ohjelmassa mm. Rautatieläisten ja TY:n soittokunnat, Anna-Liisa Hämäläisen kanteleensoittoa, Timo Salmisen lausuntaa; Riihimäen Naisvoimistelijoiden esitys, Satu Holopainen; Koululaisjuoksun palkintojen jako, Urho Koskinen. Juhlapuhujana oli kenraaliluutnantti Jukka Pajula. Laulua esitti Pohjolanrinteen kuoro Tuula Tiaisen johtamana.

1978 Teemana "Maatalous". Kotiseutujuhlan puhujana agronomi Aulis Ansalehto. Vuoden "Riihimäkeläiseksi" valittiin Riihimäki-Seuran puheenjohtaja Osmo Talarmo.

Riihimäki-päivän muuhun ohjelmaan kuuluivat monet tutustumiskäynnit paikkakunnan museoihin ja myös maalaistaloihin lähiympäristössä.

Kaupunki jakoi 13 mitalia riihimäkeläisille yrityksille, jotka olivat toimineet paikkakunnalla 50 vuotta.

1979 Riihimäen koululaitos täytti sata vuotta. Teemana "Koulu". Varsin monipuoliseksi ja melkoisen juhlavaksi muodostuneen Riihimäki-

päivän vietto aloitettiin jo 8. 9. jolloin oli "avoimien ovien päivä" Teknillisellä oppilaitoksella. Seuraavana päivänä avattiin mm. Riihimäen koululaitoksen 100-vuotisnäyttely Kaupunginmuseossa.
Maanantaina 10. 9. olivat "ovet avoinna" Kasvatusneuvolaan. Varsinaisena Riihimäki-päivänä 11. 9. koulut viettivät omia juhliaan ja pidettiin tavanomainen koululaisten juoksukilpailu, jonka juhlavuonna voitti Eteläinen koulu.
Kotiseutujuhlaa vietettiin kaupungin koululaitoksen 100-vuotisjuhlana Peltosaaren koululla. Juhlapuhujana oli opetusministeri Pär Stenbäck. Monipuoliseen ohjelmaan kuului vielä ansiomerkkien jako, opettajakuoron laulua, Irma Airiston ohjaama "Albumin lehtiä" -kuvaelma ja Ritva Auvisen yksinlaulu ym.
Kaupungin koululaitokselle omistettu juhla oli ulkopuolisten arvioiden mukaan erityisen onnistunut tilaisuus.
Mainittakoon vielä, että Musiikkitalon seinään kiinnitettiin 100-vuotismuistolaatta.

1980 Teemana "Rautatiet". Kotiseutujuhla pidettiin Peltosaaren koulussa. Puhujana oli rautatiehallituksen ylijohtaja Pertti Lattunen. Ohjelma liittyi rautateihin ja rautatieläisiin. Mukana olivat mm. Rautatieläisten Soittokunta, VR:n Riihimäen Näytelmäkerho ja Riihimäen Rautatieläislaulajat.

1981 Teemana "Lasi". Juhla Pohjolanrinteen koululla. Puhujana fi.lis. Reijo Ahtokari. Pyrkivän Naiset esittivät kansantanhuja ja dir.musices Jorma Simojoki yksinlaulua dir.musices Kalle Ainolan säestämänä.

1982 Teemana "Nuoriso". Kotiseutujuhla Pohjolanrinteessä. Ohjelmassa mm. Riihimäen musiikkiopiston kamariorkestarin soittoa, Lunkan veljesten hanurisooloja, Pohjolanrinteen kuoron laulua ja erilaisten palkintojen jakaminen.
Juhlapuheen pitivät koululaiset Sirkka Jauhiainen ja Perttu Louhiluoto.

1983 Teemana "Teollisuus". Mm. avoimien ovien päivä muutamissa tehtaissa. Tervehdyssanat lausui Kotiseutujuhlassa varatuomari Arvi Paloheimo. Riihimäen Kansantanssijat tanhusivat ja Riihimäen Naislaulajat lauloivat. Juhlapuhujana oli vuorineuvos Stig Hästö. Juhlassa julkistettiin lisäksi Väinö Varmasen v. 1946 ilmestyneen teoksen näköispainos.

1984 Teemana "Ympäristö ja rakentaminen". Kotiseutujuhla Pohjolanrinteen koulussa. Juhlapuhujana ympäristöministeriön osastopäällikkö, ylijohtaja Olli Ojala. Uramon koulu sai Riihimäki-Seuran varapuheenjohtajan Tapani Hätin lahjoittaman kiertopalkinnon. Juoksukilpailu ei tapahtunut enää perinteellisenä kaupunginhalkijuoksuna, vaan se oli siirretty Urheilupuistoon.

1985 Teemana "Kotiseutu". Riihimäki-Seuran 50-vuotisjuhla Harjunrinteen koulussa.

Riihimäki-päivän ohjelma

ESKIVIIKKO KOTISEUTUJUHLA

klo 17.00 Riihimä... RIIHIMÄKI-SEURAN ...jen jako ja
näytte 30-VUOTISJUHLAN
18.00 Kirkk MERKEISSÄ
20.00 Teatterinäytä... ...talossa.

TORSTAINA 11. 9. 1958

klo 10.00 Kunniakäynnit entisten valtuu
sasen ja V... ...inisalon sekä I
ri... ...

...nkarihaudoilla.
...stotalossa.
...ksen arvonimi
...alt. puh. johi
K. L. Salmis
...in luovuttar

...avyyskaupunkivieraat: Aalborg, Bad Segeberg, Karlskoga, Skedsmo

Kotipiha-mestarilaatan luovutus

Kaupunginjohtaja Pentti Vuorinen

...VETULOA O...
...JMAAN RIIHIMÄKI...
PÄIVÄN TILAISUUKSIIN

Riihimäen kaupungin kulttuuritoimisto
Junailijankatu 1, 11100 Riihimäki
puh. 641 391, 641 410

PERINTEINEN

KOTISEUTUJUHLA

RIIHIMÄKI-PÄIVÄNÄ 11. 9. 1975 KLO 19.00
YHTEISKOULUSSA

*

OHJELMA:

Yksinlaulua
Matti Nikunen,
Raussin Pelimannit

Alkusoitto

Riihimäen Kaupunginorkesteri
johtaa Pentti Häkkinen
...an koulu.
...30 Riihimäki—Loppi rautatien m...
17.00 Urheilutilaisuud...
– jalk–
RIIHIMÄEN LAULUN KANTAESITYS Riihimäen Mieslaulajat
...antti – Riihimäk
... ympärijuoksu
Riihimäki-juhla kansalaiskoulussa.
20.00 Nuorisojuhla Seuratalossa.

Riihimäki-päivän toimikunta:
Vilho Heino, Jorma Hu...

RIIHIMÄKI-SEURA
KOTISEUTULAUTAKUNTA

...emalla
...inosjaoston järjestämää ohjelmaa
... näyttely rautatieasemalla.

Hiivolan koulujen sekä Patas-
...isjuhla Patosten ... koulussa
kiinnitys.

Soittoa
Nuorisosoittokunta, johtaa Kalle Ainola

RIIHIMÄKI-SEURA
RIIHIMÄEN KAUPUNKI

Tuttumme kirjoittamin Teidät
Riihimäki-päivän
Kotiseutujuhlaan
Pohjolanrinteen koululle (ent. yhteiskoulu)
sunnuntaina 11. 9. 197... k. 19.00
Riihimäki-Seura

Brahmsin klarinettisonaatti I osa
Pekka Ahonen, klarinetti ja
Matti Kolehmainen, piano

Kotiseutujuhla

Riihimäki-päivänä 11. 9. 1976 klo 19.00
Pohjolanrinteen koulun juhlasalissa
(Ent. Yhteiskoulu)

Puhe
Ohjelma kouluneuvos Aarre Kailar

Riihimäki-Päivä 1975
Kotiseutujuhla

KOTISE...

11. 9. 19...

Riihimäki-Seuran 25-vuotisjuhlan merkeissä
Riihimäen seudun ammattikoulun juhlasalissa sunnuntaina, 4. 9. 1960 klo 19.00

1—3

TERVETULOA!

Riihimäki-Seura

RIIHIMÄKI-SEURA KOTISEUTULAUTAKUNTA

Kotiseutulautakunta

RIIHIMÄEN KAUPUNKI
RIIHIMÄKI-SEURA

Liity jäseneksi Riihimäki-Seuraan

Koulujen välisen
halkijuoksun palkin-
...ien jako

Valt...

Perinteenkeruu ja museotoiminta

Alusta alkaen Riihimäki-Seuran toiminta-alueeseen kuului kotiseututyön yleiseenkin toimenkuvaan kuuluva perinteenkeruu, joka tähtäsi museon perustamiseen paikkakunnalle. Vanhoja ihmisiä haastateltiin ja valokuvamateriaalia kerättiin. Myös museoesineitä alettiin tallettaa heti seuran perustamisen jälkeen.

Innokkaimpana perinteen kerääjänä mainittakoon sahantyömies Väinö Salonen, jonka keräelmät myöhemmin olivatkin arvokkaana apuna Riihimäen historiaa kirjoitettaessa. Myös pankinjohtaja Eero Hillin panos museon historian eri vaiheissa oli merkittävä, hänestähän tuli Riihimäen museon ensimmäinen hoitaja.

Filosofian maisteri Heikki Sahlbergin aloittamat Riihimäen historiaan liittyvät luennot Kansalaisopistolla herättivät suurta mielenkiintoa 1930-luvulla. Valitettavasti tämä intohimoinen kotiseuduntutkija inhimillisesti katsoen aivan liian nuorena siirtyi ajasta ikuisuuteen.

Eero Hilli, merkittävä riihimäkeläinen kotiseutumies.

Viimeksi käytyjen sotien edeltämä aika kypsytti riihimäkeläisiä kotiseutuhenkeen. Mukana oli kauppalan korkein johto, joka perinteisesti on ollut edustettuna seuran hallituksessa. Myös seurakunta ja sen johtaja kirkkoherra V. K. Kuulialan kansatieteellinen panos on ollut rikastuttamassa Riihimäki-Seuraa ja sen toimintaa.

Kun muistamme vielä, että paikalliset oppi- ja kansakoulunopettajat omilla tahoillaan loivat suotuisaa henkeä kotiseutuaatteen vainiolle, ei ole ihme, että Riihimäellä voimakkaasti on tunnettu me-henkeä – Riihimäki-henkeä.

Kun museota Riihimäelle 1930-luvulla vasta aavisteltiin, oli mielessä jo silloin paikkakunnan identiteettiin liittyvä erikoismuseo, joka keskittuisi rautatien ja/tai lasin ympärille. Molemmat elementit maaseudun täydentäminä voisivat painottua tulevassa Riihimäen kotiseutumuseossa.

Talvinen Kaupunginmuseo Rautatienpuistossa.

Kun Hämäläis-Osakunnan kotiseutuvaliokunnan puuhamies Olavi Penttilä vuonna 1960 rohkeasti otti yhteyttä vasta perustettuun Riihimäen kaupunkiin, ei osakunnan kotiseuturetkiä edes oltu ajateltu kaupunkipaikkakunnissa tehtäväksi. Penttilän "Ollen" ajatus kiinnosti kotiseutuaatteelle uudelleen innostunutta Riihimäen kaupungin johtoa, ja niin vuonna 1961 Hämäläis-Osakunta teki ansiokkaan kotiseuturetken Riihimäelle. Retken tieteellisenä johtajana oli fil.tri Erkki Ala-Könni.

Retkeläiset keräsiväst lähes 500 lasiesinettä muun esineistön ohella: Riihimäelle alkoi hahmottua valtakunnallinen lasimuseo.

Riihimäen museolle oli varattu tilat Vesilinnasta, mutta Askarteluopisto ne sitten sai. Hämäläis-Osakunnan esineistö tietenkin tarvitsi myös paikan, jonne se saataisiin edes jonkinlaiseen säilytykseen. *Riihimäen museo* aloittikin toimintansa v. 1961 Eteläisen koulun väestönsuojassa. Kaupungin toimesta hankittiin sinne hyllystö ja jonkinlaiset vitriinit lasiesineitä varten.

Ennen pitkää museon laajeneminen tuli ajankohtaiseksi. Koulun kellaritilat eivät museoksi muutenkaan sopineet, joten siirtyminen väljempiin olosuhteisiin oli välttämätöntä.

Kun Riihimäelle palkattiin vakituiseksi museonjohtajaksi fil. kand. Olavi Penttilä, alkoi museotoiminta saada jäntevyyttä, ja kehittyi muutamassa vuodessa paikkakunnan merkittävimmäksi uudeksi kulttuurimuodoksi.

Kaupunginmuseo muutti v. 1970 nykyiseen toimitaloonsa Rautatienpuistoon ja Lasimuseo aluksi Allinnaan, jossa se alkoi toimia pian Suomen Lasimuseo–Finlands Glasmuseum -nimisenä.

Suomen Lasimuseo.
Kuva: Erkki Vaalle.

Kotiseutumuseo jäi Lasimuseon rinnalla paikalliseksi kansanperinteen näyttelyksi, jossa riihimäkeläisten muinaisuus, paikkakunnan elinolosuhteet 1800-luvulta nykyhetkeen sekä Antrea-osasto ja paikkakunnan koululaitoksen historia esittäytyvät hienolla tavalla.

Lasimuseon suosio ja jatkuva kasvu panivat museoihmiset lujille. Oli ryhdyttävä katselemaan laajenemismahdollisuuksia.

Arkkitehti Raimo Valjakka laati upean suunnitelman, jonka toteutuminen syystä tai toisesta jäi. Suomen lasiteollisuuden lamavuosien seurauksena kaupungin omistukseen tuli kuitenkin osa Riihimäen Lasin teollisuuslaitoksista ja maa-alueista 1970-luvun lopulla. Ns. Alatehdas todettiin erittäin hyväksi uuden Lasimuseon sijaintipaikaksi. Kolmostien varrella oleva rakennus kunnostettiin professori Tapio Wirkkalan suunnitelmien mukaan hienoksi nähtävyydeksi. Rakennus otettiin virallisesti musokäyttöön vuonna 1981. Monivaiheiset rakennuksen muutostyöt ja vaikeudet eivät jääneet jättämättä jälkeään myös vastuuta kantavaan museonjohtajaan. Niinpä koko tarmonsa, koko elämänsä paikkakunnan museotyölle uhrannut Olavi Penttilä joutui jättämään työnsä v. 1982.

Riihimäelle on syntynyt Kaupunginmuseon ja Lasimuseon lisäksi vielä kaksi muutakin perinteentallennuslaitosta: Viesti- ja Työväentalomuseot. Niiden syntymiseen on ollut vaikuttamassa Riihimäellä ilmennyt myönteisyys tuontyyppisille asioille. Tällaisen hengen syntymiseen on osasyyllisenä ollut paikkakunnan kotiseutuyhdistys, Riihimäki-Seura.

Riihimäen laulu

"Riihimäen harjanteilta
näen seudun vehreän . . ."

Vuoden 1959 Riihimäki-päivän juhlallisuuksien yhteydessä julistettiin Riihimäki-aiheisen laulun kirjoituskilpailu. Saman vuoden loppuun mennessä saapui kilpailuun kaikkiaan 53 nimimerkillä varustettua runoa.

Kalervo Okkolan ja Vilho Heinon allekirjoittamista kilpailusäännöistä kävi ilmi, että laulu tultaisiin myöhemmin säveltämään. Palkinnoiksi luvattiin: 1. p. 25 000, 2. p. 15 000 ja 3. p. 10 000 markkaa. Lisäksi kilpailulautakunta voi lunastaa muita runoja 5 000 markan hinnasta.

Palkintolautakuntaan kuuluivat:

puheenjohtaja	Hj. Elomaa
jäseninä	opettaja Aune Kuronen
	lehtori Tyyne Ahos
	lehtori Ilta Laurila
	fil.tri. Tauno Karila
	vet.kulj. Urho Kunnas
	lehtori Raimo Virtanen
Suomen kirjailija-liiton edustajana	kirjailija Aale Tynni.
Lautakunnan sihteerinä oli	opettaja Vilho Heino.

Toukokuun 24. päivänä 1960 julistettiin tulokset. Ensimmäiseksi palkintolautakunta asetti opettaja Väinö Mäkelän runon Riihimäen laulu. Lisäksi päätettiin lunastaa maisteri K. Kivilaakson ja kuvaamataidonop. Irma Airiston sepittämät runot.

Kun kilpailusäännöt edellyttivät Riihimäen laulun säveltämistä, pyysi johtokunta tri Tauno Karilaa tai hänen suosittelemaansa henkilöä säveltämään sen. Kantaesitys päätettiin pitää seuraavana Riihimäki-päivänä.

Kesän aikana tri Tauno Karila teki sävellystyön. Elokuun 29. päivänä 1960 pidetyssä johtokunnan kokouksessa todettiin lisäksi, että kapellimestari Martti Parantainen oli sovittanut sävelmän torvisoittokunnalle.
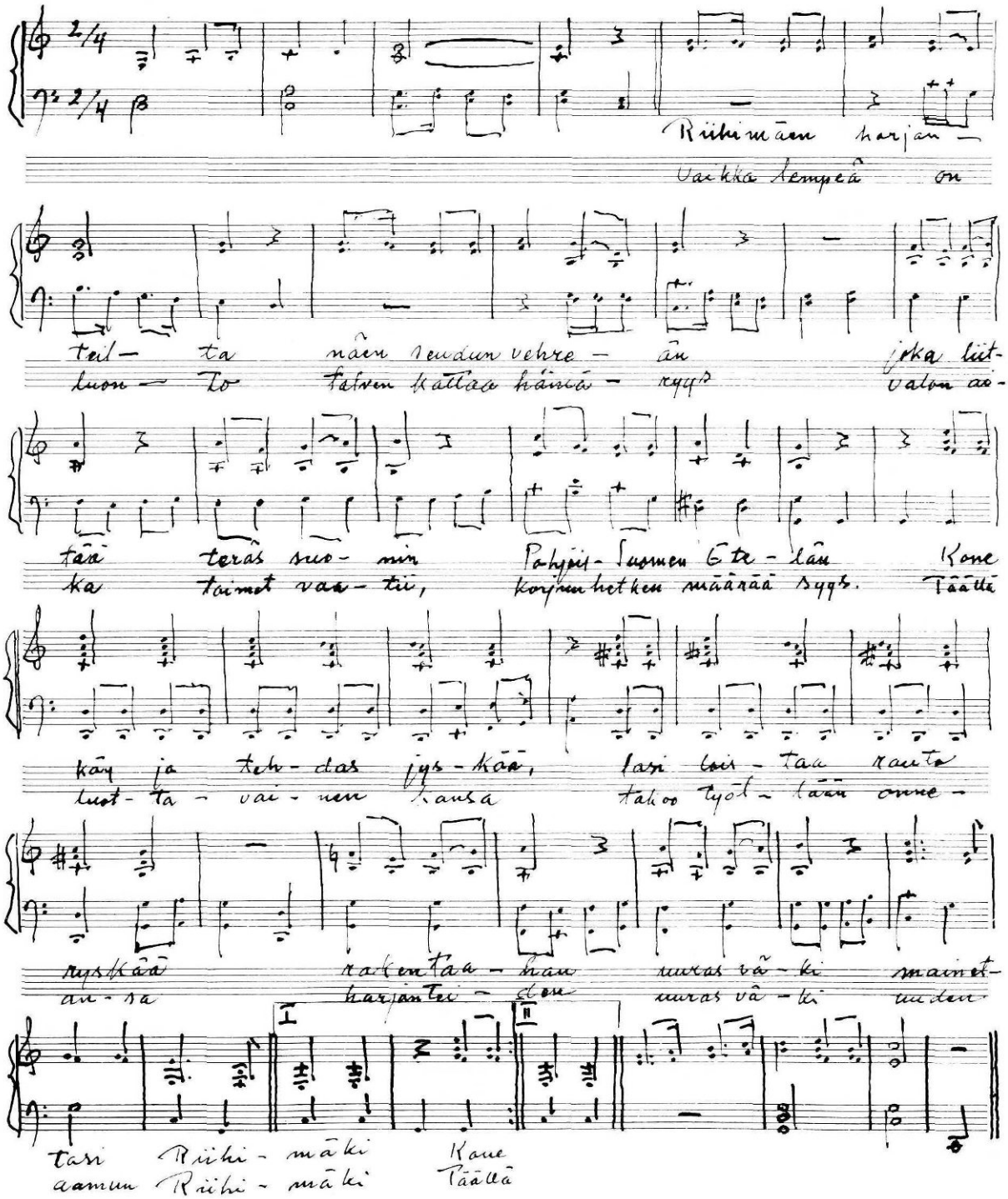
Seuran 25-vuotisjuhlissa 4. syyskuuta kuultiin Riihimäen laulun kantaesitys. Riihimäen Mieslaulajat kajauttivat sen komeasti Erkki Sovijärven johtamana. Säestyksestä huolehti Tauno Karila itse.

RIIHIMÄEN LAULU

(Väinö Mäkelä)

Marssin tapaan

Tauno Karila

Osmo Talarmon kausi

Vilho Heinon 17 vuotta kestänyt puheenjohtajakausi päättyi vuoden 1977 lopulla hänen omasta pyynnöstään. Seuran varapuheenjohtaja Osmo Talarmo ryhtyi silloin heiluttamaan puheenjohtajan nuijaa.

Talarmo aloitti pontevasti työskentelyn toiminnan elvyttämiseksi. Seuran säännöt uudistettiin, ja yhdistysrekisteri saatettiin ajan tasalle.

Tammikuussa 1978 seura lähetti kaupunginhallitukselle kirjelmän, jossa se kehotti sitä harkitsemaan toimia kaupunkikuvan siistimiseksi. Edessä olivat Erämessut ja Kansainväliset tanhujuhlat, joten kaupunki olisi saatava siistiksi ennen niitä.

Riihimäellä on siitä lähtien järjestetty talkoot keväisin. Aloite on johtanut jopa erillisen talkooavustuksen myöntämiseen, mikä on tapahtunut viime vuonna ensimmäisen kerran ja tänä vuonna toistamiseen.

Myös perinteenkeruuseen alettiin jälleen kiinnittää enemmän huomiota. Seura järjesti Harjunrinteen koulussa muistelemis- ja keskusteluillan, jossa keskustelijoina olivat mm. kunnallisneuvos Juho Kurki, pankinjohtaja Matti Latomäki ja opettaja Aune Jyrkinen. Nämä kaikki olivat muualta Riihimäelle siirtyneitä. Jokainen sanoi olevansa jo mieleltään riihimäkeläinen ja sopeutuneensa hyvin kaupunkiimme.

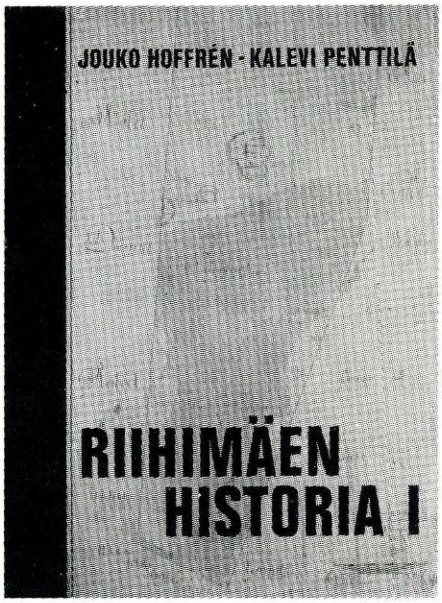
Seuran toimintaan kaavailtiin myös muistotilaisuuden järjestämistä Riihimäen valtauksen 60-vuotispäiväksi 22. 4. Seuran johto kävikin tuona päivänä laskemassa kukkalaitteen moninimisen sodan eri osapuolten muistomerkeille.

Riihimäen historian kirjoitus alkoi lähestyä loppusuoraansa. Aiheesta pidettiin esitelmä toukokuussa. Mainittakoon, että Osmo Talarmo oli innokkaasti mukana historian teossa valmistamalla ns. reprokuvia vanhoista riihimäkeläisistä valokuvista, joista osa sitten tuli myös Riihimäen historia I -kirjaan.

Vanhojen asioiden muisteleminen kiinnosti kovasti riihimäkeläisiä. Niinpä toukokuussa järjestettyyn tilaisuuteen osallistui kuutisenkymmentä henkilöä.

Syksyn Riihimäki-päivä oli suurta juhlaa. Maatalous teemana vietettiin kotiseutujuhlia, joissa vuoden riihimäkeläiseksi julistettiin seuran puheenjohtaja Osmo Talarmo.

Lokakuussa jatkui muistojen kertominen. Riihimäen monet mäet Kupparinmäestä Uramonmäkeen selviteltiin, aseman marjojenmyyjät kertoilivat liiketoimistaan jne.

Vuosikymmeniä kestäneen odotuksen jälkeen riihimäkeläiset saivat melko mahtavaksi muodostuneen historiateoksensa vuonna 1979.

Seuran syyskokouksessa 9. marraskuuta todettiin jäsenmäärän lisääntyneen 60:llä.

Vierailuja, muistelua, yhteistoimintaa muiden kotiseutuyhdistysten kanssa

Vuosi 1979 alkoi naapurisuhteiden hoitamisella. Riihimäki-Seura vieraili Hausjärvi-Seuran 30-vuotistilaisuudessa ja kutsui hausjärveläiset tammikuussa Riihimäelle. Ohjelmassa oli mm. tutustuminen Kaupunginmuseon kokoelmiin museonjohtaja Olavi Penttilän opastuksella.

Elokuussa riihimäkeläiset lähtivät joukolla katselemaan Hausjärven nähtävyyksiä. Pääkohteina olivat kotiseutumuseo ja kirkko. Mukana oli nelisenkymmentä seuran jäsentä.

Sukututkimusjaosto

Talarmon sydäntä lähellä oleva sukututkimus päätettiin ottaa Riihimäki-Seuran ohjelmaan edellä mainitun Hausjärven retken aikana. Talarmon mukaan kotiseututyö ja sukututkimus "kulkevat rintarinnan".

Syyskuun 20. päivänä 1979 johtokunta teki asiasta virallisen päätöksen. Kokoonkutsujaksi valittiin tutkijoiden esityksestä opettaja Ilkka Ruokonen. Johtokunnan edustajana jaostossa toimi Osmo Talarmo.

Seuraavassa artikkelissaan Osmo Talarmo selvittelee oman sukunsa "juontoja".

OSMO TALARMO

Sukuni vaiheita

Kauan sitten oli nykyinen kotiseutumme erämaata. Vain metsän eläimet liikkuivat näillä salomailla. Joskus tallasi sentään etäinen metsästäjä tai samooja näillä tienoilla suon reunoja ja harjanteita. Kuitenkin ihmiset vihdoin löysivät tämänkin seudun. He ryhtyivät rakentamaan itselleen taloja ja raivaamaan peltoja. Verkkaisesti lähestyi pian naapuri ja toinenkin. Suuren suoerämaan laitamille nousi yhä useampia rakennuksia, muodostui kyliä.

Näin tämä nykyinen asuinseutumme ilmeisesti on kasvuun lähtenyt. Me nykyiset riihimäkeläiset olemme jostain sivulta tulleet, jotkut meistä pitkänkin taipaleen takaa. Olemme eri syistä joutuneet jättämään entisen kotiseutumme.

On ehkä vaikea uskoa, että tämä Riihimäki on meidän yhteinen kotiseutumme. Eikö se ole siellä, missä synnyinseutummekin? Tuntuu, että aito kotiseututyökin onnistuisi vain siellä, missä esivanhempiemme kotiseutu on ollut ehkä vuosisadat. Toisin on kuitenkin oleva.

Näissä mietteissä tulin pohtineeksi, että mistähän me riihimäkeläiset olemme tulleet. Kotiseututyöhön liittyvänä osana sukututkimus opettaa ymmärtämään monia menneitä ja nykyisiä asioita mutta erikoisesti sitä, mitä niistä voimme löytää tutkiessamme omia sukujuontojamme. Jouduin eräässä kokouksessa selvittämään Riihimäki-Seuran kotiseututyötä Varsinais-Suomesta ja Etelä-Pohjanmaalta tulleille ihmisille. Halusin osanottajien ymmärtävän, että seura ei voi paikallistua vain joiltakin alueilta tulleiden kotiseututyöhön, vaan työn on katettava kaikkien täällä vähän aikaa olleiden sekä tänne tulleiden erilaisten ihmisten eli kaikkien riihimäkeläisten yhteistä kotiseututyötä. Tuossa kokouksessa totesin, että en voi varmuudella sanoa, olenko hämäläinen, uusmaalainen, satakuntalainen, varsinais-suomalainen, pohjalainen tai jostain muualta tullut. Olen tällä hetkellä mielelläni riihimäkeläinen.

Jokainen riihimäkeläiseksi tullut on muualta tullut. Aiemmin otaksuttiin yleisesti, että vanhempi väestö yleisesti olisi hausjärveläisiä Riihimäen emäpitäjän mukaisesti. Tämä luulo on kuitenkin todistettavissa useassa tapauksessa vääräksi. Ihmisillä ei ole ollut riittäviä tietoja edes lähivanhempiensa kulkemisista. Runsaasti omia sukujuontojani tutkineena voinkin levittää silmienne eteen kartan niistä reiteistä, joiden kautta omien lasteni esipolvet ovat tänne päätyneet.

Sukujuontojeni vasen laita lähetti uusmaalaiselta Pyhäjärveltä Nyhkälän Takosta ja Näröstä juonnon, otti sitten mukaansa väkeä Ahmoon Sipilästä ja Brusilasta. Heidän juontonsa yhtyivät Vihdin Korpilan Ylitalossa liittääkseen siihen Kärkölän Maavehmaalta Vihtiin muuttaneita. Vihdin Olkkalan talliren-

kinä heidän poikansa kytkeytyi erääseen Vihdin pitäjänräätälin sukuun, jonka juonto on kolmessa polvessa rakuunoita Vihdistä sekä lisäksi talollinen Pyhäjärveltä. Tallirenki Jaakko Juhani jatkaa juontoa kolmessa polvessa vihtiläisiä satulaseppiä. Ensimmäinen näistä kytkeytyi Pyhäjärven Ahmoon kautta tulleisiin ratsutilallisiin Hirvijoen Knaapissa, Suomelan Mikkolassa, Ahopään Kurjessa, Marttilan Knaapissa ja Koisjärven Tuomolassa. Pusulan ohessa juonto ulottui myös Nummelle Mommolaan ja Jakovalle. Mommolan kohdalla juonto ulottui Axel Ljustran rykmentin sotapappiin ja toinen vanhempi juonto Hämeenlinnan säämiskämestarin kautta Janakkalan Viralan Seppälään 1600-luvun alussa.

Mommolasta toinen juonto hakeutui Lohjan kautta Siuntioon ja Inkooseen. Vihdissä se tavoitti vanhan huovin, joka palkintona urotöistään oli saanut kuninkaalta Verkatakkilan haltuunsa.

Jakovasta juonto jatkui Lohjan Immolaan ja Vaanilaan. Jakovassa juonto sai täydennystä Pusulasta, ja Taivassalosta siihen tuli Eerik Eerikinpojan (Alfthan) tytär. Alfthanien juonnot ulottuivat Ruotsin puolelle Alftan kaupunkiin (tämä juonto on tullut riihimäkeläisille muussakin yhteydessä tutuksi). Kulosaaresta ja muualta Helsingin pitäjää yhtyy muitakin juontoja Siuntiossa.

Jakovaan kytkeytyy myös juonto Millolasta ja Siuntion Påvalsmalmista.

Aikaisemmin mainitsemaani Ahmoon juontoon on väkeä kiertynyt vielä Sysmän kautta Kalvolan Nuhalasta ja Laurilasta ja samassa yhteydessä Hattulan Mierolasta, Mervin Seppälästä sekä Hauholta rummunlyöjä ja korpraali ynnä tämän vaimo itäiseltä Uudeltamaalta Artjärveltä.

Juontoon kertyi lisäksi väkeä monesta Vihdin ja Nummen talosta ja torpasta.

Siirryttäessä vasemmalta lähemmäksi keskustan juontoja päädytään Janakkalaan Turengin Kuumolaan ja Sauvalan Laurilaan. Sieltä edetään Lopelle Salon kartanon mailles, mistä puolestaan joudutaan Läyliäisten Säkkisiin ja takaisin Janakkalaan Hyvikkälän Kirkkoporttiin. Sinne on tultu Lopelta Vojakkalan Sokalasta ja Siukolasta. Janakkalassa juonto on Uhkoilan Nuoritalon Ventolassa. Tänne on tultu useampien Hakoisten kylän talojen kautta. Rengon Kaloisten Mattilasta tuli pitkä juonto Rengon kautta alkaen Hattulan Nihattulasta. Uhkoilan myötä tulee juontoihin lisää väkeä Nurmijärveltä ja Vihdistä. Uhkoilan kylään tuli juontoja useasta talosta Vanajalta. Vanajaan puolestaan tuli eri juontojen kautta väkeä Hämeenlinnasta ja Hl. Koskelta. Eräs Vanajaan tuleva juonto alkoi Liedosta Nousiaisiin, josta eräs perheen jäsen lähti 15 vuodeksi sotarovastiksi Riikaan. Sieltä hän palasi aluksi Nousiaisiin ja siirtyi Vanajalle ja Hämeenlinnaan. Eräs juonto Vanajalta Janakkalaan alkoi jo 30-vuotisen sodan ajoilta Inkerinmaalta, missä isänsä tiluksia hoitamassa ollut nuijamaalaisen linnanpäällikön tytär avioitui erään saksalaisen kanssa. Heidän juonnossaan oleva poika lähti Tartosta Kangasalan Liuksialaan. Tämän poika meni puolestaan Mouhijärvelle ja Karkkuun, mistä poika tuli Vanajalle.

Kokemäen Paluksen kylästä alkanut juonto toi suvunjatkajan Porin kautta Hl. Koskelle ja edelleen Vanajalle.

Turun linnankirjurin lapset lähtivät eri puolille Suomea. Juonnon jatkajista tytär asui avioitumisensa jälkeen Askaisissa ja Lemulla. Heidän poikansa mat-

kusti Turkuun, josta edelleen Längelmäelle. Tämän puoliso oli turkulainen. Yhdessä aviopari lähetti poikansa Hämeenlinnan kautta Hattulaan. Tämä juonto liittyi jo aikaisemmin esitettyyn juontoon, jonka edustaja nai tyrvääläisen laamannintyttären, jonka isä puolestaan oli Suoniemen Pakkalasta.

Punkalaitumelainen korpraali lähti Poriin, jossa hänen poikansa avioitui. Perhe muutti Vesilahdelle, josta tytär siirtyi Tyrväälle. Tähän tyrvääläisperheeseen syntyi poika, joka turkulaisen koulun käytyään siirtyi Nousiaisten kautta Vanajalle ja myöhemmin Janakkalaan. Hänen tyttärensä tuli Kokemäen kautta Vanajalle ja edelleen Janakkalaan.

Turun linnankirjurin poika, toinen sieltä lähtevä juonnonjatkaja, muutti Hattulaan, sieltä Koskelle ja Lammille. Hänen juonnossaan oleva poikansa eli Jämsässä, ja tämän tytär puolestaan siirtyi avioliiton kautta Vanajalle ja Janakkalaan.

Lammilta ja Rengosta on tullut juontoja aluksi Janakkalaan ja sieltä Hausjärvelle. Samaten on Lempäälän Vaihmalasta ja Tanhuasta alkaneet juonnot siirtyneet Hausjärvelle. Eräs juonnoista on alkanut Tyrvännöstä ja yhtynyt Hattulassa liittyäkseen Vanajalla uuteen juontoonsa.

Eräiltä juontojen alkamispaikkakunnilta jatkajat siirtyivät Tuuloksesta ja Lammilta Vanajaan, Hattulasta Hämeenlinnan maalaiskuntaan, lähinnä Latokartanon ja Kirstulan puolelle liittyäkseen Hausjärvellä ja Janakkalassa pääjuontoihin.

Äitini ja isäni vihittiin Hausjärvellä. He muuttivat Nurmijärvelle Jokelan asemaseudulle ja pian sieltä Hyvinkäälle. Suunnilleen 65 vuotta sitten he tulivat Riihimäelle eli silloiseen Hausjärven pitäjän Riihimäen asemataajamaan.

Esitetyissä juontosilmukoinneissa on runsaasti paikkakuntia, joidenka mukana edustan suurta osaa eteläsuomalaisesta "kotiseudusta" yhdistyneenä kauttani riihimäkeläisyyteen.

Olen esitellyt pintapuolisesti lasteni esivanhempien toisen puoliskon. Saadakseni teidät vakuuttuneiksi riihimäkeläisten esivanhempien runsaasta vaeltamisesta liitän paljon lyhennettynä Etelä-Pohjanmaalta tulevat lasteni esivanhempien kotiseudut. Etäisimpänä on laaja ja vanha Pietarsaaren maalaiskunta. Sitten Kuortaneen Kuhalampi ja Rasula, Nurmon Louko, Ala-Koskela ja Hippi. Lapualta Harberg eli Härsilä, Ilkka, Haapakosken Teikari ja Ala-Karhu. Ylistarosta Nyrhinen, Piuhola, Sompinluoma, Viita ja Pohto. Isokyröstä Kauppila ja Trompari. Töysästä Pennala. Ilmajoelta Seppälä, Pietilä ja Pirilaeus. Lappajärveltä Höök, Puumalainen ja Girs. Vähäkyrön Panula ja Kauhavan Aro, Nahkala ja Härmänmaa sekä Kortesjärven lisäksi Vimpelin Spangari ja Strang. Jaroslavin kaupungista on venäläinen räätäli tuonut myös kortensa kekoon.

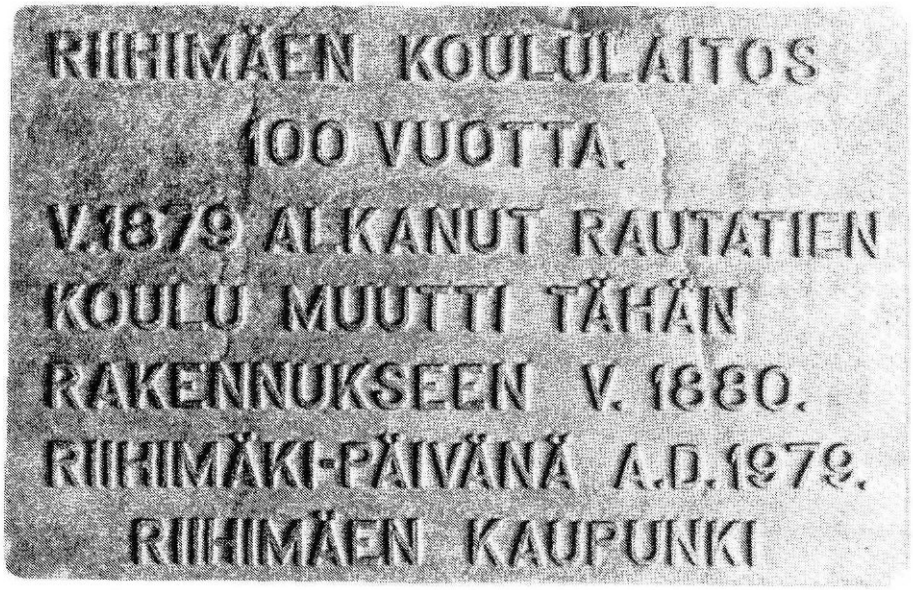
Useamman ja useamman riihimäkeläisen tausta saattaa olla tämänkaltainen. Taustavoimamme ovat valtavat. Tämän tietäen meidän riihimäkeläisten tulisi rakentaa kaupunkimme omaksi rakkaaksi kotiseuduksemme ja viihtyä täällä. Meidän on puhallettava yhteiseen hiileen ja onnistuttava. Emme kuitenkaan saa unohtaa synnyinseutuamme, missä se sitten lieneekin kullakin kasvuympäristönään ollut. Muistakaamme pitää yhteydet sinnekin.

Koululaitoksen 100-vuotisjuhla

Riihimäki-päivistä juhlavimpiin kuuluu varmaankin vuoden 1979 juhla, jolloin kansanopetuksen satavuotinen toiminta paikkakunnallamme tuli varsin korostetusti esille (s. 105).

Musiikkitalon seinään kiinnitettiin asiasta muistuttava pronssilaatta, kotiseutujuhlassa julkaistiin Riihimäen koululaitoksen satavuotishistoriikki, kuunneltiin opetusministeri Pär Stenbäckin juhlapuhe ja katseltiin Irma Airiston riihimäkeläistä kouluhistoriaa kuvaava kavalkadi.

Riihimäki-Seura osallistui monella tavalla onnistuneen juhlan järjestelyihin.

Kuva: Osmo Talarmo.

Retkeilyä

Syyskuun lopulla 1979 seura teki retken Hämeenlinnan Kaupunginmuseoon ja vanhaan linnaan. Onnistunut matka kokosi runsaan osallistujamäärän.

Lokakuun retkikohteena oli Riihimäen Kaupunginmuseo ja siellä oleva koululaitoksen 100-vuotisjuhlanäyttely.

Kun Suomen Lasimuseo vielä oli auki Allinnassa marraskuun lopulla 1979, päätti seura tehdä viimeisen retkensä sinne. Kokoontumiskutsussa oli vetoava teksti: "Luonnollisesti koko Riihimäki on tervetullut mukaan tälle jäähyväiskäynnille."

Erkki Luukkaisesta puheenjohtaja

Lastenkoti Toukolassa, Mäkikuja 25, marraskuun 22. päivänä pidetty vuoden 1979 vuosikokous oli varsin merkittävä. Silloin seuran johtoon tuli yllättäen mittausteknikko Erkki Luukkainen. Varapuheenjohtajana jatkoi Iiris Töyrylä.

Johtokunnan erovuorossa olevien jäsenten tilalle valittiin Irja Vesterinen, Tellervo Klemola ja Osmo Talarmo.

Seuran toimintatavoitteeksi asetettiin kotikaupungin siistiminen. Kokouksessa todettiin vuoden 1980 aikana Riihimäellä järjestettävän ainakin kolme valtakunnallista tapahtumaa: neljännet Erämessut, Sanan Suvipäivät ja Pienkiinteistöliiton liittokokous. Seura päätti lähettää kaupunginhallitukselle siivoustalkoiden järjestämistä koskevan ehdotuksen:

> "Vuoden 1980 aikana kaupungissamme suoritetaan huomattavia kansallisia ja kansainvälisiä tapahtumia, joista mainittakoon esim. Erämessut. Myös Moskovan olympialaisiin matkustaa Riihimäen kautta suuret joukot ulkomaalaista väkeä.
>
> Riihimäen kauneus, siisteys ja kunnia ovat kaikkien kaupunkimme asukkaiden ylpeyden aiheena tulevana vuonna. Riihimäki-Seura ry vetoaa jälleen kerran Riihimäen kaupunginhallitukseen, että se kiireellisesti harkitsisi ryhtyä asianmukaisiin toimiin kaikilla käytettävissä olevilla työskentelyalueillansa saattaakseen kaupunkikuvan erinomaiseen kuntoon viimeistään Erämessut 80 avajaisiin mennessä.
>
> Riihimäki-Seura ry toivoo kaupunginhallituksen vetoavan kotikaupunkimme kansalaisiin ja kansalaisjärjestöihin, että ne tapakasvatuksen ja sanomalehtikirjoitusten avulla saisivat aikaan hyvän käyttäytymisen ja siivousvimman talkoohenkineen."

Kuten edellä jo todettiin aloitteesta on kehittynyt lähes jokakeväinen talkootapahtuma Riihimäellä.

Luukkaisen kaudella jatkettiin myös hyvään alkuun päässyttä retkeilyä. Ensimmäiseksi otettiin kohteeksi lähiseutu, eli mentiin Arolammille, jossa entisen Arolammin koulun tiloissa peräti 56 seuran jäsentä sai kuulla Irma Airiston, Tuulikki Holmilan ja Eija Aittolan esityksiä.

Seuraava retkikohde oli Kanajärven talonpoikaismuseo 17. toukokuuta 1980. Matkalla oltiin Renko-Seuran vieraina ja käytiin myös kotiseutumuseossa ja Rengon kivikirkossa.

Syksyn Riihimäki-päivää vietettiin rautateiden merkeissä. Kotiseutujuhla järjestettiin Peltosaaren koululle.

Surusanomia

Seuraa kohtasi yllättävä surusanoma: seuran varapuheenjohtaja Iiris Töyrylä oli saanut surmansa auto-onnettomuudessa 28. marraskuuta 1980.

Iiris Töyrylän panos Riihimäki-Seurassa jäi varsin lyhytaikaiseksi, mutta paikallisen sanomalehden toimittajana hän ehti paneutua moniin asioihin, jotka syvensivät hänen kiintymystään Riihimäkeen. Varsinkin ongelmajätelaitoksen Riihimäelle tulon vastustamisen hän koki merkittäväksi kotiseututyöksi. Iiris Töyrylästä tulikin Riihimäki-liikkeen ensimmäinen puheenjohtaja ja kaupunginvaltuutettu.

Iiris Töyrylä oli syntynyt 14. marraskuuta 1935.

Erkki Luukkainen valittiin vuoden 1980 kokouksessa uudellen puheenjohtajaksi. Hän ryhtyi tarmokkaasti suunnittelemaan tulevan toimintavuoden työtä, mutta Riihimäki-Seuraa kohtasi jälleen surusanoma, kun puheenjohtaja Erkki Luukkainen yllättäen menehtyi sairaskohtaukseen kotonaan tammikuun 18. päivänä 1981.

Erkki-Ilmari Luukkainen oli syntynyt Tampereella 5. syyskuuta 1926. Hän muutti Lohjalta Riihimäelle vuonna 1954. Työpaikassaan Riihimäen kaupungin mittaustoimistossa hänellä oli ikään kuin näköalat Riihimäkeen, josta muodostui vähitellen pysyvä kotiseutu. Erkki Luukkainen tunnettiin iloisena ja aina auttavaisena henkilönä, joka varsinkin urheilutoimissa oli paljon käytetty voima. Kotiseutuyhdistyksen puheenjohtajana hän ei ehtinyt varhaisen poismenonsa johdosta vielä toteuttamaan mielessään ehkä liikkuneita uudistussuunnitelmia.

Koululaiset mukana Riihimäki-päivänä

Riihimäki-Seuran perusperiaatteena on koko sen toiminta-ajan ollut nuorison saaminen mukaan kotiseututyöhön. Eräs tällainen muoto on ollut koululaisille järjestettävät kotiseututilaisuudet. Seura on järjestänyt mm. kotiseutuun liittyviä kirjoituskilpailuja ja nuorisojuhlia. Erityisesti Maauimalassa Riihimäki-päivinä vietetyt tilaisuudet ovat jääneet mieliin. Pidettiinpä kerran Urheilutalollakin suuri koululaisjuhla peruskoulun tulemisen kunniaksi.

Ensimmäisen kerran veivät peruskoulun ala-asteen oppilaat viestiä Pohjoiselta Eteläiselle. Lähtölaukauksen ampui kaupunginjohtaja Pentti Vuorinen lauantaina 11. syyskuuta 1976. Järjestelyistä vastasi Riihimäen Kisko. Ajalla 4.55,9 Eteläinen koulu voitti tämän ensimmäisen koululaisten Riihimäki-juoksun. Haapahuhta tuli toiseksi, kolmas Uramo, 4. Patastenmäki ja 5. Pohjoinen. Voittaneessa joukkueessa juoksivat Ari-Pekka Tuomi, Anu Vainio, Mari Vehma, Markku Pajari, Tuija Könönen, Petteri Pyhähuhta, Anne Kirppu, Tommi Kääriäinen, Marika Nikunen, Rea Lehtinen, Marko Huuhtanen ja Jukka Palonen. Kiertopalkinnon tähän kilpailuun lahjoitti kultaseppä Taisto Holmroos.

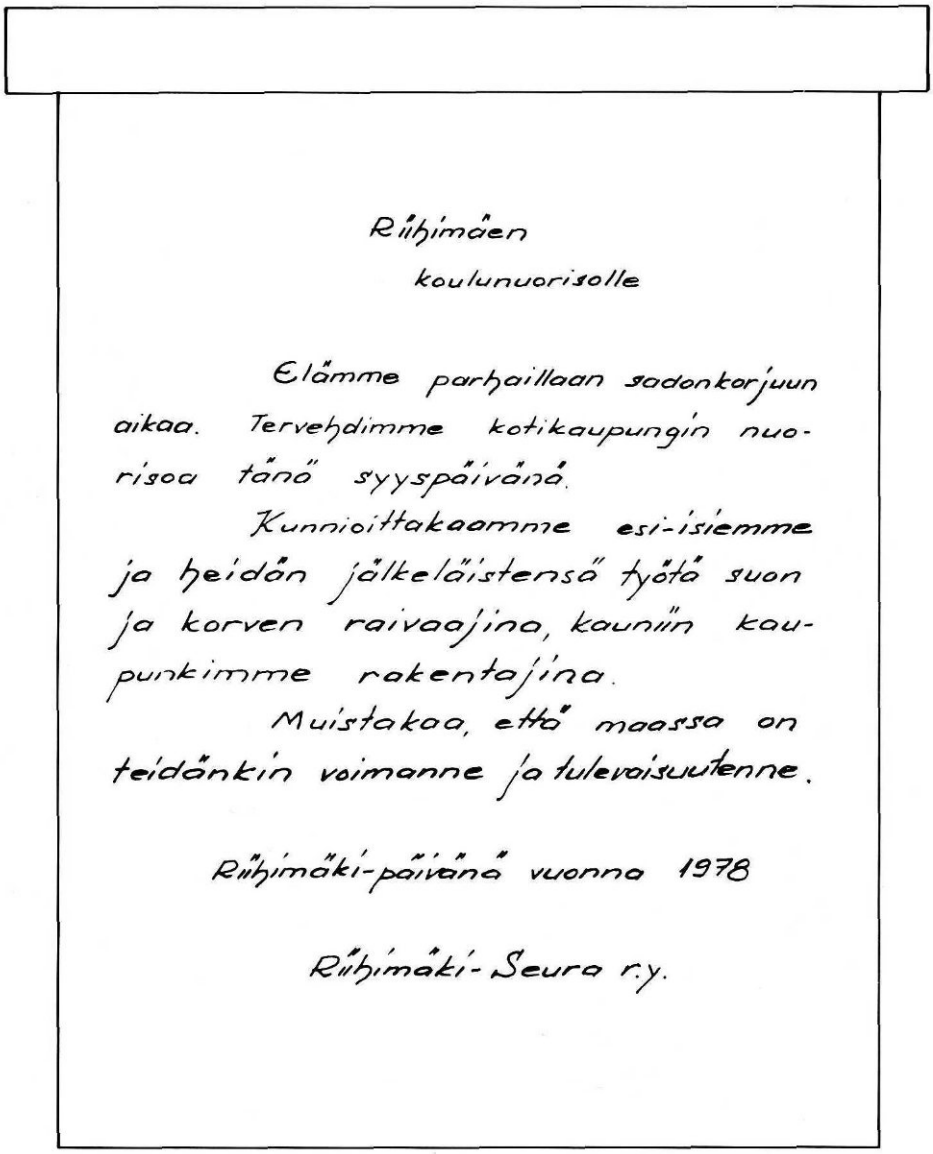
Vuonna 1977 oli Haapahuhdan vuoro kiidättää ankkurinsa Timo Launosen kädessä oleva viestikapula ensimmäisenä Pohjoiselta Eteläiselle.

Kauppaneuvos Urho Koskinen lähetti kaupungin III–VI -luokkalaisista kootut joukkueet matkaan. Poliisiauton jäljessä juoksijat taittoivat matkaa vaihdosta toiseen. Riihimäen poliisit vaikuttivat tällä kertaa ratkaisevasti juoksun onnistumiseen. Tulokset: 1. Haapahuhta 4.57,3, 2. Uramo, 3. Pohjoinen II, 4. Lasitehdas, 5. Patastenmäki, 6. Eteläinen, 7. Pohjoinen I.

Kolmas koululaisjuoksu vuonna 1978 tapahtui jälleen Riihimäki-päivänä. Ennätysmäinen osanottomäärä takasi tiukan kilpailun. Nyt Uramo näytti voimansa uudella ennätysajalla 4.50,8. Markku Jauhiainen kiidätti maatalouteen liittyvän sanoman Pohjoiselta koululta Eteläiselle. Muut tulokset: 2. Peltosaari, 3. Haapahuhta, 4. Eteläinen, 5. Lasitehdas, 6. Patastenmäki, 7. Pohjoinen.

Tällä kertaa kilpailijat lähetti matkaan koulutoimenjohtaja Esko Taiveaho.

Viestikapulat lahjoitti Riihimäki-Seura. Pellavakankaalle oli tekstattu:

Riihimäki-päivänä 1979 halkijuoksu tapahtui klo 13. Koululaisilla oli todella syytä juhlimiseen: Riihimäen koululaitos saavutti 100 vuoden iän juuri vuonna 1979.

Koulutoimenjohtaja Esko Taiveaho lähetti joukkueet matkaan. Eteläinen selvisi toisen kerran voittajaksi Tommi Kääriäisen juostua viimeistä viestiosuutta muita nopeammin. Tulokset: 1. Eteläinen 4.55,5, 2. Uramo 5.00,2, 3. Pohjoinen 5.00,5, 4. Haapahuhta 5.02,7, 5. Peltosaari 5.09,0, 6. Patastenmäki 5.15,0, 7. Lasitehdas 5.16,0.

Koulun 100-vuotisjuhlaviestin sanoma:

RIIHIMÄEN KOULULAISET HALUAVAT ALOITTAA UUDEN SATAVUOTISJAKSON MUISTUTTAMALLA, ETTÄ KOTIKAUPUNKIMME NYKYISILLÄ JA TULEVILLA ASUKKAILLA ON OIKEUS ELÄÄ VIIHTYISÄSSÄ YMPÄRISTÖSSÄ, JOKA EDELLYTTÄÄ PAITSI TASAPAINOISTA UUDEN RAKENTAMISTA MYÖS JO VALMIINA OLEVAN SUOJELEMISTA JA KEHITTÄMISTÄ.

Uramon koulu on usein voittanut koululaisten kaupungin halkijuoksun. Kuudesluokkalainen Harri Pajari tulee voittajana maaliin Eteläisen koulun luona. Lähtöpaikka oli Pohjoisella. Vuonna 1984 kilpailu siirrettiin liikenneturvallisuussyistä Urheilupuiston pururadalle. Tapahtuma sai uuden nimen: Riihimäki-Viesti. Kuva: Kari-Veli Lehtonen.

Vuonna 1980 kaupunginjohtaja Pentti Vuorisen lähettämät oppilaat kiidättivät jälleen viestiä entiseen tapaan. Nyt oli taas Eteläinen nopeampi ankkurinaan jo kolmasti viestissä mukana ollut Jyri Lagerstedt. Tulokset: 1. Eteläinen 4.53,0, 2. Uramo 4.54,3, 3. Peltosaari 4.57,1, 4. Haapahuhta 5.00,3, 5. Lasitehdas 5.01,6, 6. Patastenmäki 5.02,8 ja 7. Pohjoinen 5.04,8.

Seuraavana vuonna 1981 oli jälleen Uramon vuoro voittaa ja saada ensimmäinen kiinnitys Riihimäki-Seuran varapuheenjohtajan, toimitusjohtaja Tapani Hätin lahjoittamaan kiertopalkintoon. Harri Pajari toi komeasti voiton kotiin ajalla 4.44,9, 2. Eteläinen 4.51,1, 3. Peltosaari 4.51,4, 4. Haapahuhta 4.56,8, 5. Pohjoinen 4.57,4, 6. Lasitehdas 5.01,4 ja 7. Patastenmäki 5.04,2.

Viestin teksti:

> Riihimäen kaupungin nimikkopäivänä tervehtii Riihimäki-Seura kaupungin koululaitoksen oppilaita, opettajia ja työntekijöitä ja toivottaa menestyksellistä työvuotta.
> Perinteiseen tapaan koululaiset muistavat Riihimäki-päivää kaupungin halkijuoksulla Pohjoiselta ala-asteelta Eteläiselle ala-asteelle. Viestikapulat siivittävät tämän tervehdyksen keskustan halki luettavaksi myöhemmin kouluilla.
> Vuosi 1981 on nimetty lasin teemavuodeksi, ja erityisen merkittäväksi kaupungin juhlapäivän tekee Suomen Lasimuseon vihkiäisjuhla. Kaupunkiin on saatu merkittävä kulttuurilaitos, jonka valtakunnallinenkin merkitys on huomattava. Se on samalla kunnianosoitus Riihimäellä lasin hyväksi tehdylle ammattityölle.
>
> Riihimäellä 11. 9. 1981 Riihimäki-Seura ry

Vuonna 1982, kuten edellisenäkin, koulutoimenjohtaja Esko Taiveahon lähtölaukaus siivitti koululaisjuoksijat matkaan. Uramo otti toisen kiinnityksen Hätin palkintoon. Timo Salonen ankkurinaan Uramo sai ajan 4.56,1, 2. Eteläinen 4.59,6, 3. Pohjoinen 5.10,8, 4. Haapahuhta 5.13,3, 5. Lasitehdas 5.14,3, 6. Patastenmäki 5.16,3 ja 7. Peltosaari 5.17,5.

Järjestelyvaikeudet alkoivat näkyä vuoden 1983 kilpailussa, joka jäi viimeiseksi "halkijuoksuksi". Seuraavana vuonna Urheilupuisto otettiin viestin tapahtumapaikaksi. Viimeisen halkijuoksun ja samalla Tapani Hätin lahjoittaman kiertopalkinnon omakseen voitti Uramon koulu. Joukkueessa juoksivat Saija Tuominen, Petri Partanen, Sari Pajari, Kalle Inkinen, Niina Haapanen, Heidi Liukkonen, Tomi Niemi, Anu Kalliomäki, Ari Valkonen, Tanja Haapanen, Mauri Laasonen, Anu Lahtinen, Sami Mäkinen, Tuula Nieminen ja Marko Nokkala.

Eräs vaihe suomalaista ja riihimäkeläistä urheiluhistoriaa oli päättynyt.

RIIHIMÄEN NUORISOLLE

Riihimäki-Seura tervehtii tänään erityisesti Sinua — riihimäkeläisnuori. Juuri Sinä olet tärkeä lenkki siinä sukupolvien ketjussa, joka alkaa kaukaa menneisyydestä ja jatkuu kohden tuntematonta tulevaisuutta.

Yhdessä Riihimäen aikuisväestön kanssa voit olla mukana kehittämässä kotikaupunkiasi entistä ihmisystävällisemmäksi ja viihtyisämmäksi.

Riihimäki-Seura luottaa tämän päivän nuorisoon uskoen, että sillä huomispäivänäkin on asuttavanaan kaunis kotikaupunki Riihimäki.

Riihimäellä Riihimäki-päivänä 1982

RIIHIMÄKI-SEURA

Ne voitti, vaikka niitä ei ole ollutkaan

Tiistaina ala-astelaiset juoksivat kilpaa urheilupuistossa. Mukana oli seitsemän ala-astetta. Joukkueet olivat PO, ET, UR, PE, HA, PA ja LA. Ilman kilpailijoita olvat HI ja HE.

Lähtö oli tasainen, mutta oitis erottui UR muita nopsemmaksi. Ja niinhän siinä kävi, että UR voitti.

Minä ajattelin, toivoinkin vähän, että PO olisi voittanut. Jotenkin sitä on sillä tavalla täynnä menneisyyttään. Elettyä me olemme. Tokkopa kukaan on kovin paljon muuta kuin menneisyytensä summa. Semmoiseksi on tullut kummoista on ollut. Minulla on ollut PO.

Sekä UR että PE, jotka nyt juoksussa juhlivat, olivat silloin pelkkää peltoa. Niin että ei teidän nyt kovin kannata rintaanne röyhistellä, toukohousut. Jos PO viitsisi vähänkään haalia joukkuetta vaikkapa Vuosisadan Veteraaniviestiin, niin hassustihan teidän kävisi. Lähtö olisi tasainen, mutta maaliin PO tulisi häikäisevässä yksinäisyydessään. Vastustajat pääsisivät maaliin ennen iltauutisia, mutta jo samana päivänä. Ja lehdissä lukisi, että hyvä PO.

matti

Juhlavuoden aattona 1984 siirrettiin koululaisjuoks Urheilupuistoo Nimimerkki Matti teki tapauksesta jutun Riihimäkeläise (16. 9. 1984). Kuvat ja teksti Matti Saarimä

Riihimäestä Riihimäki-Seuran puheenjohtaja

Varsin harvinaista lienee, että seuran puheenjohtaja kantaa samaa nimeä johtamansa yhdistyksen kanssa. Riihimäki-Seurassa näin on ollut keväästä 1981 lähtien.

Kun seuran varapuheenjohtaja Iiris Töyrylä ja puheenjohtaja Erkki Luukkainen yllättäen jättivät maisen vaelluksensa, valittiin kevätkokouksessa 1981 uudeksi puheenjohtajaksi Laila Riihimäki.

Ensimmäisen kerran nainen otti Riihimäki-Seuran puheenjohtajan nuijan vastuulleen. Hyvin alkanut retkeilytoiminta sai uutta vauhtia. Niinpä jo kevättalvella tehtiin ensimmäinen tutustumiskäynti puheenjohtajan kotikylään Herajoelle.

Opettaja Sally Luhtinen ja Osmo Paavola juttelivat seudun tapahtumista. Myös johtokunnan jäsen Sirkka Koivulahti sisarensa Laila Riihimäen tavoin kertoili muistelmia Herajoen vaiheilta aina 1500-luvulta alkaen. Herajoen koulun oppilaat Päivi Kukkonen, Anu Juvonen ja Kia Parmansalo esittivät musiikkiohjelmaa vierailijoille.

Tuskin kuukausi edellisestä vierailusta ehti kulua, kun jälleen oltiin liikkeellä. Nyt mentiin jo etäämmäksi, nimittäin Mäntsälään asianomaisen kotiseutuyhdistyksen vieraiksi.

Ohjelmassa oli mm. kirkon esittely ja jumalanpalvelus, käynti kuvanveistäjä Heikki Varjan ateljeessa, kotiseutumuseossa ja Sepänmäen käsityöläiskylässä.

Vastavierailun Riihimäelle Mäntsälä-Seura teki syyskuun 12. päivänä. Kiertoajelun aikana tutustutettiin vieraat mm. Kaupunginmuseoon, Keskuskirkkoon ja Suomen Lasimuseoon.

Vieraita riitti pitkin syksyä. Niinpä Lahti-Seura kävi kylässä 24. lokakuuta ja Hämeenlinna-Seura 28. 10.

Vielä marraskuussa (15. 11.) palasivat Helsinkiin muuttaneet riihimäkeläiset "juurilleen". Helsingin Riihimäki-Kerho 52 tutustui entiseen kotikaupunkiinsa varsin suurella joukolla.

Vuoden 1982 aikana noudateltiin Laila Riihimäen puheenjohtajuudessa jo hyviksi havaittuja perinteitä. Mm. retkiä järjestettiin sekä kotikaupungissa että sen ulkopuolella. Merkittävä tapahtuma oli Hämeen Heimoliiton museoretkeily Riihimäelle 22. toukokuuta 1982.

Maaherra Risto Tainio, Heimoliiton esimies, lausui kotiseuturetken avajaissanoissaan mm.:

> "Pelkkä kirjallisuuden avulla kotiseutuun tutustuminen ei riitä, vaikka sekin on tarpeellista. On päästävä itse näkemään ja kokemaan. Riihimäki-Seura ja Riihimäen kaupunki ovat tarjonneet meille tänään mahdollisuuden tutustua Riihimäkeen ja kotiseututyöhön täällä. Riihimäki on kotiseututyötä ajatellen hieman poikkeuksellinen paikkakunta. Onhan täällä keskimääräistä enemmän valtakunnallisia, merkittäviä kohteita, kuten tämä Lasimuseo, jossa nyt olemme. Olen varma, että tämän päivän aikana saamme poikkeuksellisen suuren 'rautaisannoksen' mielenkiintoista tietoa ja virkistäviä elämyksiä."

Riihimäki-Seura oli jo toista kertaa museoretken isäntänä. Heimoliiton ja seuran välit ovat olleet koko viisikymmenvuotiskauden erinomaiset. Siitä ovat edellisten tilaisuuksien lisäksi hyvinä esimerkkeinä mm. monet Heimopäivät, joita Riihimäellä on järjestetty. Heimoliiton hallitukseen ja toimikuntiin on kuulunut vuosikausia Riihimäki-Seuran jäseniä.

Vuoden 1982 toiminnasta kannattaa mainita, että seura osallistui mm. Riihimäki Kerho 52:n 30-vuotisjuhliin. Kunniapuheenjohtaja Vilho Heino ja varapuheenjohtaja Tapani Häti veivät seuran viirin ja Riihimäkeä esittelevän valokuvakansion lahjaksi.

Kevätretki järjestettiin Janakkalaan. Mukana oli n. 50 henkilöä. Toukokuun 25. päivänä tutustuttiin Häti Ky:n teollisuuslaitokseen. Syysretkeen 30. lokakuuta osallistui jälleen puolisen sataa jäsentä. Nyt retkikohteena oli Loppi.

Vuoden 1982 aikana tehtiin päätös seuran 50-vuotishistorian kirjoittamisesta.

Merkittävä ympäristönsuojelualue voidaan kirjata myös vuodelta 1982. Seura teki esityksen "Linnunlaulun" talon osoittamisesta suojelukohteeksi. Monia vuosia kestänyt Riihimäen vanhimman yksityisen rakennuksen säilyttäminen tuleville sukupolville on tätä kirjoitettaessa edelleen avoin kysymys (s. 131).

Vuosi 1983 kului tavanomaiseksi vakiintuneen toiminnan puitteissa. Johtokuntaa kosketti surusanoma: kaupunginjohtaja Pentti Vuorinen, joka oli ollut mukana seuran toiminnassa vuodesta 1975 menehtyi vaikean

Kaupunginjohtaja Pentti Vuorinen.

Kaupunginjohtaja Väinö O. Mäkinen.
Kuva: Erkki Vaalle.

sairauden murtamana 15. 2. 1983. Myös Vuorisen edeltäjä, kaupunginjohtaja Väinö Mäkinen, joka vaikutti v. 1963–1975 seuran johtokunnassa ja viimeksi mainitusta vuodesta lähtien oli kutsuttu Riihimäki-Seuran kunniajäseneksi, kuoli 9. 4. 1983.

Riihimäki-Seuran toiminnassa kaupungin ylin johto sekä virkamies- että luottamusmiestasolla on aina ollut näkyvästi esillä ja tuonut mukaan tiettyä arvovaltaa.

Vuoden 1983 aikana tehtiin retkiä mm. Arolammille 20. maaliskuuta. Hausjärvellä pistäydyttiin jälleen sikäläisen kotiseutuyhdistyksen vieraaksi. Lokakuussa käväisi bussillinen seuran jäseniä Lahti-Seuran kutsusta tutustumassa Lahden uuteen teatteritaloon ja jäähalliin. Joulukuun lopulla Paavo Oinaala, Mauri Rauvanto ja Irja Sarnama muistelivat Riihimäkeä urheilupaikkakuntana.

Kun 50-vuotisjuhlat alkoivat lähestyä, valitsi seuran johtokunta niitä suunnittelemaan toimikunnan, johon tulivat puheenjohtajaksi Vilho Heino ja jäseniksi Osmo Paavola, Laila Riihimäki ja Ensi Havela. Vuosi 1985 päätettiin nimetä "Kotiseutuvuodeksi" ja järjestää silloin seuran puolivuosisataista toimintaa sivuavia tilaisuuksia. Kansalaisopiston seinään päätettiin kiinnittää seuran perustamispäivänä 31. toukokuuta pronssinen laatta.

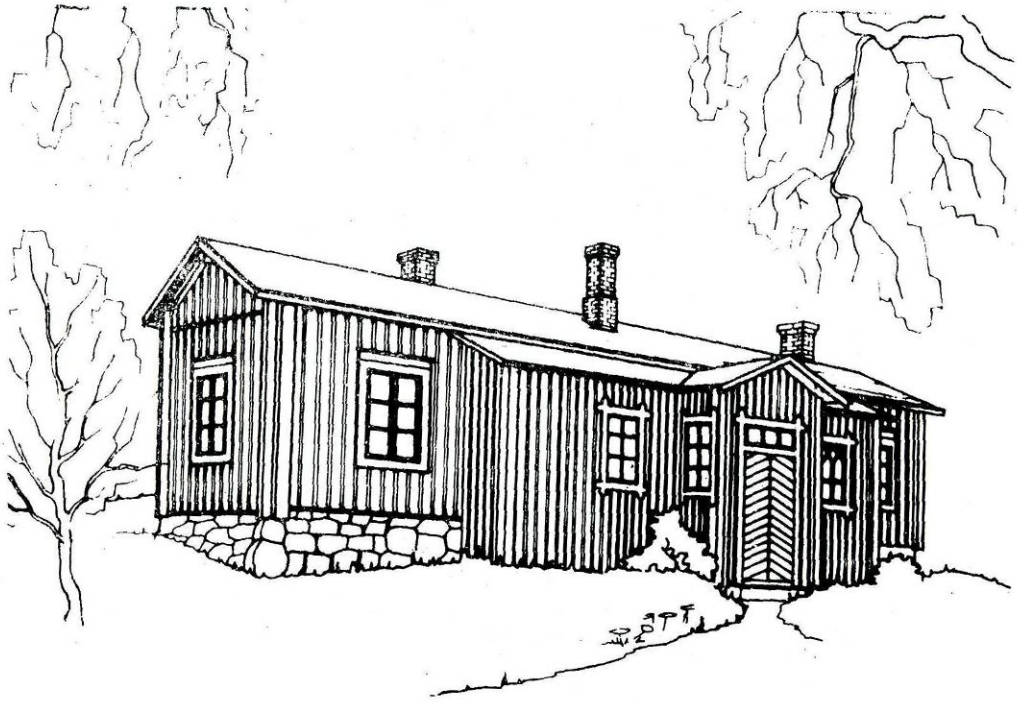
Juhlavuoden aattona

Vuoden 1984 lopulla Riihimäki-Seuran jäsenmäärä oli 208, joista 147 ainaisjäsentä ja 61 vuosijäsentä. Johtokuntaan kuuluivat Laila Riihimäki puheenjohtajana, Ensi Havela rahastonhoitajana ja Maija Aaltonen sihteerinä. Muut jäsenet: Marja Elomaa, Kari-Veli Lehtonen, Tapio Paukola, Mauno Riihimäki, Raili Sinisalo, Veikko Walden ja Irja Vestarinen. Jäsenkirjurina oli Raili Sinisalo ja leikekirjan pitäjänä Mauno Riihimäki. Seuran tilintarkastajina ovat olleet Paavo Hyttinen ja Reino Virta, varalla Kari Koivulahti ja Olavi Penttilä. Myös kunniapuheenjohtaja Vilho Heino osallistui erittäin aktiivisesti kokouksiin.

Vuoden 1984 merkittävimmistä toimintakohteista mainittakoon:

- aloite Linnunlaulun kunnostamismäärärahan ottamisesta Riihimäen kaupungin talousarvioon vuodelle 1985.
- aloite suojelusuunnitelman laatimisesta Riihimäelle, kohteina rakennukset, muistomerkit, vesistöt ja maisemat.
- Riihimäki-päivän järjestelyt, teemana ympäristö ja rakentaminen.
- Retki Lammille 3. kesäkuuta. Mukana 62 henkilöä. Perillä tutustuminen johtokunnan jäsenen Veikko Waldenin kotitaloon, kotiseutumuseoon, siunauskappeliin, kirkkoon ja tulomatkalla Mommilan kyläkirkkoon ja Hausjärven hautausmaahan.
- Erämessuilla oli Riihimäki-Seuralla oma osastonsa.
- Seuran johtokunta ja sen asettama juhlatoimikunta on tiiviisti valmistanut juhlavuoden tapahtumia.

Linnunlaulu

Riihimäki-Seuran toimintaperiaatteisiin on alusta alkaen kuulunut ympäristönsuojelu. Tämä työ on konkretisoitunut – niin kuin muuallakin – vanhojen rakennusten säilyttämisen puolesta tehtyihin esityksiin. Seuran johtokunta pohti 1930-luvulla jopa agraarikulttuuriin liittyvän talonpoikaistalon hankkimista. Mietittiin peräti sellaisen ostamista muualta, kun Riihimäeltä ei sopivaa löytynyt.

Sotien jälkeen rakennussuojelukohteina olivat mm. eläinlääkäri Torsten Nybergin komea hirsinen tallirakennus Rajapolun varrella. Talosta suunniteltiin museotyyppistä kahvilaa, mutta hanke ei kuitenkaan toteutunut.

Joulukuun 29. päivänä 1960 lähestyi ylioppilas Matti Gustafson Riihimäki-Seuraa kirjeellään:

> ". . . Asiani koskee puutaloa, joka sijaitsee Hämeenaukion varrella Torikatu 2:ssa; 1800-luvulta peräisin oleva yksikerroksinen asuin- ja myymälärakennus, jossa leipurimestari Lennart Karma tällä hetkellä asuu. Kun talo viime aikoina on vaihtanut omistajaa ja kun on odotettavissa, että sen säilyminen on tulevaisuudessa kyseenalaista, katson Riihimäki-Seuralla olevan syytä ajoissa ryhtyä tarpeellisiksi katsomiinsa toimenpiteisiin siinä tapauksessa, että rakennuksen säilyttämisen suhteen päädytään myönteiseen ratkaisuun . . ."

Kulttuuriasiainneuvos Matti Gustafson perusteli anomustaan varsin perusteellisesti ja toivoi lopuksi, että Riihimäki-Seura ottaisi säilyttämisajatuksen harkittavaksi ja ryhtyisi asian vaatimiin toimenpiteisiin "rakennuksen säilyttämiseksi tuleville polville muistona siitä nyt häviävästä Riihimäestä, joka oli, mutta jota ei enää tule". Asiakirjat eivät paljasta, kuinka Riihimäki-Seura asiaan suhtautui. Tosiasiat kertovat, että leipurimestari A. O. Gustafssonin talon paikalla nyt on "Hämeenkaarre"-niminen liike- ja asuintalo.

Maanviljelijä Asser Riutta puolestaan esitti 1970-luvun lopulla, että Riihimäki-Seura tai kaupunki ottaisi huolekseen hänen yli 100 vuotta vanhan hirsilatonsa korjaamisen tai siirtämisen parempaan paikkaan. Kaupunki ei asiasta kiinnostunut, ja Riihimäki-Seuralla oli meneillään jo ns. Linnunlaulu-projekti. Riuttan lato painuu pikkuhiljaa yhä syvemmälle Sipilän pellolla Lopelle menevän tien varrella. Yllättävän sitkeästi se taistelee tuhoutumistaan vastaan.

Pohjoisen Rautatienkadun varrella sijaitsi aikoinaan yksi riihimäkeläislasten ensimmäisistä kouluista, Linnunlaulun koulu, jossa opettajana oli "entinen kaartinkirjuri ja kellonsoittaja" Johan Stenfors. Tätä taloa Riihimäki-Seura ryhtyi tarmokkaaasti suojelemaan varsinkin sen jälkeen, kun

Museonjohtaja Olavi Penttilä tutkimassa Riuttan ladon nurkkarakenteita.

Historia kaavamuutoksen kourissa

Huoltoasema tappaa Linnunlaulun?

Linnunlaulu loppuu

Linnunlaulun asia on hoidettava

...mäki, 27.10.1982

Kaupunginhallitu...

...vanhojen raker... ...neen toimikunnan mietinnössä vuodelta 1978 ...sijaitseva ns Linnunlaulun rakennus suoje... ...eena. Mietinnön mukaan rakennus olisi säily... ...ikallaan. Suojelun toteuttamiselle on hyvä ...lä alue on kaupungin omistuksessa.

Linnunlaulun ra... ...asumaton ja rap... ...asti. Kaupungin suojel... ...en ja ikkuna-aukkojen ...ee-seen ollut siivoam... Asenteet rakennussu... ...tistä myönteisemmäk... ...taisiin myönteisest... makaavaa muutettais... ...ta, jolla Linnunlaulu-r... ...s-to olisi varmaan ter... kerrostalojen asukka...

Riihimäki-Seura r.y.

Riihimäki-seura esittää Riihimäen kaupungille, että 1860-luvulla rakennettu Linnunlaulu -niminen mökki osoitettaisiin suojelukohteeksi ja että koko korttelin asemakaavaa muutettaisiin siten, että siitä tulisi puistoaluetta.

Linnunlaulun kohtalosta on Riihimäellä riittänyt puhetta vuosikausia. Parhaillaan korttelı on rakennuskiellossa. Linnunlaulu on asumaton ja rappeutuu jatkuvasti yhä enemmän. — Kaupungin suojelutoimenpiteet ovat rajoittuneet katon uusimiseen ja ikkuna-aukkojen peittämiseen, sanotaan Riihimäki-seuran kirjeessä. Seura on useaan otteeseen ollut siivoamassa rakennuksen pihapiiriä.

'Maalattava ja pidettävä paikallaan'

— Jos huoltoasema rakenne... ...taan, Linnunlaululle on rajattava 500 neliön alue sille paikalle, jossa se nyt on. Tulevat rakennukset on sijoitettava siten, etteivät ne häirit... ...se Linnunlaulua, pamauttaa mu... ...seonjohtaja Olavi Penttilä.

Linnunlaulu vai huoltamon hälinä?

Riihimäen keskustassa vanhan poikalyseon ja radan tuntumassa odottaa kohtaloaan punainen mökki ja sen läkäs asukas. Mökki seisoo Linnunlaulun korttelissa, johon Suokylän saneerauksen ja uuden asemakaavan mukaan tulisi autohuoltamo. Tolstalı... ...kaavan muutosesitys tältä osin on val...

Suojelusuunnitelmaa kaivataan

Riihimäki-Seura huolehtii vanhoista rakennuksista

Tiedoksi:

Kalev...

Riihimäellä puhutaan taas Linnunlaulun ...elemisesta

Linnunlaulu mainitaan suojelemisen arvoisena kohteena. Samaa mieltä on ollut myös museovirasto. Tosin Riihimäellä aiottiin välillä jo muuttaa Linnunlaulun kaavaa siten, että paikalle olisikin tullut huoltoasema, mutta kaavaesitys ei mennytkään sisäasiainministeriössä sellaisenaan läpi.

— Puisto olisi varmaankin tervetullut lähistöllä sijaitsevien suurten kerrostalojen asukkaille, perustelee Riihimäki-seura esitystään.

Riihimäen kaupunginhallitus käsittelee asiaa tiistaisessa kokouksessaan. Jos kaupunginhallitus on apulaiskaupunginjohtaja Ensi R. Louhiluodon esityksen takana, kaupunginhallitus päättänee, että Linnunlaulun mahdollinen säilyttä...

'Pienoismalli museoon'

...innunlaulu olisi tutkittava rea... ...sesti Riihimäkiseuran puheen... ...ajan Osmo Talarmon ...estä. Hänen mielipiteensä on, ...Linnunlaulu on äärettömän ...ossa kunnossa. Jos se nyt ...ään tai säilytetään, siitä ei ...man vuosikymmenen tai sa... ...oden kuluttua ole paljon jäl...

Mihin ja milloin Linnunlaulu siirretään?

Lehdistö on seurannut Linnunlaulun kohtaloa suurella mielenkiinnolla.

seuran jäsenet kuulivat paikalle suunnitteltavan huoltoasemaa. Monia lehtikirjoituksia kirjoiteltiin, monia keskusteluja käytiin, otettiin yhteyttä kaupungin keskushallintoon, johtaviin virka- ja luottamusmiehiin. Niinpä talo saatiin pelastetuksi. Toistaiseksi se aikaa uhmaten seisoo paikallaan Pohjoinen Rautatienkatu 18:ssa.

Mikä Linnunlaulun kohtalo on, ei vielä ole selvä. Riihimäki-Seura toivoo kuitenkin, että kaupunki tekisi seuran juhlavuonna päätöksen rakennuksen lopullisesta kohtalosta. Tuskin sitä enää hävitetään, ja parasta olisi, että se saisi kunnostettuna olla samalla paikalla kuin nytkin. Mökki kertoisi näin ikään kuin muistomerkkinä, kuinka joskus Riihimäellä on asuttu. Ulkoisesti talo on vaatimaton, sisältä pieni ja koruton, mutta se oli kuitenkin aikanaan riittävän suuri ja käyttökelpoinen lukemisen, kirjoittamisen ja hyvien tapojen oppimiseen.

Linnunlaulun tapaan Riihimäki-Seura ei ole muiden talojen kohdalla menetellyt, mutta seuran jäsenet ovat aktiivisella toiminnallaan estäneet esim. Koivistonmäen talojen, Herajoen sekä Eteläisen koulun ja pitkään mielialoja kiihottaneen ns. Jugend-talon purkamisen.

Riihimäki-Seuran aloitteesta on tehty esitys vanhojen talojen suojelusuunnitelman täydentämiseksi ja säilyttämisen vaatimien korjauskustannusten rahoittamiseksi. Asia on tätä kirjoitettaessa vielä lopullista päätöstä vailla, mutta toivottavasti saa ratkaisun Riihimäki-Seuran juhlavuotena sekin.

Juhlavuosi 1985

Puolivuosisataista toimintaansa juhliva yhdistys lähti valmistelemaan ajoissa. Juhlatoimikunta työskenteli tiiviisti ja teki johtokunnalle esityksen ohjelmasta. Sen mukaan pääjuhla pidettäisiin Harjunrinteen koulussa 8. syyskuuta 1985. Myös seuran ensimmäisen johtokunnan jäseniä päätettiin muistaa laskemalla kukkalaite näiden haudalle. Juhlapäivä aloitetaan kirkossa ja päätetään kutsuvierailla järjestettävillä illallisilla.

Varsinainen seuran perustamispäivä 31. toukokuuta ei jäänyt huomaamatta. Silloin paljastettiin Kansalaisopiston seinään kiinnitetty pronssinen muistolaatta.

Toukokuun 31. päivänä 1985 paljastettiin Kansalaisopiston seinään kiinnitetty laatta, joka muistuttaa, että seura perustettiin siellä 50 vuotta sitten. Kuva: Erkki Vaalle.

Laatan paljastuspuheen piti kunniapuheenjohtaja Vilho Heino ja sen otti vastaan kaupunginjohtaja Esko Hanninen. Laatta luovutettiin Kansalaisopiston hoidettavaksi. Kiitokset esitti opiston rehtori Seppo Klemola. Tilaisuudessa kuultiin lisäksi pelimannimusiikkia ja juotiin seuran tarjoamat juhlakahvit.

Seuran perustamisen 50-vuotislaatta kertoo riihimäkeläisille pitkäaikaisesta työstä kotiseudun hyväksi, kenties se innostaa myös Kansalaisopistolla käyvää opiskelevaa nuorisoa hakeutumaan kotiseututyön pariin. Niin ainakin Riihimäki-Seuran johto toivoo.

Loppusanat

Kotiseututyön asema nykyaikaisessa tietoyhteiskuntaan siirtyvässä maailmassa on varsin epävarmaa. Ihmisten harrastukset ovat muuttuneet viimeisten vuosien aikana merkittävästi: televisio, videolaitteet, monenlainen informaatio, muuttunut koulutusjärjestelmä jne. ovat tuoneet mukanaan uusia tottumuksia, uutta ajattelutapaa. Kotiseututyön jatkuvuus nykyisessä muodossaan on keski-iän ohittaneiden henkilöiden varassa. Nuorison mukaan tuleminen lienee sattumanvaraista.

Toisaalta aina on ollut havaittavissa nuorten puuttuminen kotiseutuyhdistysten hallituksista ja johtopaikoilta. Aate vaatii tietynlaisen kypsymisen. Nuoria voi olla mukana esim. vanhojen tanssien, kansantanhujen tai musiikin harrastuspiireissä, vaikka heitä ei "kokouksissa" näykään. Kalevalan 150-vuotisjuhlavuonna vanhan perinteen harrastamiseen on selvästi osoitettu kiinnostusta. Aika näyttää, mitä kalevalainen kantelekulttuuri saa aikaan esim. koulujen musiikkiopetuksen välityksellä.

Kotiseutuyhdistyksillä on merkityksensä paikkakunnan olojen tuntijana. Ne voivat olla siltana menneisyyden ja nykyisyyden välillä osoittamalla, mitä, millaista ja koska on ollut sitä tai tätä paikkakunnalla. Ne voivat uusille kaupunkilaisille opettaa seudun "henkeä", imagea.

Riihimäki-Seurakaan ei näin voi olla kuoleva yhdistys. Sillä on tehtävää ja sillä on vaikutusvaltaa nykyisessä politisoituvassa ja byrokratisoituvassa yhteiskunnassa. Mutta nykyaikaisen kotiseutuyhdistyksen on uskallettava ottaa kantaa yli byrokratian, yli politiikan. Sen on tehtävä huomautuksia, sen on uskallettava puuttua näkemiinsä epäkohtiin. Näin ja vain näin voi riihimäkeläinen kotiseututyökin saavuttaa päämääränsä ja nousta seuraksi, jonka toimintaa kunnioitetaan.

Riihimäellä 31. 5. 1985

Kalevi Penttilä

Riihimäki-Seuran johtokunnan jäsenet 1935–1985

KUNNIAJÄSENET

Kalle Lauri Salminen	4. 7. 1962
Väinö J. Leino	4. 7. 1962
Hj. Elomaa	9. 4. 1970
V. O. Mäkinen	25. 1. 1974
Vilho Heino	(kunniapuheenjohtaja) 1978–

Puheenjohtajat

Aarne Eskola	1935–1938
Matti Hurme	1938–1944
Kalervo Okkola	1957–1959
Vilho Heino	1960–1977
Osmo Talarmo	1978–1979
Erkki Luukkainen	1980–1981 († 18. 1. 1981)
Laila Riihimäki	1981–

Varapuheenjohtajat

Viktor Sahlberg	1935–1946
Hj. Elomaa	1957–1974
Kalevi Penttilä	1975
Osmo Talarmo	1976–1977
Iiris Töyrylä	1978–1980 († 28. 11. 1980)
Laila Riihimäki	1981
Tapani Häti	1982–

Sihteerit

Arvo Keino	1935–1936
Eero Hilli	1936–1956
Alli Koivisto	1939 vy. sihteerinä 3 kk
Kyllikki Mäkelä	muodostivat sihteeristön johtokunnan
Osmo Paavola	ulkopuolella v. 1957–1964
Antero Kuuliala	
Vilho Heino	
Olavi Penttilä	
Ensi Havela	1965–1969
Liisa Ampio	1970–1977
Sirkka Koivulahti	1978–1979
Tellervo Klemola	1980–1981
Maija Aaltonen	1982–

Rahastonhoitajat (taloudenhoitajat)

Arvo Keino	1935–1936

Eero Hilli	1936–1967
Alli Koivisto	1939 vt. siht./rahastonhoitajana 3 kk
Sakari Salonen	1967–1969
Ensi Havela	1970–

Tilintarkastajat

Oskari Helenius	1935–1937
Lauri Gröndahl	1935–1957
Albin Kosonen	1937–1957
Viljo Reijonen	1957–1964
K. E. Laaksonen	1957–1961
Olavi Elomaa	1962–1963
Lauri Lampo	1964
Paavo Salimäki	1965–1969
Sakari Salonen	1965–1966
Reino Virta	1967–
Pekka P. Kuronen	1970–1972
Paavo Hyttinen	1973–

Johtokunnan jäsenet

Hj. Elomaa	1935–1974
Mauno Isola	1935–1937
W-K. Kuuliala	1935–1957
Toivo Kumela	1935–1957
Maiju Lehtonen	1935–1957
Mikko K. Miettinen	1935–1937
Saimi Partanen	1935–1957
Kalle-Lauri Salminen	1935–1963
Aarne Eskola	1935–1938
Viktor Sahlberg	1936–1946
Arvo Keino	1935–1936
Voitto Oksanen	1935–1936
Matti Hurme	1936–1947
Eero Hilli	1936–1967
August Paarijoki	1937–1957
Jarl Westberg	1937–1957
Väinö Salonen	1938–1957
Kalervo Okkola	1957–1965
Tapani Häti	1957–
Aune Kuronen	1957–1972
Oskari Lehtinen	1957–1965
Väinö J. Leino	1957–1962
Sulo J. Ojanen	1957–1965
Aili Palva	1957–1974
Adolf Reeni	1957–1965

Nykyinen johtokunta. Edessä keskellä kunniapuheenjohtaja Vilho Heino, hänestä oikealle puheenjohtaja Laila Sinisalo ja varapuheenjohtaja Tapani Häti, vasemmalla sihteeri Maija Aaltonen ja rahastonhoitaja Ensi Havela. Takana vas. Kari-Veli Lehtonen, Tapio Paukola, Osmo Paavola, Raili Sinisalo, Veikko Waldén, Marja Elomaa ja Mauno Riihimäki.
Kuva: Valokuvaamo Ilmola.

Eino Takkinen	1957–1960	
Eino Rekola	1961–1976	
Vilho Heino	1963–1979	
Väinö O. Mäkinen	1963–1974	
Lauri Holmila	1964–1973	
Irma Airisto	1965–1976	
Olavi Elomaa	1965–1981	
Laila Sinisalo-Riihimäki	1966–1978	
Osmo Paavola	1967–1968	
Antero Kuuliala	1967–1968	
Kyllikki Mäkelä	1967–1968	
Olavi Penttilä	1967–1968	johtok. lisäjäseninä
Kalevi Penttilä	1973–1979	ja 1985–
Sirkka Koivulahti	1973–1977	
Osmo Talarmo	1975–1980	
Pentti Vuorinen	1975–1983	
Mauno Riihimäki	1977–	

Iiris Töyrylä	1978–1980
Raili Sinisalo	1978–
Kari-Veli Lehtonen	1978–
Liisa Ampio	1980–1984
Irja Vestarinen	1980–1981
Erkki Luukkainen	1980–1981
Marja Elomaa	1982–
Tapio Paukola	1982–
Tellervo Klemola	1982–1983
Veikko Walden	1984–

Nykyinen johtokunta:

Laila Riihimäki, puheenjohtaja
Tapani Häti, varapuheenjohtaja
Ensi Havela, rahastonhoitaja
Maija Aaltonen, sihteeri
muut jäsenet:
Marja Elomaa
Kari-Veli Lehtonen
Tapio Paukola
Mauno Riihimäki
Raili Sinisalo
Osmo Paavola
Veikko Walden
Kalevi Penttilä

Kunniapuheenjohtaja Vilho Heino on osallistunut aktiivisesti johtokunnan työskentelyyn. Hän on ansiokkaasti toiminut myös juhlatoimikunnan puheenjohtajana Laila Riihimäen, Ensi Havelan ja Osmo Paavolan kanssa.

LÄHTEET

A. Arkistolähteet

Riihimäen Kansalaisopiston arkiston johtokunnan pöytäkirjat ja Riihimäki-Seuraan liittyvä muu arkistomateriaali
Riihimäen kaupunginarkisto: Riihimäki-Seura
Riihimäen kaupunginkirjaston kotiseutukokoelma
Riihimäki-Seuran arkisto
Riihimäki-Seuran leikekirja

B. Lehdistö

1. *Sanomalehdet*

Hämeen Kansa hajanumeroita v. 1935–1984
Hämeen Sanomat hajanumeroita v. 1935–1985
Hämäläinen (1858–1901) Riihimäkeä koskevat artikkelit
Riihimäen Sanomat v. 1914–1939 ja hajanumeroita 1940–1985
Riihimäkeläinen 1976–1985

2. *Aikakauslehdet*

Riihimäki-julkaisu n:o 1/1958, toimituskunta: Vilho Heino, Osmo Greis ja Esa Korhonen
Riihimäki-julkaisu n:o 2/1960, toimittaja K. L. Salminen
Riihimäki-julkaisu n:o 3/1964, toimittaja Kalevi Penttilä
Riihimäki-julkaisu n:o 4/1970. Riihimäki 1870–1970, toimitus: Olavi Penttilä, Kalevi Penttilä ja E. O. Rekola
Riihimäki-julkaisu n:o 5/1973–1974, toimittaja Olavi Penttilä

C. Kirjallisuutta

Aaltonen, Esko, Kotiseututyön opas, WSOY, Forssa–Porvoo 1963

Anttila, Veikko, Mitä–Missä–Milloin. Kotiseututyö tänään, Otava, Keuruu 1960

Eskola, Aarne, Tieni kunnalliselämän näköalapaikoille, Kunnallispaino, Vantaa 1980

Hoffrén, Jouko-Penttilä, Kalevi, Riihimäen historia I, Hämeenlinna 1979

Löfberg, Aimo, Riihimäen Seuratalo 1895–1976, Riihimäki 1977

Penttilä, Olavi, Kansainväliset Erämessut Riihimäki 1972–1982, Riihimäki 1984

Penttilä, Kalevi, Koulutoimintaa Riihimäellä 1879–1979, Riihimäki 1979

Piilonen, Juhani, Paikallisperinnettä vaalimassa. Kotiseututyön vaiheet Tyrvään seudulla. Tyrvään seudun Kotiseutuyhdistys ry -julkaisuja LIX, Vammala 1982

Salovaara, Hannes, Nuori kotiseutututkija, Kustannusosakeyhtiö Kirja, Helsinki 1914

Telamaa, Kullervo ym. (toim.), Riihimäen lyseo 1905–1955, Helsinki 1955

Varmanen, Väinö, Hiukan Riihimäen historiaa, Riihimäki 1946

Varmanen, Väinö, Hiukan Riihimäen historiaa, näköispainos, Riihimäki 1983

RIIHIMÄKI-SEURA

KIITTÄÄ KAIKKIA NIITÄ HENKILÖITÄ, JOTKA OVAT MAHDOLLISTANEET TÄMÄN TEOKSEN SYNTYMISEN.

ERITYISKIITOKSEN ANSAITSEVAT TEKSTIEN KIRJOITTAJAT JA KUVAMATERIAALIN LAINAAJAT SEKÄ SUOJELUSKUNNAN LAHJOITUSRAHASTON JA RIIHIMÄEN KAUPUNGINHALLITUKSEN JÄSENET RAHAN MYÖNTÄMISESTÄ PAINATUSKUSTANNUKSIIN.

Riihimäellä 8. syyskuuta 1985

Johtokunta

Riihimäki-Seura r.y:n

SÄÄNNÖT

Riihimäki-Seura r.y:n säännöt

1 §

Riihimäki-Seura r.y. on kotiseutuyhdistys, jonka tarkoituksena on edistää Riihimäen kaupungin henkistä ja taloudellista elämää sekä herättää kotiseutuharrastusta. Seuran kotipaikka on Riihimäen kaupunki.

2 §

Tarkoitustaan seura pyrkii toteuttamaan:

1) kokoamalla paikkakunnan historiaa koskevaa aineistoa;
2) harjoittamalla kotiseutututkimusta ja julkaisutoimintaa;
3) elvyttämällä ja luomalla arvokkaita perimätietoja;
4) harrastamalla kaupungin kaunistamista ja ympäristönsuojelua;
5) tutkimalla kaupungin kehitysmahdollisuuksia kaupan ja teollisuuden aloilla;
6) järjestämällä keskustelu- ja esitelmätilaisuuksia, retkiä sekä kotiseutu- ym. juhlia;
7) tekemällä aloitteita ja antamalla lausuntoja toimialoihinsa kuuvista kysymyksistä;
8) harrastamalla ystävyyskuntatoimintaa.

3 §

Seuran jäseniksi hyväksyy johtokunta hyvämaineisia kansalaisia ja oikeustoimikelpoisia yhteisöjä.

Jos jäsen haluaa erota seurasta, tulee hänen ilmoittaa siitä seuran johtokunnnalle.

Johtokunta voi erottaa jäsenen, joka toimii seuran tarkoitusperiä vastaan.

Eron tai erottamisen katsotaan tapahtuvan sen kalenterivuoden päätyttyä, jonka kuluessa ilmoitus tai päätös tehdään.

4 §

Seura voi johtokunnan esityksestä kutsua kunniajäsenikseen henkilöitä, jotka ovat erikoisen ansiokkaasti toimineet seuran tarkoitusperien hyväksi.

Päätöksen tekoon vaaditaan läsnäolevista kolmeneljäsosan määräenemmistö.

Kunniajäsenillä on samat oikeudet kuin muillakin seuran jäsenillä.

5 §

Jäsenmaksun suuruuden määrää seuran vuosikokous erikseen yksityis- ja yhteisöjäsenilleen.

6 §

Seura valitsee puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan seuraavaksi kalenterivuodeksi.

Puheenjohtajan tehtävänä on kutsua seura kokoon, johtaa puhetta kokouksissa ja toimia johtokunnan puheenjohtajana sekä edustaa seuraa, mikäli ei laeissa ja asetuksissa tai näissä säännöissä toisin määrätä.

7 §

Seuran hallituksena toimii johtokunta, johon kuuluu puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä kymmenen jäsentä. Johtokunnan jäsenet valitaan kahdeksi vuodeksi, ja puolet heistä on vuosittain erovuorossa.

Johtokunta kokoontuu puheenjohtajan tai hänen estyneenä ollessaan varapuheenjohtajan kutsusta ja on päätösvaltainen, kun jompikumpi heistä sekä viisi jäsentä on saapuvilla.

Johtokunta asettaa eri tehtäviä hoitamaan ja käsiteltäviä asioita valmistelemaan tarpeellisen määrän jaostoja, joitten toimikausi kestää valintavuoden loppuun, ellei johtokunta toisin määrää. Kuhunkin jaostoon kuuluu johtokunnan määräämä puheenjohtaja ja tarpeellinen määrä jäseniä, joista ainakin yhden tulee olla johtokunnan keskuudesta. Jaoston toimintaohjeet antaa johtokunta. Johtokunnan ja jaostojen päätökset tehdään yksinkertaisella ääntenenemmistöllä. Äänten mennessä tasan voittaa se mielipide, jota puheenjohtaja kannattaa.

8 §

Johtokunta hoitaa seuran asioita, mikäli se ei ole uskonut niitä jaostojen haltuun, ja sille kuuluvat kaikki ne tehtävät, mitkä yhdistyslaeissa on määrätty yhdistyksen hallitukselle.

Johtokunta ottaa ja erottaa seuran sihteerin ja taloudenhoitajan ym. toimihenkilöt sekä määrää heidän tehtävänsä ja mahdolliset palkkionsa.

9 §

Seuran nimen kirjoittaa puheenjohtaja ja sihteeri tai varapuheenjohtaja kaksi yhdessä.

10 §

Seuran tilit päätetään kalenterivuosittain. Tilit ja johtokunnan toimintakertomus on jätettävä tilintarkastajille viimeistään helmikuun aikana.

11 §

Seuran vuosikokous pidetään viimeistään huhtikuussa ja vaalikokous marraskuussa sekä ylimääräinen kokous, milloin seuran puheenjohtaja katsoo sen tarpeelliseksi tai johtokunta taikka vähintään 20 seuran jäsentä sitä häneltä kirjallisesti pyytää.

Seuran vuosi-, vaali- ja ylimääräisen kokouksen paikasta ja ajasta on ilmoitettava Riihimäellä ilmestyvässä sanomalehdessä tai kirjeellä vähintään viikkoa ennen kokouspäivää.

Vuosikokouksessa:

1) hyväksytään johtokunnan laatima toiminta- ja tilikertomus;
2) vahvistetaan tilinpäätös;
3) päätetään tili- ja vastuuvapaudesta;
4) määrätään jäsenmaksujen suuruudet kuluvaksi vuodeksi;
5) hyväksytään johtokunnan laatima toimintasuunnitelma;
6) käsitellään muut johtokunnan tai jäsenten esittämät asiat.

Vaalikokouksessa:

1) valitaan seuran puheenjohtajat;
2) valitaan johtokunnan jäsenet erovuorossa olevien tilalle;
3) valitaan kaksi tilintarkastajaa ja heille kaksi varamiestä tarkastamaan seuraavan vuoden tilejä;
4) käsitellään muut johtokunnan tai jäsenten esittämät asiat.

Vaalit toimitetaan suljetuilla lipuilla, jos joku läsnäolevista jäsenistä sitä vaatii.

Seuran kaikilla jäsenillä on yksi ääni. Valtakirjalla saa äänestää ainoastaan yhteisöjäsenen puolesta.

Äänten mennessä tasan ratkaisee puheenjohtajan ääni ja vaalissa arpa.

12 §

Näiden sääntöjen muuttamiseen vaaditaan 2/3 määräenemmistö äänestyksessä annetuista äänistä.

Päätökseen seuran lakkauttamiseksi tarvitaan sama määräenemmistö. Sitäpaitsi on lopettamispäätös alistettava vielä vähintään kolmen kuukauden kuluttua pidettävän toisen kokouksen hyväksyttäväksi samalla määräenemmistöllä.

Jos seura lakkautetaan, luovutetaan sen omaisuus Riihimäen kaupungille käytettäväksi seuran toimintaperiaatteiden mukaisiin tarkoituksiin.

Oikeusministeriö on Helsingissä 27 p:nä elokuuta 1979 hyväksynyt nämä säännöt yhdistysrekisteriin merkittäväksi.

Allekirjoittaneet liittyvät täten Riihimäki-Seuran jäseniksi.

Täydellinen nimi	Ammatti	Osoite
[illegible]	Insinööri	Salpausselänt. 19.
Voitto Oksanen	varatuomari	Hämeenkatu 60
Viktor Apunen	Lemät. insin.	Rajapolku 12.
[illegible]	maisteri	Vaasankatu 3.
Kalle Kuokela	Vanhustaja	Ipatinkuja 13.
J. R. Hämäläinen	järjestelymestari	Erkylänt. 17
Väinö Ahtinen	Tadun al. tarkin.	Urhon ammattik.
Terv. Paronaa	Fil. maist.	Valtion talo
Urho Reino	Kauppat. kand.	Vattakatu 7.
Väinö Räsänen	Kontorinpäällikkö	Oikokatu 18.
[illegible]	Konttoristi	Ri. Osuuspank.
Martti Räsänen	Peturinkantajattaja	Salpausselänt. 11
Aino Palmunen	Rouva	Salpausselänt. 11.
Hjalmar Ekonaa	lasinhioja	lasitehdas.
Toivo Kuncla	Lasinpuhaltaja	Vennagatie
Väinö Jäätinen	Vahtimestari	Lopentie 19.
Lauri Eklund Koivisto	vetureiden lämmittäjä	Kurtakatu 2.
Onni Ilmari Viljanen	liike-apul.	P. Rautatiek. 8.
Kalle Johannes Peuttila	Rahastaja	P-Rautatiekatu 13.
Aarne Herkola	fil. maisteri.	Karank. 12.
Yrjö Hyppälä	veturin ajaja	Kansalaisopisto
Alma Kokkinen	Ted. toht.	Tampere
Väinö-Kustaa Kunnlahti	opettaja	Vattakaira 6
Maija Lehtonen	opettajatar	Vattakatu 3
Saimi Partanen	virkailija	Hiirsimäki.
Yrjö Simola	Tilanneistaja	Aholanm.
Manno Sola		

